

Miskolci Keresztény Szemle

A KÉSZ ökumenikus kulturális folyóirata

33. (IX/1.) szám

2013

SZERZŐK

Alakszainé dr. Oláh Annamária

Czakó István

Dabóci Mihók Mária

Dr. habil. Dienes Dénes

Dr. Farkas Edina PhD.

Gróf Lajos

Jeney Edit

Juhász Ferenc

Kojsza Péter

Dr. Kóczi Rozália

Dr. Kuminetz Géza

Magda Gabriella Petra

Dr. Molnár Róbert

Dr. Seregély István

Dr. Simkó Csaba

Prof. dr. Szathmáry Sándor

A szerkesztőbizottság:
*Alakszainé dr. Oláh Annamária, Demjén Péter, Gróf Lajos,
Makkai László, Rácsok András, Sasvári István, Zsugyel János,
Várhelyi Krisztina*

Lapalapító: *Gróf Lajos*

Felelős szerkesztő: *Jeney Edit*

Szerkesztőség (levélcím):
3530 Miskolc, Toronyalja u. 47.
Telefon: (46) 324-429
E-mail: keresztenyszemle@gmail.com

Kiadja a Keresztény Értelmiségi Szövetsége
miskolci csoportja,
az Eszmék és Értékek Alapítvány támogatásával
Felelős kiadó: *Alakszainé dr. Oláh Annamária*

ILLYÉS GYULA

Bartók

„Hangzavart”? – Azt! Ha nekik az,
ami nekünk vigasz!
Azt! Földre hullt
pohár fölcattanó
szitok-szavát, fűrészfoga közé szorult
reszelő sikongató
jaját tanulja hegedű
s éneklő gége – ne legyen béke, ne legyen
derű
a bearanyozott, a fennem
finom, elzárt zeneteremben,
míg nincs a jaj-sötét szivekben!

„Hangzavart”! Azt! Ha nekik az,
ami nekünk vigasz,
hogyan van, van lelke még
a „nép”-nek, él a „nép”
s hangot ad! Egymásra csikorított
vasnak s kőnek szitok-
változatait bár a zongora
s a torok fölhangolt húrjaira,
ha így adatik csak vallania
a létnek a maga zord igazát,
mert épp e „hangzavart”,
e pokolzajt zavaró harci jaj
kiált
harmóniát!
Mert épp ez a jaj kiált
mennyi hazugul szép éneken át –
a sorshoz, hogy harmóniát,
rendet, igazit vagy belevész a világ;
belevész a világ, ha nem
a nép szólal újra – fölségesen!

Szikár, szigorú zenész, hű magyar
(mint annyi társaid közt – „hirhedett”)
volt törvény abban, hogy éppen e nép
lelke mélyéből, ahová leszálltal,
hogy épp e mélység még szűk bányatornák
hangtölcsérére át küldted a sikolyt föl
a hideg-rideg óriás terembe,
melynek csillárjai a csillagok?

Bánatomat sérti, ki léha vigaszt
húzza a fülemből;
anyánk a halott – a bucsúzókat ne
kuplédal zengje;
hazák veszték el – ki meri siratni
verklit futamokkal?
Van-e remény még emberi fajunkban? –
ha ez a gond s némán küzd már az ész,
te szólalj,
szigorú, szilaj, „agresszív” nagy zenész,
hogy – mégis! – okunk van
remélni s élni!

S jogunk van
– hisz halandók s életadók vagyunk –
mindazzal szembenézni,
mit elkerülni ugyesem tudhatunk.

Mert növeli, ki elföldi a bajt.

Lehetett, de már nem lehet,
hogy befogott füllel és eltakart
szemmel tartsanak, ha pusztít a fürgeteg
s majd szidjanak: nem segítettetek!

Te megbecsülsz azzal, hogy fölfeded,
mi neked fölfedetett,
a jót, a rosszat, az erényt, a bűnt –
te bennünket növesztel, azzal,
hogymint egyenlőkkel beszélsz velünk.
Ez – ez vigasztal!
Beh más beszéd ez!
Emberi, nem hamis!
A joggal erőt ad a legzordabbhoz is:
a kétségbeeséshez.

Köszönet érte,
az erőért a győzelem-vevéshez
a poklon is.
Ím, a vég, mely előre visz.
Ím, a példa, hogy ki szépen kimondja
a rettenetet, azzal föl is oldja.
Ím, a nagy lélek válasza a létre
s a művészné, hogy megérte
poklot szenvednie.
Mert olyanokat éltünk meg, amire
ma sincs ige.

Picasso kétorrú hajadonai,
hatlábú ménjei
tudták volna csak eljajongani,
vágatva kinyeríteni,
amit mi elviseltünk, emberek,

amit nem érthet, aki nem érte meg,
amire ma sincs szó s tán az nem is lehet már,

csak zene, zene, zene, olyan, mint a tietek,
példamutató nagy ikerpár,
zene csak, zene csak, zene,
a bányamély őshévével tele,
a „nép jövő dalával” álmodó
s diadalára ápoló,
úgy szabadító, hogy a börtön
falát is földig romboló,
az ígért üdvért, itt e földön,
káromlással imádkozó,
oltárdöntéssel áldozó,
sebezve gyógyulást hozó,
jó meghallóit eleve
egy jobb világba emelő zene –

Dolgozz, jó orvos, ki nem andalítasz;
ki muzsikád ujjával
tapintva lelkünk, mind oda tapintasz,
ahol a baj
s beh különös, beh üdvös írt adsz
azzal, hogy a jaj
sirmát, ami fakadna belőlünk,
de nem fakadhat, mi helyettünk
– kik szív-némaságra születünk –
kizenged ideged húrjaival! (1955)

(Illyés Gyula 30 éve, 1983. április 15-én hunyt el).

CZAKÓ ISTVÁN

Húsvét a keresztyénség legnagyobb ünnepe

Húsvét, feltámadás, üdvösség. Ezek minden istenfélő embernek fontosak. Hívó családban felnőve számtalan húsvéti istentiszteleten vettem részt. Már gyermekkoromban ismertem a húsvéti történeteket, s kisgyerekként örvendezve indultam el hétfőnként locsolkodni, hogy a feltámadás örömét rokonaimmal, barátaimmal ünnepelem.

Felnőttkorban történt megtérésem után azonban ez az ünnep új jelentőséget nyert. Rádöbbsentem, hogy húsvét a keresztyénség legnagyobb ünnepe! Karácsony is csak húsvétra nézve nyerte el fontosságát számomra. Mert az valóban elképesztően nagy és jelentős esemény, hogy a mindenható Teremtő maga vette kezébe bűneink elrendezését, s feladva a mennyei dicsőséget, emberi formában jött közénk, tanított bennünket az Istennek tetsző életre

„mert ő Isten formájában lévén nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő Istennel, hanem megüresítette önmagát, szolgai formát vett fel, emberekhez hasonlónak lett, és magatartásában is embernek bizonyult;” (Fil 2:6–7), s vállalva gyarló állapotunkat e testben, példát is adott, hogy hogyan kellene élnünk, viselkednünk. De azt is tudta, hogy mi – éppen bűnös voltunk miatt – képtelenek vagyunk a maradéktalanul tiszta életre, ezért vállalta értünk a legnagyobb áldozatot, vagyis hogy magára véve bűneinket, elszenvedti a bűn büntetését, a halált, hogy nekünk életünk lehessen! *„...megalázta magát, és engedelmeskedett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig.”* (Fil 2:8).

Vajon fel tudjuk-e fogni, mit is jelentett ez? Micsoda hatalmas áldozat volt ez? Ilyet csak az tehet, aki nagyon szereti a barátait! Jézus erről így beszél: *„Az az én parancsolatom, hogy úgy szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket. Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért. Ti barátaim vagytok, ha azt teszitek, amit én parancsolok nektek. Többé nem mondalak titeket szolgáknak, mert a szolga nem tudja, mit tesz az ura. Titeket azonban barátaimnak mondalak, mert mindazt, amit hallottam az én Atyámtól, tudtul adtam nektek.”* (Jn 15:12–15).

Az emberek rettegnek a haláltól, az elmúlástól. Éppen ezért azzal próbálják magukat vigasztalni, hogy örökérvényű alkotásokat akarnak készíteni, amikről évszázadok, sőt évezredek múlva is emlékeznek rájuk, vagy azzal áztatják magukat, hogy utódaikban ők is tovább élnek, pedig néhány leszármazott generáció után már csak kevesekre emlékeznek az utódok. Rettegnek attól, hogy azt gondolják: a földi élet-

Czákó István

tel mindennek vége. De ez nem is igaz, csak a bűn miatt sokan erről nem tudnak! Éppen ezért a hívő embereknek nagyon komolyan kell venniük Jézus Krisztus parancsát, amikor azt mondta: „Jézus hozzájuk lépett, és így szólt: *Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjetekek el tehát, tegyetek tanítvánná minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.*” (Mt 28:18–20). Igen, a mi felelősségünk, ha emberek a kárhozatra jutnak, mert nem hallottak a megváltásról, a bűnbocsánatról és az örökélet lehetőségéről. Pontosabban fogalmazva az örök üdvösség lehetőségéről. Mert az örök életet senki nem kerüli el, hiszen Isten a maga Lelkéből lehelt belénk az ember teremtésekor, s ez a lélek soha nem hal meg. Tehát az örök élet valóság, csak nem mindegy, hogy ezt hol tölti el az ember; az örök gyötrelemben, kárhozatban, az Isten nélküliségben vagy az örök örömben, üdvösségben, Isten trónja mellett, az Ő közelségében, szeretetében. Mivel azonban Krisztus kereszthalála és feltámadása által van lehetőség az üdvösségre jutásra, így nem kell rettegnünk. Maga Jézus mondta: „Ezeket azért mondom nektek, hogy békeségetek legyen énbennem. A világon nyomorúságatok van, de bízatok: én legyőztem a világot.” (Jn 16:33). Ezek után nincs mitől félnünk, a Sátánnak, életünk megrontójának nincs többé uralma fölöttünk, ha szívünkbe fogadjuk a feltámadt, élő Krisztust, s megvallva, megbánva bűneinket, kérjük az Ő bocsánatát, s elfogadjuk megváltó halálát, örvendezve abban, hogy Ő legyőzte a halált, s bebizonyította, hogy létezik az örök üdvösség! Hiszed-e ezt, kedves olvasó? Hajlandó vagy-e megalázni magadat, s őszinte bűnbánatot, bűnvallást tartva, kérni Krisztus megváltó kegyelmét, s elfogadni váltságshalálát, örvendezve az Ő feltámadásán, amivel legyőzte a halált? Ahogy Pál apostol írja: „*Mit mondjunk tehát erre? Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk? Aki tulajdon Fiát nem kímélte, hanem mindnyájunkért odaadta, hogyan ajándékozna nekünk vele együtt mindent? Ki vádolná Isten választottait? Isten, aki megigazít. Ki ítélne kárhozatra? A meghalt, sőt feltámadt Jézus Krisztus, aki az Isten jobbán van, és esedezik is értünk? Ki választana el minket a Krisztus szeretetétől? Nyomorúság, vagy szorongatás, vagy üldözés, vagy éhezés, vagy mezítelenség, vagy veszedelem, vagy fegyver? Hiszen meg van írva: 'Teérted gyilkolnak minket nap mint nap, annyira becülnék, mint vágójuhokat.' De mindezekkel szemben diadalmaskodunk az által, aki szeret minket. Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.*” (Róm 8:31–39). Nincs tehát félni valónk, mert Jézus Krisztus feltámadásával legyőzte a világot, és annak jelenlegi urát, a Halált!

Végül egy nagyon fontos üzenet, amit szívünkbe kell vésnünk, és mindenkinek el kell mondanunk a fentiekkel együtt: Jézus ezt mondta: „*Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is él; és aki él és hisz énbennem, az nem hal meg soha. Hiszed-e ezt?*” (Jn 11:25–26)

Ökumenikus alkalmon imádkoztak az egységért

Az igazi ökumenikus kihívás nem az, hogy a kijelentés sátrába vezető úton egyforma ruhát viseljünk és egyforma énekeket mondjunk, hanem hogy megtaláljuk a közös bítet – hangzott el az egyetemes imahét miskolci kiemelt alkalmán a Miskolci Egyetem Díszaulájában, ahol az összefogásért és az egységért imádkoztak a keresztyének.

Január 20-a és 27-e között a különböző felekezetek együtt keresték a választ az egyetemes imahét fő kérdésére: Mit kíván tőlünk Isten? (Mik 6,6) A rendezvénysorozat célja, hogy a találkozásokkal és a közös imádsággal előremozdítsák a krisztushívők egységét és felszámolják a megosztottságot. Az imahét tematikáját idén az indiai keresztyének dolgozták ki, így a miskolci ökumenikus istentiszteleten is ez adta a liturgia vázát.

Patkó Gyula, a Miskolci Egyetem rektora megnyitó beszédében elmondta: több éve hagyomány, hogy az imahét miskolci kiemelt alkalmát az egyetem díszaulájában rendezik. Méltatta az ökumenikus egyetemi lelkészség munkáját, akik – mint mondta – idén is segítettek a program szervezésében és lebonyolításában.

Patkó Gyula

MERJÜNK ELINDULNI A KIJELENTÉS SÁRTÁBA!

Csomós József

Csomós József, református püspök 4Móz 27. 1–7 (Akkor előálltak Czólofhád leányai...) alapján hirdette Isten üzenetét:

– Bizonyára a héten már többször hallottátok, hogy az ez évi ökumenikus imahét anyagát az indiai keresztyének állították össze. Nem nehéz kitalálni, sőt le is írták, hogy ez az igeszakasz abból az apropóból került ide az ökumenikus imahétre, hogy Indiában a keresztyének segítségével sikerült elérni más civil- és társadalmi szervezeteknek, hogy a nők örökölhessenek. De az Isten igéje nem erről szól, nem a nők örökösödéséről, hanem az Is-

ten tervének megvalósulásáról. Azzal kezdődik a felolvasott igeszakasz, hogy „akkor”. Ez az eredeti szövegben egyetlen egy betű, mely pontosan azért van ott, hogy felhívja a figyelmet: arra, hogy ezt az egészet honnan nézve kell megérteni. Onnan

nézve, amiről az előző részben/részekben olvasunk, hogy Isten parancsára Mózes elrendeli a népszámlálást. Jerikóval szemben, Móáb szájában, negyven évvel a sínai népszámlálás után, újra megszámlálják a népet. S a népszámlálás végeredménye, hogy már csak ketten vannak, akik szerepeltek azon a sínai lajstromon: Káleb, Jefoné fia és Józsué, Nún fia.

– Hogyan fog beteljesedni Istennek az az ígérete, hogy a tejjel-mézzel folyó Kánaánban majd mindenki megkapja az örökségét?! Isten ígéreteinek beteljesedésében megvan az emberi felelősségnek, az emberi kötelezettség-vállalásnak is a szerepe! Ezen gondolat alapján állt elő Czélofhád öt lánya, s azt mondta, hogy baj van, az Isten ígérete nem tud megvalósulni, ha nem teszünk érte valamit! Hiszen a mi apánk meghalt a pusztában, nincs fiúörökös, ha marad a mostani örökösödési törvény, akkor kitörlődik a mi atyánknak neve az ő nemzetsége közül! Manassé törzséből származtak, s ez a törzs kiváltképpen hordozta az Isten akaratának a megváltoztathatatlanágát. Hiszen amikor József leviszi apját, Jákobot Egyiptomba, ahol az öreg Jákob megáldja József két fiát Manassét és Efraimot, József hiába állítja születési sorrendbe a két gyereket. Jákob keresztbe teszi áldásra nyújtott kezét, és amikor József figyelmezteti erre, így válaszolt: „Nem fiam, az Úr másképp döntött! A kisebb lesz az, akinek a nagyobb szolgál, de a nagyobból, Manasséból is népek származnak”. Előáll tehát az örökösödési ügyben az öt lány, és azt mondja, hogy ehhez közünk van! Mi nem maradhatunk szótlanak. Itt arról van szó, hogy az Isten terve megvalósul-e vagy nem. Ezt az ügyet mi a magunkénak érezzük, hát ezért Mózes csinálj valamit, hogy az Isten terve valóra válhasson! S ekkor itt van számomra egy csodálatos dolog: Mózes megkérdezi az Urat. Nem teszi elbizakodottá, hogy korábban a Kóré-féle lázadást le tudta verni, bölcsen azt mondja, hogy én ezzel a kérdéssel nem tudok mit kezdeni, de határozottan tudom, hogy hol kell megtaláljam rá a választ. S megy a kijelentés sátrába, és így kapja meg Istentől az útmutatást, hogy igen, add oda „nekik” az örökséget. És a mondat első felében nem a lányokról van szó. A „nekik” ugyanis hímnemben van. Add oda azoknak, akik már nincsenek a megszámlált nép között, mert meghaltak a pusztában. Add oda „nekik”, mert Isten ígérete szerint övük az örökség. S így jutnak ezek a lányok az örökséghez.

– Azt hiszem, érzitek, hogy sokkal többről van itt szó, mint emancipáció, sokkal többről, mint a nők egyenjogúsága. Meggyőződésem, hogy a mi küldetésünk a mai társadalomban is az, éljünk bármely felekezetben, hogy az élet bizonyos kérdéseire azt tudjuk mondani: mi lehet, hogy nem tudjuk mi a válasz, de azt tudjuk, hogy hol a válasz. S a küldetésünk éppen az, hogy el merjünk indulni a kijelentés sátrába, és merjünk útbaigazítást, kijelentést kérni a mindenség Urától, aki mindig az élet pártján van. Azén az életén, amiért egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz Őbenne, el ne vesszen, hanem örökélete legyen. Én úgy gondolom, hogy az igazi ökumenikus kihívás nem az, hogy a kijelentés sátrába vezető úton egyforma ruhát viseljünk, egyforma énekeket mondjunk, hanem az a közös hit, hogy az élet megoldása Nála van, Ő maga az élet megoldása. Így tanuljuk meg ettől az öt nő-

től, hogy az Isten terveinek valóra válásában a mi mindennapi kérdésünk az, hogy van-e közünk Őhozzá. És ha igen, akkor merjünk indulni, Isten szavát meghallani, akaratát cselekedni.

A KERESZTÉNY HIT NEM VALLÁSGYAKORLAT, HANEM ÉLETFORMA

Palánci Ferenc

Palánci Ferenc, római katolikus segédpüspök a 15. Zsoltár alapján szólt az ökumenikus gyülekezethez:

– Amikor megláttam, hogy a 15. Zsoltár az, amiről prédikálnom kell, többször is úgy olvastam végig, mint egy imádságot. Ez egy nagyon szép imádság, úgy is mondhatnánk, hogy az ószövetségi szeretethimnusz. Forgassuk egy kicsit az elménkben a gondolatokat, mit is üzen nekünk ez a gyönyörű szép zsoltár! Hogy ki is mehet föl az Úr hegyére? Vagy ki lakhat az Úr közelében? Vagyis ki lehet szeretetközösségben Istennel? Különböfélé feltételeket hallunk, ki az, aki életre tudja váltani a szeretetet. Az, aki bűn

nélkül él, aki teszi a jót és szívében az igazságot forgatja. Az igazságot, vagyis magát Jézus Krisztust, a jézusi tanítást forgatja a szívében. Gondolhatunk Máriára, aki mindazokat a szavakat, amelyeket hallott a fiáról, Jézusról, a szívébe véste, és gyakran elgondolkodott rajta. Az igazságról mi is gyakran kell, hogy elgondolkodjunk. Pilátus azt kérdezte, hogy mi az igazság? Ehelyett az lett volna a jó kérdés: ki az igazság. Mert az igazság nem valami, hanem valaki. Az, akihez mérhetjük az életünket, aki igazodási pont a számunkra.

–Tudjuk, hogy mi a jó és mi a rossz. Jézus a történelem középpontja, de nemcsak az Ószövetséget választja el az Újszövetségtől, vagy éppen köti össze, hanem elválasztja a jót és a rosszat is. Határozott, világos, értékrendet állít elénk, hogy hogyan kell élnünk, hogy mi szerint kell élnünk, hogy mit kell tennünk életünkben. Az Úr megmondja, hogy mit kell tennünk, mi a következő lépés, és lehet, hogy éppen nem esik jól annak megtétele, de akkor is meg kell tennünk. Aki szívében az igazságot forgatja, annak a nyelve nem szól majd hamisságot, az igazság szerint fog beszélni, és az igazság szerint fog cselekedni. És akkor már nem okoz szenvedést, embertársát nem gyalázza.

– Körülnézünk, és dűl az erőszak, a gyűlölködés, a gyalázkodás, és nekünk ebben a világban van küldetésünk, hogy mutassuk meg mi is a szeretet. Mutassuk meg, hogy számunkra a hit, a keresztény hit nem vallásoskodás. Nem vallásgyakorlat, hanem élet. Az az életforma, hogy mi aszerint élünk, amit tanultunk Krisztustól, aki teljessé tette a kinyilatkoztatást, és megmutatta nekünk, hogy hogyan kell élni, és hogyan kell

szeretni. Határozott, világos értékrendet kaptunk tőle, becsületes, tisztességes magatartást, megvesztegethetetlenséget. Ezt kell tőle megtanulnunk. És aki Krisztusra építi az életét, az soha meg nem inog, ez az a szikla mire érdemes családot, érdemes életet, hazát, mindent építeni. Krisztus a szikla! Ő arra tanít bennünket, hogy az istentisztelet nem választható el az élettől. Nincs lelkiélet külön, hanem, élet van! Mert, hogyha elkezdünk arról beszélni, hogy mi a lelkiélet, akkor azt mondjuk, hogy elmegyünk a templomba, most lelkiéletet élünk, utána otthagyjuk a templomot, és akkor éljük, az életünket, maradj itt Jézus, majd jövünk egy hét múlva.

– Ki időzhet az Úr sátrának közelében? Aki állandóan ott akar lakni, vagyis állandóan kapcsolatban akar lenni Istennel. És amikor a szeretetben egyesül magával az Istennel, akkor viszi a szívében az Isten jó hírét, az örömhírt életének minden pillanatában, minden körülmények között. Egy nyári táborozás alkalmába a vasárnap is beleesett. A szentmisén az evangélium a szír-föníciai asszony története volt. Amikor is Jézus egy kicsit úgy tűnik, mintha lekezelően beszélne ehhez az asszonyhoz, mintha nem akarná meggyógyítani a lányát. És akkor ez az asszony megalázza magát: mindegy bármit mondhatsz Uram, csak segíts az én kislányomon, segíts azon, akit én nagyon szeretek. És hát én erről prédikáltam, hogy a szeretet még ilyen nagy alázatra is képes. És aztán úgy adódott, hogy az ebédet ennek a tábori közösségnek egy özvegyasszony és a lánya készítette. A mise után az ebéd készítésén összeveszett az özvegyasszony meg a lánya. Azon, hogy a rizst zsíron vagy olajon kell-e párolni. És arra gondoltam, hogy ez az özvegyasszony is biztos képes lenne talán az életét is odaadni a lányáért, de arról, hogy zsíron kell párolni a rizst, nem képes lemondani. Aztán persze gyönyörű kiengesztelődés, kibékülés lett a történetnek a vége. De hát amit megértettünk az evangéliumból, azt életre kell váltani. Nem választhatjuk külön a lelki életünket meg a testi életünket meg a szellemi életünket. Élet van, amelyet Krisztus tanítása, Krisztus igéje meg akar szentelni. Azt akarja, hogy belőle éljünk, hogy róla tegyünk tanúságot. Isten sátrában otthon lenni, örökké nála lakni azt jelenti, hogy életre váltjuk mindazt, amit tőle tanultunk.

– A keresztyén élet egy nagy hálaének, egy nagy dicsőítés, vagyis imádság. Akkor lesz istendicsőítés az életünk, ha valóban az emberek közé visszük az Isten szeretetét. A saját életünk által. Isten megbocsátott nekünk, én is megbocsátok másoknak. Isten szeret engem, én is szeretek másokat, mindenkit. Isten befogadott engem, én is befogadok, elfogadok másokat. Isten jó hozzám, én is jó akarok lenni másokhoz. Aki így cselekszik, soha meg nem rendül.

AZ ÖKUMENÉ NEM CÉL, HANEM ESZKÖZ

Sándor Frigyes evangélikus esperes a következő ígét adta át a gyülekezetnek: ApCsel 2, 43–47.

– Egy alkalommal valami véletlen folytán egy ejtőernyős nem azon a tisztáson szállt le, ahol szeretett volna, hanem egy fának a tetején landolt, és éppen mobiltelefonnal a kezében ott próbált ügyködni. Mikor egy úriember arra járt, odaszólt hoz-

Sándor Frigyes

zát: *Mondja már, hol vagyok? Mire az: hát fenn a fán.* Az ejtőernyős visszakérdezett: *Mondja, véletlenül nem pap maga? – Miért? – Mert a papok mindig igazat mondanak, de én valahogy sehogy sem tudok vele mit kezdeni.*

– Hát kedves testvérek, én azt gondolom, hogy sokszor vagyunk mi így a saját keresztyénységünkkel, hogy mindig igazat mondunk, csak mi magunk sem tudunk igazából mit kezdeni vele. Valahol hiányzik az önértelmezésünk, hogy mi is a mi feladatunk, miért is vagyunk ebben a világban. És én egyetlen egy gondolat köré szeretnék néhány mondatot fűzni a mai alkalommal: hogy a célt soha ne

tévesszük össze az eszközzel. Hadd fogalmazzam meg így, hogy az ökumené az nem a cél, hanem az eszköz. És különösen szeretném is ennek kapcsán az utolsó mondatot kiemelni. *„Az Úr pedig naponta szaporította a gyülekezetet az üdvözülőkkel.”* Két apró szócskára szeretném a testvérek figyelmét felhívni. Az egyik azt mondja, hogy „szaporította”. Itt a bibliai szép görög nyelv azt mondja, hogy naponként hozzáadott az Úr Isten a gyülekezethez, tehát mintha minden nap gyarapodott volna a gyülekezet. És úgy elgondolkoztam: milyen jó lenne, ha minden nap a mi gyülekezeteink is növekednének. Akkor gyakorlatilag egy év alatt már kétszer kinőnének ezt a szép aulát, amibe mi itt együtt vagyunk. A másik pedig, ahogyan gyarapította az Isten a gyülekezetet, szó szerint azt mondja: „*ahogyan gyarapodtak, egymásra bízta őket*”. Azokat, akik jöttek, akik újak voltak, rábízta azokra, akik már ott vannak abban a gyülekezetben.

– Mi is akkor valójában nekünk a feladatunk? Ószövetségről és Újszövetségről hallottunk. Az Ószövetségben ugye azt olvassuk, hogy egy csodálatos honfoglalásnak az eseményében vagyunk benne, amelyet egy Józsué nevezetű, Istentől választott ember vezet. És milyen érdekes, hogy az Újszövetségben, amiből az ígét olvastuk, is van egy Józsué. Mind a kettőnek, Józsuénak is és az Úr Jézusnak is, a neve a Jehosua. Lehet azt mondani, hogy micsoda véletlen párhuzam! Ez testvérek nem véletlen. Az Úr Isten az Ószövetségben képekben mondja el azt, amit nagyon sok esetben az Újszövetségben gondolatokban, mélyebb üzenetben szeretne átadni. Ha az Ószövetséget nézzük, akkor három döntő lépést látunk. Az egyik az, amikor Izrael népe szabadul a fogságból, a másik az, amikor vándorol a pusztában, és a harmadik, amikor elfoglalja az ígértnek a földjét. És ha ennek a szellemi párhuzamát keressük, akkor azt kell mondanunk, hogy az Úr Jézus az, aki bennünket kiszabadít a bűneinkből, aki Józsuéként–Jehosuaként, szabadítóként a mi megváltásunkat ott a Golgotán, a keresztfán elvégzi. Aztán a mi életünkben ott vannak a pusztai vándorlások annak függvényében, hogy mindezt az igazságot mennyire ismerjük fel. Mennyire vagyunk hajlandóak tudomásul venni azt, hogy mi az Istennel vándorló emberek vagyunk eb-

ben a világban. Ennek megfelelően vagy az ígélet földje felé tartunk, vagy a pusztai vándorlásunk idejét hosszabbítjuk és töltjük és panaszkodunk, és elégedetlenkedünk, úgy érezzük magunkra maradtunk ebben az életben, senkire nem támaszkodhatunk. Mindenki és minden ellenünk szövethetik, és minden becsap bennünket, mert nem vesszük észre, hogy az élő Isten itt van közöttünk. Ma is itt van közöttünk. Aztán ez az Úr Jézus Krisztus be akar vinni bennünket az Isten királyságába, hiszen ezzel kezdte az első igehirdetését, nagyon rövid volt. „*Térjete meg, változzatok meg a ti értelmetek megváltozásával, mert elérkezett közetek az Istennek a királysága.*” Az Úr Jézus Krisztus szíveket akar elfoglalni. Egy olyan különleges honfoglalás történik, ahol ma a szívekre vágyik az Isten. Az ember is honfoglalásban gondolkodik, csak fegyvereket használ fel, területeket akar megszerezni, értékeket akar megszerezni. Ördögi módon próbálja a világot ennek megfelelően alakítani. Az Úr Jézus Krisztus pedig belül akar bennünket megragadni. Az Isten a szíveket akarja hatalma alá venni. És azt akarja, hogy ezt a világot az Isten uralma alá vessük. Ez a mi keresztyén küldetésünk. Nekünk ezt a világot az Isten hatalma alá kell helyezni. Hogyan? Először úgy, hogy a saját szívemet helyezem az Isten hatalma alá.

– Aztán tovább gondolkodtam a felolvasott ígélet, és azt mondtam, hogy az ökumenén úgy vagyunk együtt– elnézés a hasonlatért –, mint a 12 törzs. Hogy hány törzs van az ökumenében, nem tudom, de mindannyian az ígélet földje felé tartunk. Minden törzsnek más volt a zászlaja, minden törzs egy kicsit másképpen volt, mint a másik. De egyben közösek voltak: mindannyian Józsue vezetésével haladtak azért, hogy az ígélet földjére eljussanak. Erről szól az ökumené. Akkor tudjuk az Isten akaratát megvalósítani, ha közösen, az Úr Jézusra figyelve együtt teszünk. És a misszió, amit az egyház végez nem más, mint adott szíveknek a meghódítása, adott embereknek a szolgálatba való beállítás. És az a harc, az a honfoglalás, amiben benne vagyunk, az pedig az Istentől kapott ígélet földjének a visszafoglalása az Úr Jézus hatalma alá. Vagyis az ökumené eszköz, és nem cél. Soha ne felejtjük el, de a célt csak együtt tudjuk elérni.

– Egyszer egy fiúcska, Pistike, sétál egy strand partján s odalép egy idős nénihez, aki egy széken pihen. S megkérdezi tőle: *Néni? Maga vallásos?* A néni ránéz, és azt mondja: *Az vagyok. – Néni, maga szokott imádkozni? – Igen kisfiam, szoktam. – Néni, maga olvassa a Bibliát? – Igen, szoktam. – Akkor megtetszene őrizni addig az ötszáz forintomat, amíg én úszok egyet? –* És úgy elgondolkodtam rajta, hogy nem ez a mi feladatunk, hogy megőrizzük a Pistikék ötszáz forintját, és alkalmasakká váljunk arra, hogy az Isten ránk bízta ezeket a Pistikéket!?

AZ ISTEN ÚTJAI NEM A MI ÚTJAINK

Orosz Atanáz, a miskolci apostoli exarchátus püspök-exarchája, az emmausi tanítványok történetét olvasta fel a Bibliából.

– Egy hónapja még lelkesen énekeltük: „velünk az Isten”, és ezt megismételtük azóta többször is. De olykor mégsem érezzük át ezt annyira, mint karácsonykor

vagy vízkeresztkor, a nagy ünnepeken, a virasztások alkalmával. Most úgy tűnik, ökumenikus imahetünk végéhez közeledve, mindenki kicsit szomorúan hazatér, hogy ezek a szép, évenkénti találkozások erre az évre lassan befejeződnek. S talán lehorgasztott fejjel fogunk bandukolni mi is, mint ama tanítványok Emmaus felé. És e tanítványok minden gyöngeségét is magunkra kell vonatkoztatnunk. Mert megdöbbentő dolog: Jézustól a saját tanítványai kérik számon az Ő látszólagos közönyét. Ő velük vándorolt, nem csak órákon, hanem három éven át, és mégsem ismerték meg! Tévedésben voltak már abban

Orosz Atanáz

is, hogy a többi 10 tanítványt otthagyták. Amikor épp közösségben való vigasztalásra, megerősítésre szorultak volna. Elhagyták azt a közösséget, amelyben eddig voltak, amely eddig tartotta őket. És amikor az „idegen” türelmesen meghallgatta panaszait, szomorúságaik okait, akkor az egyik vándor, Kleofás, a fejéhez vágta a Mesternek: *„Te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod mi történt itt ezekben a napokban”*. Micsoda vád, sértés ez a gondviselő Isten, a megváltó Úr felé, aki velünk együtt rója a kilométereket! Aki azért jött közénk „bár övéi be nem fogadták Őt”, hogy meghaljon értünk, a mi üdvösségünkért. Az Ő megaláztatása még kereszthalála után is folytatódik. Mi magunk alázzuk meg őt valahányszor az élet nagy kérdéseit boncolgatva azt feltételezzük, hogy Ő nem tud a mi bajainkról, érzéketlen a mi emberi problémáink iránt. Mi, a megváltott tanítványok, képesek vagyunk számon kérni az Ő látszólagos közönyét.

– Azt reméltük, hogy legalább az ezredfordulóra végre létrejön a keresztények egysége, hogy legalább a jó szándékúak belátják: mi az igazi út, hogy nem szabad szét húzni, hogy végre egy egyház legyünk. Isten útjai viszont nem mindig azonosak azokkal, amit mi magunknak képzelünk és reméltünk. Talán e héttől is többet vártunk, többet reméltünk. A mi Urunk Jézus Krisztus egy-két mondattal visszautasította a tanítványai okvetetlenségét. *„Ó, ti balgák...”* milyen nehezen tudjátok elhinni, amit a próféták jövendöltek. Türelmesen megvilágította nekik az Ószövetség könyveiben, a próféták és a zsolnárok soraiban mindazt, ami őrá vonatkozott, mert meg van írva a Megváltó szenvedése, megfeszítettése, halála, sőt feltámadása is az Ószövetség könyveiben, a próféták jövendöléseiben. Csak szem és szív kellene annak fölismerésére, amelyet Isten már évszázadokkal korábban látott, amit Ő öröktől fogva nekünk ajándékozott. De erre nem mindenki jön rá magától, ezért nagyon fontos, hogy közösségben, Krisztus Urunk vezetésével nyissuk ki és olvassuk a Bibliát, a Szentírást, a róla szóló igéket. Mert Ő az, aki megfejtheti számunkra azt, ami kezdetől fogva Őreá vonatkozott. Ma már az egész Bibliát Jézusra vonatkoztatva kell olvasnunk. Akkor vagyunk igazán krisztushívók, ha vállaljuk ezt a nagy kalandot.

Jézus csak magyaráz, míg tanítványaival Emmausba nem értek. Az apostolok szíve pedig lángol, amikor a titokzatos „idegen” útközben magyarázva fejtegeti nekik az írásokat. Hiszen ezeket ők másként értették, amíg csak emberi észjárásukat erőltették. Úgy gondolom, ökumenikus utunkra is vonatkozik ez a példa és ez a tanulság. Mert hányszor akartuk már megmondani az Istennek, hogy hogyan hozza rendbe e keresztény egységet, és hogy hogyan lehetne a mi sorainkat még példásabban egységbe vágni, mint például az iszlám sorokat. Hogyan lehetne a krisztushívők sorait igazán ütőképes, egységes hadsereggé tenni. De az Isten útjai nem a mi útjaink, és nem biztos, hogy a krisztushívők egysége olyan módon fog megvalósulni, ahogyan azt a mi gyöngye emberi agyunkkal elképzeltük. Jézus bement tanítványaival együtt az esti hajlékukba, mert ők marasztalták: maradj velünk, mert már esteledik, és lemenőben van a nap. S megtörte a kenyeret, hogy ezek a tanítványok fölismertessék őt. S minthogy a gesztus egyértelműen a Mesterre vallott, mert senki más nem tudott úgy kenyeret törni, mint Ő, a lángoló szívű tanítványok fölismerték a megváltó Messiásukat, feltámadott Mesterüket: „*Uram, maradj velünk, mert már esteledik.*” Maradj velünk, és folytasd a kenyér megtörését, az egység zálogát.

– Épp 10 éve annak, hogy az európai ökumenikus carta aláírása itt, Magyarországon is megtörtént. És a híres dokumentum 5. pontjában egyházaink vezetői aláírták: törekszünk az eukarisztikus közösség megvalósulására. Elkötelezték magukat a magyarországi egyházak és gyülekezetek vezetői arra, ami ma még lehetetlenségnek tűnik. Mert az eukarisztia az egyházközösségének a legmagasabb szentségi megnyilvánulása. Mégis az eukarisztia és az egyház egysége közötti kapcsolat itt és most is felébreszti bennünk a vágyat, hogy egy szép napon, vagy egy alkonyat alkalmával, majd mind együtt ünnepelhessük a kenyértörést. Ma este pedig imádkozunk a krisztushívők teljes egységéért. Az egyház mielőbbi látható teljes egységéért, amely majd lehetővé teszi a közös kenyértörést, a szent eukarisztia közös ünneplését!

Kojsza Péter–Jeney Edit

Az ökumenizmus intézményes alapjai a katolikus egyházjog szerkezetében

Mielőtt a jogi szempontokat próbálnám ecsetelni, érdemes arról beszélni, kire tekintünk fel, amikor dialógusba bocsátkozunk. Az ember értelmes, érző lény, aki nemcsak befogadja a külső és belső világa ingereit, hanem a valóság adatait értékeli is, tényeket és értékeket állapítva meg. E tények és értékek aztán világgá, világnézetté, vagyis vallásokká érnek, kijelölve ezzel az ember helyét a mindenségben. Nemcsak a helyét, a tevékenységét is. Ezekben a világnézetekben vagy vallásokban – én most szinonimaként kezelem a két kategóriát – benne van az egész ember. Benne van a felismert igazsághoz való feltétlen kötődése, és benne vannak félelmei, előítéletei, megszokásai, vagy épp a problémák kellően át nem gondolni akarása is.

Minden világnézetben, vallásban, van valami magva az igazságnak, hiszen ha teljesen tévesek lennének, senki sem hinne bennük. Az értelem mellett a hit játszik főszerepet a világnézet és a vallás kialakulásában, hiszen a belátott igazság önmagában még nem készlet tettek-re, ahhoz hinni is kell meggyőződéssel az eszmékben és eszményekben. Viszont az eltérő vélemények és a mögöttük ható meggyőződések vagy perbeszédet, ellentétet és ellenségeskedést ébresztenek, vagy a párbeszéd útjára terelik az egyes felfogások képviselőit, mintha azt mondanák ezzel egymásnak, hogy adj számot sáfarkodásodról, és érveket, értelmes magyarázatot várunk tőled, és várunk kölcsönösen egymástól.

Ebben a vallásközi és Krisztus-hívő gyülekezetek közötti dialógusban az érteni vágyás vezet elsősorban a katolikus egyházat, de erre az állandó dialógusra készíti ugyanazt az egyházat maga az Úrtól kapott küldetés is, hogy menjetek el az egész világra, és tanítsátok mindarra a népeket, amit parancsoltam nektek. Krisztus Urunk nem lelte örömét a kényszerben, értelmes meghajlást vár minden embertől. Értelmeset, szívből jövőt, azaz lelkiismeret szerinti.

A Krisztustól kapott küldetés hitelét viszont erőteljesen rontja a megosztottságunk, vagyis az egység hiánya, amiért ugyancsak maga Krisztus Urunk is imádkozott, mintha tudta volna, hogy ennek az egységnek a munkálása, megtartása nem

Kuminetz Géza

lesz olyan egyszerű dolog a történelem viharaiiban. Hiszen minden ember, minden nemzedék és nép, aki kapcsolatba kerül a krisztusi gondolattal, választás és döntés előtt áll. És ezzel a személyes lépéssel óhatatlanul együtt járhat a tévedés, a rosszul értés, az üzenetben való válogatásnak a lehetősége is. A testvéri figyelmeztetés esetén is ott lehet a sértődés, a kellő önkritika hiányának eshetősége is. No és, ha pedig hatalom adatik nekünk, akkor az azzal való visszaélés. Tudjuk ugyanis, hogy a legnemesebb eszmék is, ha történelmi eszmékké lesznek, vagyis a hatalom kezébe kerülnek érvényesítés és megvalósítás végett, azokhoz óhatatlanul tapad valami a kegyetlenségből.

Mindebből nem is oly nehéz belátni, hogy milyen sok dolog veszélyezteti tehát a Krisztus által óhajtott egységet, és ez egészen a világ végéig így lesz. Tudjuk, hogy a szakadások okai vagy a hittartalom egymásnak ellentmondó értelmezése, rövidítése, vagy idegen, vele össze nem egyeztethető elemek hozzáadása, vagy pedig a törvényes pásztoroknak való engedelmesség megtagadása, többnyire azok alkalmatlansága, vagy botrányos életmódja miatt. Így szakadtak ki, és így szakadtak le az eredetileg egy közösségről, egy akolból az egyes közösségek. Később aztán ezek a közösségek is tovább darabolódhatnak, hasonló megfontolásokból, illetve ma már úgy is keletkezhet Krisztus-hívő közösség, hogy nem valamely létező egyházból, vagy egyházi közösségből válnak ki, hanem alapítóik egyszerűen Krisztus bizonyos tanaira hivatkozva alapítják meg azt. Krisztus parancsai, tanításai ugyanis ma már az emberiség köztudatának a részét képezik, és a tanaival való ismerkedés, furcsa módon, nem kíván szükségképpen vallási közösséget. Akik azonban valóban az igaz Krisztustól akarnak tanulni, akik tényleg föl akarják fogni és életre akarják váltani teljes örökségét, előbb vagy utóbb konfrontálódnak az egység krisztusi parancsával, és az ilyen egység fájdalmas hiányával.

A megoldás kulcsa: megtalálni, újra rátalálni Krisztus hiteles ikonjára, arcának egészére. De hát miképpen tekinthetünk, vagy tekinthettünk Krisztus alakjára? Minek tartották Őt a századok során? Voltak, akik amolyan kultúr-optimistának, világbarátnak, lágyszívű, dogmátlan bölcsnek az alakját látták csak meg benne. Mások a világtagadót, a minden kulturális tevékenységet elátkozó sötét prófétát látták meg benne, aki mindent Istennek akar, és semmit sem az embernek. A szocialisták csak társadalmi reformernek, forradalmárnak, korabeli proletármozgalom vezérének és vértanújának tekintik. A nacionalisták csak az erős egyéniség zseniális árját és a heroikus népvezért látják csak meg benne. A romantikus életfelfogásuk amolyan szimpatikus regényhősnek vélik, költői szabadsággal és felelőtlenséggel ruházzák fel. De nem hiányoznak azok sem, akik pszichopatológiai esetnek, eszelős örültnek minősítik személyiségét. Ehhez hasonló azok véleménye, akik látnoknak, rajongónak, misztikus elragadtatásban élőként gondolnak rá, vagy egyszerűen csak mítosznak, kitalálásnak tekintik, eszmévé zsugorítván őt. Hát ezek közül egyik sem az igazi Krisztus, de nyilván, hasonló vonásai vannak. Alakja megközelítéséhez további támpont, hogy ahogy az életünk folyik és vélhetőleg érlelődik a személyiségünk, Krisztus alakjának is mindig új dimenziója bomolhat ki előttünk.

Mert hát 20 éves korunkban inkább racionalisták vagyunk, bízunk az elme meg a dialektika mindenhatóságában, és éppen ezért, ha jobb lélek lakik bennünk, hajlandók vagyunk Krisztusban megbecsülni a tanítót, a prófétát.

Aztán 30 éves korunkra jó a megemberesedés, a teljesedés vágya, és akkor inkább a nagy szervezőre, a királyra, a kormányzóra találunk rá, aki népet szerez magának, aki törvényt ad, aki rendet csinál, egy fő alá rendezi az emberiséget. És csak az életünk delén, 40 év, vagy még inkább után ébredünk rá a tulajdon megélés rázó erejével a büntudatra. Akkor kezdjük lelkünk mélyéből áhítani és érteni Krisztusban a megváltót, vagyis a papot.

Ezek lennének előzetesen azok a támpontok, amelyek segítségével próbáljunk az igazi Krisztusra, a teljes Krisztusra tekinteni, hiszen minél inkább a teljes Krisztust látjuk, annál inkább fogunk közeledni egymáshoz, testvériségben és igazságban is.

Azt a részt, amely az egyház jogrendjéről szólna, próbálom átugrani, mert a katolikus egyház úgy gondolja, hogy a szociális kapocs, az egyház láthatósága, lényegi eleme az egyházi közösségnek, azok közösségének, akiket Ő szabadon kihívott a világból, és akik szabadon igent mondtak neki, és hogy ez egy alkotmányosan rendezett társaság. Nem az önkényesség és nem pusztán csak természetfölötti erők dolgoznak itt, hanem természetes erőknek is dolgozniuk kell ahhoz, hogy összetartsuk, egységbe tartsuk ezt a közösséget. A megváltott ember is magán viseli a bukott ember természetét, és olykor az isteni Ige, vagy épp a Szentlélek segítségével sem kellően hatékony ahhoz, hogy az úton tartson.

A katolikus egyház úgy véli, hogy a Krisztus-hívői méltóság kellő betöltéséhez egyszerre kell alkalmaznia a három normatív rendet, vagyis az etikumnak, a jognak és az illendőségnek a rendjét. Egy másik szempontból újból egy másik hármast, aminek az egy időben való egységes érvényesítése a kívánatos, ez lenne az a bizonyos justus, aequus, faustus, vagyis az igazságos, a méltányos és az üdvös dolognak az érvényesítése. Látjuk azt, hogy természetesen a viták ebben a közösségben is, de adott esetben mégis csak egyfelé lehet a szekeret vinni, csak egy döntés tehető normatív értékűvé, akkor is, ha a korábbi pozíciók mindegyike mellett, vagy ellen hasonló súlyú érveket tudunk hozni. Egyszerre kétféle, egymásnak ellentmondó pápaválasztási törvény nem lehet érvényben. Egyszerre csak egy döntés kaphatja meg a zöld utat. Ezeket az elveket, a kétszer hármast, a katolikus egyház igyekszik az ökumenikus törekvéseiben is érvényesíteni.

Az egység nálunk nem jelent uniformist, erőltetett egységet. Ismert a mondás – ha jól emlékszem Aurelius Augustinustól származik, bár más is felfedezhette ezt –, hogy a lényeges dolgokban egységnek kell lennie, a járulékosokban szabadságnak, és mindenekben a szeretetnek kell uralkodnia. Ez nagyon egyszerű és világos elv, de mégis ott a nagy kérdés, ki dönti el, hogy mi a lényeges. Ki dönti el, mi a járulékos, hogy mikor voltam tényleg szeretettel teljes.

A katolikus egyház az utóbbi 50–60 évben igen sok dokumentumot hozott létre az ökumenikus törekvés megfogalmazására és végrehajtására, és nagy vonalakban az alábbi elveket jegecsítette ki. Első a lelkiismereti és vallásszabadság elve. Ez az

emberi szabadság a legértékesebb talán az emberi jogok közül. A szabadság fiai, akiknek nevezzük magunkat, akik a szabadság törvényét örökölték: ez azt jelenti, hogy senki sem kényszeríthető semmilyen vallásra, meggyőződése ellenére. Amiként senki sem kényszeríthető valamely vallásnak az elfogadására, felvételére, ha arra a lelkiismerete készíti. Rögtön hozzá kell tennünk – föltéve, hogy az a vallási közösség megérdemli a vallás nevet. Nem akármiféle közösség, akik szabályzatot alkotnak, válnak automatikusan vallási közösséggé. Ebben maguk a vallások, akik talán elsősorban a történelminek nevezett egyházak, és akik régóta élnek ebben az közegben, bizonyára tudnak mértékadó elveket mondani, és azok az állami tényezők, akik felelősen gondolkodnak a társadalomban érvényesülő vagy jelenlévő vallási tevékenységről – nekik is van ebbe beleszólásuk.

Második a jóhiszeműség elve. A nem katolikus és a katolikus hívekkel való bánásmódban más egyházaknak és egyházi közösségeknek kölcsönösen védelmezniük kell a jóhiszeműséget. Nem a zsinat találmánya ez, hiszen a korábbi katolikus doktrína is ismerte az úgynevezett heresis formalis és materialis kifejezést, és a materialist nem tartotta valódi eretnekségnek, hanem aki egy keresztény közösségben nevelkedett, ami nem katolikus, az ő jóhiszeműsége vélelmezett volt korábban is.

Harmadik a lelki és érdemi dialógus elve, ami azt jelenti, hogy egymás iránt testvéri szeretettel kell viseltetnünk, a másik felfogását őszintén megismerni vágyunk, keresve a közös és elfogadva az eltérő felfogást. Szembenézvén a múltunkkal, szembenézni az Úr Krisztussal. A felismert igazság megtérésre és az igazság alázatos szolgálatára kell, hogy indítson bennünket. Ez a találkozás fel akarja tární a korábbi szakadás körülményeit, meg akarja találni azokat a pontokat, ahol megtört az egység, ahol a félreértés támadt. Mi minden Krisztus-hívő testvértől készek vagyunk tanulni, ha az igazság magvát az ő igéjében, praxisában felfedezzük. Éspedig azért tesszük ezt, mert ennek a fényében valószínűleg mi a magunk álláspontját is pontosabban, még árnyaltabban tudjuk megfogalmazni, még gazdagabb és új, hitelesebb formában tudjuk kifejezni a hitéletünket.

Negyedik a hamis irénizmus, a közömbösség és a prozelitizmus kizárásának az elve. Egyenrangú felekként, par cum pari, tárgyalunk, és nem akarunk csak a béke kedvéért olyan kompromisszumokat, amelyet nem enged meg a doktrínánk vagy a lelkiismeretünk. Az ökumenikus párbeszédnek nem az a célja, hogy megtérítsük egymást, hanem hogy közelebb jussunk Krisztushoz. Ilyen értelemben az identitásunk új dimenziójának meglátása, felfedezése a gyümölcse ennek a tevékenységnek. A katolikus egyház felállította a *communio plena, et non plena* elvet aszerint, hogy mi mennyire vagyunk a doktrínában, a hitben, a kegyelem eszközeiben és a diszciplínában egyek, és ennek megfelelően igyekszik a maga életében is kivételesen részt adni a nem katolikusoknak, illetve a katolikusok számára lehetőséget biztosít arra, hogy bizonyos esetekben nem katolikus szolgálattevőtől is elfogadják nemcsak igéjét, hanem a kegyelemnek bizonyos eszközeit.

Az ötödik elv, amely mozgatja az ökumenikus jogalkotásunkat és tevékenységünket, hogy a jövőben újra rátaláljunk az egész Krisztusra és teljes örökségére.

Ez lenne az egység igazi záloga, ha valóban ugyanazt a Krisztust szemléljük és tanulunk tőle, és így létrejön a teljes egység, és a mi felfogásunk szerint ennek a jele és megvalósítója a közös Eucharisztia ünneplése. Tehát a *communio fidei*, a *communio sacramentorum* és a *communio disciplinaenae* mintegy a megvalósítója, kifejezője ez. Ez az egység tehát nem azt jelenti, hogy vissza kell térni a katolikus egyházba, hanem olyasmint, hogy a vitatott hitigazságokban jutunk egyetértésre, és azokat esetleg új megfogalmazásban valljuk közösen. Nem szükségszerű, hogy ugyanazt a formulát használjuk, hanem azt mondjuk, az a másik formula egy másik dimenzióját emeli ki ugyanannak a hittitoknak és igazságnak. Elvileg az is benne van a dologban, hogy a kultikus élet még nagyobb tarkaságát hozza ez az egység, megkockáztatom azt, hogy új rítus – legalábbis katolikus berkekben ez a kategória illene rá – keletkezhet, illetve az egyházkormányzati szerveknek a szent rendre alapuló, de új felállítását és illetékességi körének újszerű kijelölését hozhatja ez magával. Ez, ha nem is jelent formális visszatérést a katolikus egyházba, de a katolikus egyház és az adott felekezet által a teljes egység deklarálását és az Eucharisztia közös ünneplését fogja magával hozni.

Az ökumenikus tevékenység struktúrái. A katolikus egyház a törvénykönyveiben az alapelveket formálisan is hozza és megalkotta az általános végrehajtási határozatát, ökumenikus direktóriumát, amely igen terjedelmes és mindarra kiterjed, amely az ökumenikus tevékenységet magába foglalhatja. Emlékeztetbe idézi ez a dokumentum a katolikus egyház pásztorainak, de minden tagjának, hogy e tevékenység előmozdítása és irányítása a püspökök egész testületének és az Apostoli Szentszéknek különösen is feladata, valódi apostoli kötelezettség, de minden egyes katolikus Krisztus-hívőnek is kötelezettsége. Mindenki a maga talentumai és életállapota szerint végzi ezt. A katolikus egyház kiépítette a nemzetek feletti, nemzeti és helyi struktúráját ökumenikus tevékenységének, hiszen a Curia Romanában egy pápai tanács koordinálja az ökumenikus tevékenységet, ahogy nemzeti szinten a püspöki konferenciák, egyházmegyei szinten pedig a megyés püspökök és a hierarchák, akik koordinálják ezt a feladatot. Nyilvánvaló, hogy ebben a tevékenységben, ha közösen akarunk fellépni, minden érintett egyházzal előzetesen tárgyalni kell, megbeszélni, hogy miben tudunk igazán együttműködni. A Direktórium ebben számunkra iránymutató. Ez a békés együttélésnek a záloga.

Ma a fő forma a dialógus, hogy megismerjük, és egymást testvérként tekintjük. De a szeretet dialógusát az érdemi teológiai dialógusnak kell aztán átvennie. Hogy ezen kívül mire terjed még ki ez az ökumenikus tevékenység, úgy nevezi a katolikus egyház: *communicatio in spiritualibus* és *communicatio in sacris*, tehát a lelki dolgokban, az imádságban való közös tevékenység, közös liturgikus szövegek megfogalmazása, és ennek megfelelően közös áhítatnak a megszervezése. Olykor lehetőség van arra, hogy katolikus templomok is nyitva álljanak nem katolikus hívek előtt, főleg olyan esetben, ha erre nekik nincs alkalmas termük. Isten ígését mindenki hallgathatja a katolikus templomokban, az istentiszteletre állandó jellel arra felszentelt helyeken, amelyekbe minden ember az istentisztelet idejére

ingyenesen beléphet. Hozzá kell tennünk, hogy rendzavarás végett nem léphet be, hanem csak az áhítatra, a liturgikus cselekményben való részvételre.

Az ökumenikus mozgalom végeredményben a keresztény világ nagy törekvése a Krisztus szándékolta egység helyreállítására. Mint ilyen, belügye ez a keresztény világnak, ám üdvös az egész emberiség számára is, s bizonyos feladata van az egyes államoknak is, legalábbis az, hogy jóindulatú közömbösséggel viseltessenek e törekvással szemben, és ne akarják, ne engedjék a keresztény világot nacionalizálni, egymással szemben a felekezeteket kijátszani. Nagy iskolája ez a vallási türelemnek, a vallásszabadság helyes értelmezésének, a világi és a vallási hatalom Krisztus szándéka szerinti megkeresztelésének. Úgy is fogalmazhatnám, kicsit biblikusabban, a köztetek ne így legyen krisztusi parancs következetes végrehajtása akar ez lenni.

A katolikus egyház igyekszik tanulni minden Krisztus-hívőtől, minden jóakarú embertől, csak hogy még pontosabban és hitelesebben tudja kifejteni, megélni Krisztus világnézetét, életérzését, minden embert üdvözíteni akaró szándékát.

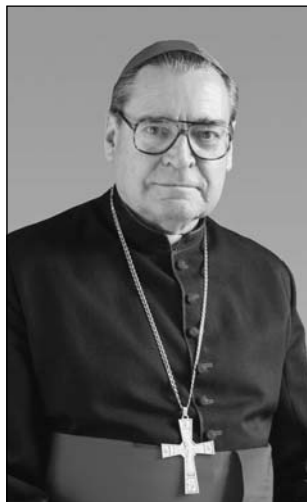
*(A Miskolci Egyetemen 2012. október 25-én tartott tudományos szimpozionon
– melyet az Ökumenikus Charta magyarországi aláírása 10. évfordulóján tartottak
– elhangzott előadás szerkesztett változata)*

SEREGÉLY ISTVÁN

Gondolatok a Hit évéről

XVI. Benedek pápa meghirdette a Hit évét, ezért ennek az esztendőnek a célja a Krisztusba vetett, életet irányító hit megerősítése. Erről sokfelé próbálnak szólni. Azért, hogy egy kis eligazítást adjak a kezdet kezdetén, először egy legendát szeretnék elmondani. A legendák azoknak az időknek a termékei, amikor az emberek még nem tudtak írni-olvasni, nem is volt mit, ezért egy-egy fontos eseményt próbáltak valamilyen igazság emlékezetessé tételéhez igénybe venni. Ezek közé tartozik Szent Herman legendája, aki Kölnben élt, közismert szentje a német keresztény múltnak. Úgy szokták ábrázolni, hogy egy Madonna-szobor előtt – a Szűzanya, karján a kis Jézussal – egy kisfiú ágaskodik, és egy almát nyújt a kis Jézusnak. Ennek az ábrázolásnak az alakjáról szól a legenda. Herman szülei annak a templomnak a szomszédságában laktak, amely ezt a szobrot ma is őrzi. A kisfiú naponta többször átszaladt a szobor elé, néhány szó imádságra. Később, amikor az emberi élet kibontakozásának idején ő is elszakadt egy kicsit az otthon szellemétől, megfélekedett szülővárosáról is. Egyszer, amikor visszatért, a templom előtt vezetett el az útja, bement, hogy vajon megvan-e még a szobor. Megvolt, megállt előtte, nézte, hogy veletek mi történt? A Szűzanya rendkívül megöregedett, a kis Jézus sovány volt, beesett az arca. Akkor a Szűzanya válaszolt: Herman, te mindig olyannak látsz minket, mint amilyenek benned vagyunk.

Ez az igazság. Amikor a Hit évében azt a célkitűzést fogadta el az Isten földi népe, hogy meg kell erősíteni a hitet, erről van szó. Arról a bennünk lévő Krisztus-hitéről, amelyet kikezdett a mai idők zűrzavara. Ez alól senki sem kivétel, sem a világi keresztény ember, de az örökélet szolgálatára életét adó pap sem, mert körülvesz bennünket egy Istentől elszakító, jól fizetett média, amely úgy tünteti fel a mi elődeinket és a mi életünket is irányító krisztusi hitet, mint ami fölött eljárt az idő. Nem a hit életet irányító ereje sérült meg, hanem a mi tájékozottságunk, és az a készség, amellyel elfogadjuk ennek a világnak a rendjében az Isten adta, embert elirányító üzenetet.

Seregély István

Mi az, hogy életet irányító üzenet? A világ rendje a gondviselésnek nevezett program megvalósulását nem hagyja abba. A világ halad a teljesség felé, az élet az embernek kitett formában, de engedelmeskedik ennek a törvénynek. Az ember azonban szabad, Isten képére és hasonlatosságára van teremtve, saját sorsának irányítója, és mint ilyen, kell valamihez igazodnia, hogy szabadságában jól döntve alakítsa életét, az emberiség életét és az egész világ teljessége felé haladó fejlődést és programot.

Két olyan tényezőt kell megvizsgálni, amelyben a minket érintő megerősítés szükséges. Első a készség, az erény. Mi az erény? A jóra való készség. Szoktam mondani, ki az igazmondó ember? Aki tud igazat mondani? Nem, azt mindenki tud, hanem aki nem tud hazudni. Akiben kialakul egy hajlandóság, hogy az igazat mondja. A hitnek ez a készsége nem más, mint az ember értelmi, akarati elhatározása nyomán kialakult készség, amivel elfogadom a mindenható Isten által nekünk adott útbaigazítást. Ő többet tud, mint mi, és tudja, mi az emberi élet igaz és helyes útja, amelyre nem fizetünk rá. Ezt a készséget, amit a hit erényének nevezünk, kikezdte az idő. Azzal, hogy felébresztette az emberben a kételkedést.

Ezek olyan szavak, amelyek kimaradtak a mi művelődésünk világából. Azok, akik teológiát tanultak, értik, de általában a prédikációkban is érzem, ha ezeket a szavakat említem, az emberek csak azt mondják, papi beszéd. De hogy ennek értelme van minden ember sorsának alakításában, arra kevésbé gondolunk. Honnan van bennünk ez a készség? Két irányból. Ha a mindenható Isten azt akarja, hogy a képére és hasonlatosságára teremtett ember valóban az legyen, vagyis a világot építő, mindenki javát szolgáló ember, s ezáltal Istenhez hasonlóan örökké éljen, akkor ennek meg kell adni a feltételét, hogy erre képes legyen. Azaz a hit isteni erény. Istentől adott ajándék, amelyet az ember vagy felhasznál, vagy visszautasít.

Az ember Isten üzenetét elfogadó kincse a hit, nem rendkívüliség, mert mindenkinek az Isten ajándéka. Egyikünk sem vette és megszerezni sem tudja a saját életét, a képességeit, ép szemünket, fülünket, érzékszerveinket, józan eszünket és alkotásra képesítő akaratomkat. Ha a mindenható Isten az ember örök életét, és a világot kiteljesítő szolgálatát alkalmassá tevő hitet szükségesnek tartja, meg kell adni. Senki nem mondhatja azt, hogy azért nincs hite, mert az Istentől nem kapta meg. Sokan vannak ilyenek, akik azt mondják, szeretnék hinni, de nem tudok. Ennek az oka, hogy az emberben nemcsak erények alakulnak ki, hanem annak ellentései. Nemcsak a jóra való készség, hanem a rosszra való hajlandóságot is be lehet gyakorolni. Ez az oka annak, hogy annyiszor mondják, hogy a keresztény életnek az irányítását képező üzenet, a hitünk tárgya és tartalma a múlté. Most már új életet kell építenünk. Az emberekben felébred a gyanú, hogy ha ilyen sokan mondják, valamit tenni kellene, hogy helyette valami más jót találjunk, ami az emberi életet irányítja.

Megjegyzem: kereshetünk ilyet, de nincs másik, mert az emberek, ahányan vannak, másképp gondolkodnak, s ezért egységet az emberiség soha nem tud teremteni. Annak idején Sík Sándor tartott nekünk negyedéves korunkban egy kitűnő lelkigyakorlatot. Ma mindenki azt mondja, hogy az ember a legnagyobb érték – ezért tartják rács alatt (ez 1953-ban volt) –, fejtette ki, s ezért mindent, ami az ember javát szolgálja,

meg kell valósítani, mindenkinek a maga lehetősége szerint. Csak egy a probléma, ki mondja meg azt, ami minden embernek jó. Ezért a gondviselés rendjében a saját életének el nem rontására törekvő igyekezet előbb-utóbb arra jön rá, hogy ennek a világnak a rendjét megszabó Istennek az üzenetére vagyok kíváncsi, hogy mondja meg, mit csináljunk.

Harminckét évig voltam hitoktató, és sokat tanultam a gyerekektől és a pedagógusoktól is. Ha az ember vásárol egy hűtőgépet, hazaviszi, és a kisgyerek megkérdezi: „ezen fogunk főzni?” – mindenki kineveti, mert minden csak arra használható, amire készült. Telefonnal nem lehet vízcsapot szerelni. Nekünk az emberi élet rendeltetését megszabó mindenható Istenre kell figyelnünk. De a hűtőgéphez kaptunk egy használati útmutatót, és ha nem akarjuk elrontani, betartjuk, amit abban írtak. Ha az Úristen azt akarja, hogy az ő „használati utasításához” alkalmazkodjanak az emberek, akkor neki is kell adni egy ilyet, és ennél jobbat, amit adott, nem lehet elképzelni: Őt, saját magát. Emberré lett második személyében, kitörölhetetlen valósága a tapasztalati világnak. Ezt tanítja az egyház. Most volt karácsony, és az ünnep második prefációjában egyértelműen meg van fogalmazva, hogy megjelent köztünk, láthatóan a láthatatlan élő Isten. Ha az ember az Isten saját képére és hasonlatosságára van teremtve, akkor Jézus Krisztus mutatta meg, milyen a tökéletes hasonlóság, mert Ő maga az emberré lett Isten a használati utasítás az ember számára. Ezért nekünk azt el kell fogadnunk, s ez az akarat, ez a döntés a hitünk alapja. Ezért meg kell keresnünk azt a módszert, amivel el tudjuk fogadni ezt a használati utasítást. Mivel ez ajándék, nem lehet megvásárolni sem boltban, se munkával megérdemelni, hanem kérni kell. Ez az oka annak, hogy annak idején, amikor Jézus Krisztus itt járt a földön, és első kézből hozzá lehetett jutni az Ő útbaigazító üzenetéhez, még az apostolok is azt kérték, erősítsd a mi gyenge hitünket. A királyi ember pedig, aki a gyermeke gyógyulásáért fordult a mi Urunkhoz, azt mondta, hiszek Uram, segíts az én hitetlenségemen. Ezért aki abbahagyja az imádságot, menthetetlenül sérül a hite. Ez az, amit kivertek a fejünkből a XX. század viszontagságai. Ha valamit akarunk tenni a hitünkért, tessék mindennapi imádság tárgyává tenni legalább azt a minimális kérést, hogy erősítsd a mi gyenge hitünket.

Van ennek egy praktikus formája, készítettek olyan összefoglalást, ami a hit tartalmát is ébren tartja az emberben, ezek voltak a hitvallások. Minden kor megfogalmazta a saját viszontagságai között sérült hitének tartalmát összefoglaló hitvallásokat, az Apostoli hitvallástól kezdve, egészen legutóbb a VI. Pál által, a második Vatikáni zsinat után készült hitvallást.

Mit foglalt össze az ember ezekben a hitvallásokban? Jézus Krisztus emberi szóval, egy olyan, minden ember számára érvényes útbaigazítást hagyott hátra, amely elég ahhoz, hogy az embert Istenhez hasonlóvá, a világ építőjévé, minden embertársa javáért élő emberré tegye, és méltóvá az örökéletre. Erre nyugodtan mondhatják, hogy tessék nekem mutatni egy ilyen embert, aki ezt ilyen jól megcsinálja. Sajnos nem én, de senki sem tud ilyet mutatni. Az Úristen egyet mutatott, de az egészen benső barátságban volt vele: az édesanyját.

Akkor meg minek az egész keresztény üzenet? Miért higgyek én annak, amit nem lehet megtartani? Minek olyasmit követelni az emberektől, amit úgysem tudnak megcsinálni? Igen, ha csak ez lenne a hitvallásunk tartalma, hogy mit és hogyan kell tennünk, a názáreti Jézus lelkületével teljesítve a mi hivatásunkat, és nem vennénk tudomásul, hogy ez nem megy, akkor a kereszténység utópiává, megvalósíthatatlan idealizmussá válna, és nem ért volna meg kétezer évet. Csakhogy ez a Jézus Krisztus, amikor erre a világra jött, nemcsak megmutatta a jót, hanem azt is, hogyan lehet kijavítani a rosszat. Vagyis nemcsak eszményként, mesterünként, hanem megváltónkként is érkezett. Eszünkbe se jutna, hogy az ember bűne Isten akaratától elszakadó tetteinek keserves következményeit tette meg szabadulásunk eszközévé. Ártatlanul, igazságtalanul, védekezés nélkül, fenyegetőzés nélkül elvállalta a maximális emberi büntetést, a halálbüntetést. Mégpedig egy gyalázatos és kegyetlen módon, a világ nyilvánossága előtt, hiszen még a római történetírók is arról számolnak be, hogy akkor élt egy Christos, akit keresztre feszítettek. Ezért aki Jézus Krisztus tanítását végignézi, hogy mit csinált, nem csodálkozik azon, hogy a tanítványai tiltakoztak az ellen, amikor azt mondta, felmegyünk Jeruzsálembe, és az Emberfia gonoszok kezébe esik, akik megölik, de harmadnap feltámad. Miért bán-tanak, amikor mindenkivel jót tett és semmi bűnnel nem vádolhatják? Mégis így történt. Húsvét hajnalán, amikor az egyik asszony bemegy az apostolokhoz, akik magukra zárták az ajtót, mert félték, és azt mondja nekik, feltámadt az Úr, Péter és János rögtön mennek, hogy ennek utánanézzenek, János látva az ott lévő lepleket, hitt. Emlékezett rá, hogy Jézus ezt előre megmondta. Hogy az ő élete ide vezet, egy el nem múló és elpusztíthatatlan életbe.

Pihentetőül mondom: hittanóra volt Kőszegdoroszlóban, a három alsó osztály volt együtt, óra után jöttek velem a gyerekek, és az egyik megkérdezte, hová megyek. Mondtam, Szombathelyre, megyek gyónni. – Miért, nem tudja magát meggyóntatni? – Nem, Jézus Krisztus azt a garanciát adta, hogy emberi szó jelentse ki: menj, a te bűneid meg vannak bocsátva. Furcsa, hogy ehhez ragaszkodik a kereszténység? Mindenkinek szüksége van arra, hogy időnként hallja, minden eddigi dolgod helyre van hozva, mehatsz tovább. Folytasd az általad megismert helyes úton el nem múló életedet.

A hitünk tartalmi eszközeit okosabban is meg kell ismerni, mert minden emberi tevékenység ennek a jegyében válik embert teljessé, el nem múló életre alkalmassá tevő teremtménnyé. Ezért a hitvallások, a rövid összefoglalások napi imádsággá is váltak. Én 12 éves korom óta napi imámmá tettem. Nem tudom, hogy jutott eszembe, de ma is tart, mégpedig meglehetősen szigorú törvények alatt, ha elmarad, másnap tízet kell imádkozni. Nem is olyan egyszerű betartani. De ez még csak egyszerű váz. A vasárnapi szentmiséhez hozzátartozik, hogy mindenki elgondolkozzon azon, ami ezelőtt 1700 évvel, a negyedik század első évtizedében, a keresztény hit megismert két alapigazságát megeremtette, a Szentháromságot és a Megtestesülést, mert ez a kettő a magyarázata annak, hogy amire én építem az életemet, az a Mindenható Isten terve, és azt mindenki el is tudja mondani. A következő pedig, hogy

ezt állandóan ismételni kell, mert ennek a világnak egyik alaptulajdonsága, hogy mindent elkoptat. Aki nem őrzi az egészségét, a tudását, előbb-utóbb elbutul, vagy az egészsége tönkremegy.

Milyen eszköz alakult ki 2000 év alatt a Krisztust követők életstílusának a megőrzésére, hogy ez a Jézus Krisztus által hozott üzenet, a mi életünk használati utasítása megmaradjon? Ez lett a vasárnapi mise, annak az igeliturgiája. A II. Vatikáni zsinat után, amikor már világszerte megsérült a nemzeti nyelvű hitoktatás, nemzeti nyelvű lett a misében az igeliturgia. Ez az Isten könyvének olvasása, vasárnap három olvasmány, egy ószövetségi, amelynek beteljesedése az evangélium, és az első keresztény ígéhirdetőknél, az apostoloknál a reánk maradt tanítása levelek, feljegyzések formájában. Ezt egy év alatt át lehet tekinteni. Adventben kezdődik az előkészületre való emlékezés, és a karácsonyban Jézus születésétől Krisztus Király ünnepéig az utolsó ítéletre emlékeztet, és aki eljár a templomba, akarva-akaratlan benne marad ebben a szellemiségben. Ha gondolkodó ember, akkor sok minden másnak is utánanézhethet, maga is olvashatja a Szentírást, az írott formáját a kinyilatkoztatásnak.

Járt nálam egy volt tanáromnak a lánya, ő mondta, hogy a gyerekeivel és unokáival már nem megy minden olyan jól, mint azelőtt. Az egyik unokáját egy megkereszteltetlen ember vette el. Ez ma nem ritka. De ígéretet tett, hogy ha rájön arra, hogy ez a helyes út, hajlandó megkeresztelkedni. Teltek a hetek, hónapok, és semmi jele nem volt, hogy az ígéret megvalósuljon. De megtaláltak az ágya melletti éjjeli szekrényen egy újszövetségi Szentírást, nagyon megrongált állapotban. Ceruzával összefirkálva, megjelölve, mert ahogy mondta, azt akarom, lássam, mire vállalkozom. Meg is keresztelkedett, gyakorló keresztény ember lett belőle, mert akart együttműködni az Isten erejével és kegyelmével.

Ezért amikor mi arról beszélünk, hogy a mi hitünk olyan, amilyen bennünk van – Herman legendája –, akkor nekünk ezt a belső keresztény készséget és tartalmat föl kell ébreszteni és rendben kell tartani. Ennek az idők folyamán még egy eszköze alakult ki: a hittankönyv, a katekézis. Régen csak katekézis volt, elmondott és begyakorolt szó. Az 1600/700-as évek fordulóján kezdtek írni Magyarországon az első anyakönyveket. Az első plébániámon, ahol káplán voltam, a kezembe vettem ezeket a régi anyakönyveket, természetesen latinul voltak írva, és egy nagyon értelmes plébános bevezetőjét olvastam az anyakönyv első oldalán, hogy bár a tridenti zsinat már 1563-ban elrendelte, hogy anyakönyveznünk kell, de nem vetek követ az elődeimre, mert én is most tudtam könyvet kapni, hogy elkezdhessem az anyakönyv vezetését. A tintát is ő csinálta. Ezért a teljesen megbarnult betűket már nehéz volt olvasni. De egy intelligens és értékes ember lehetett, Tarnóczinak hívták. Ez Gyöngyösfaluban volt, az osztrák határ mellett.

Először tehát csak tanítani kellett a gyerekeket, utána megjelent a hittankönyv, és annak legbőségesebb formája most készült el, a II. Vatikáni zsinat után, a Katolikus Egyház Katekizmusa. Később csináltak belőle egy kompendiumot, ez egy vékonyabb könyv, de nehéz olvasmány, ezért mindenkinek ajánlom, szerezzé be azt a kis zöld katekizmust, amely 300 kérdés és feleletben nagyjából összefoglalja a kereszt-

tény történelem során felmerülő kérdésekre adandó helyes válaszokat. Emellett áll még a legrégebbi időktől kezdve a teológia, az emberi tudást rendszerező tudomány (a tudomány az egy tárgyra vonatkozó, bizonyított ismeretek rendszere). Ezek aszerint változnak, hogy mit vizsgálnak, és hogyan vizsgálják. A teológia Isten titkait vizsgálja. Megjelent André Leonard kiváló könyve (valamikor ismertem őt) arról, hogy miért hiszünk, hogy miképpen kell a mai, magas műveltségű embernek ezt a kérdést feldolgoznia. Persze az emberi okoskodás könnyen téved, ezért a teológia is tele van tévedésekkel. Nemrég jelent meg Schönbornnak az Isten elküldte Fiát, magyar nyelvre is lefordított könyve, ebben írja, hogy a régi teológusok szentek voltak, ma nem mind... Ezen felül Jézus Krisztus megismerése hatással volt nemcsak a tudományra, hanem a művészetekre is, ezért irodalomban megannyi, Krisztusról szóló alkotást érdemes egyszer-egyszer elolvasni. A szocializmus ideje alatt nagy sikert ért el a sajnos nagyon korlátozott példányszámban megjelent A názáreti Jézus élete, Ijjas Antal kétkötetes könyve. Azóta már elérhető Papini Krisztusa, Romano Guardininek a Der Herrje, azonkívül Nikodémus levelei, amelyek mint nálunk Mikes Kelemen levelei, ennek az írástudónak a reflexióival mondja el Jézusról szerzett ismereteit.

Megjelent Jézus a film világában is, legjobb a Názáreti Jézus, de a Máté és a Lukács evangéliuma is, meg a Gyermek, akit Jézusnak hívtak, nemkülönben a Passió, amely ugyan csak 12 óráját dolgozza fel Jézus életének, mégis, a mai valóság iránti érdeklődő ember számára hasznos. Sőt, az ellenünk írt írások is hasznosak, mert az embereket kiráncigálják a közönyből. Két vagy három éve jelent meg a Da Vinci-kód, akkor elkapták. Ma már senki sem keresi, mert rájöttek, hogy humbug az egész. De a Szentírás nem vesztette el az értékét. Az Újszövetség, az evangélium négy különböző ember egymástól független emlékét hagyta ránk az első idők apostoli igehirdetésében. Ezek nem életrajzok, hanem Jézus tanításának és életének hirdetését megörökítő írások. Mi, keresztények tudjuk, hogy ezek az egyháznak megígért, azt életető Szentlélek oltalma alatt reánk maradt kincse az emberiségnek.

Az evangéliumokat többször el kell olvasni, hogy az ember ráébredjen annak az ember Isten felé és az értékes élet felé irányító erejére. A legújabb idők egyháztanítója, Lisieux-i Szent Teréz írta naplójában, hogy ha valami keresztény életre vonatkozó kíváncsisággal találkozott önmagában, nem a nagy teológiai írók könyveit vette kezébe, hanem az evangéliumot, és mindig megtalálta a választ.

Nem ismerjük jól a Szentírást. Én sem. Akit megcsodáltam, hogy milyen jól ismeri, az Belon Gellért püspök volt, aki fiatal korában beteg lett és akkor előlőről-hátulról olvasta az Újszövetséget, később az Ószövetséget is, és olyan járatosságra tett szert benne, hogy messzemenően tudta Isten üzenetét képviselni.

A külső eszközök – hitvallás, katekizmus, a Szentírás, a könyvek, a teológia – mellett hasznára válik az embernek a művészetnek Krisztus-ihlette kincsei. Ezért a szocializmus idején is meg mertek szólalni pedagógusok, hogy a Biblia ismerete nélkül nem tudnak magyarázni egy múzeumlátogatásnál a gyerekeknek. A művészek, akik az emberek számára egy sajátos adottsággal próbálják a valóságot szemük elé állíta-

ni, mindig eljutottak valamiképp Krisztushoz, írtak róla verset, vagy szereztek zenét. Ezeket a XX. század diadalmas éveiben kiirtottuk az életünkből, de előbb-utóbb rá kell jönnünk, jó az, ha a szobám falán feszület van, és a Boldogasszony képével is találkozom.

Az áteredő bűn által sérült emberi természet miatt – amely mindent azonnal akar, és mindent rossz úton akar, és úgy gondolja, hogy majd más issza meg a levét –, nem szabad azt várni, hogy a hívő ember hibátlan és mindent tökéletesen elvégző, és magát hitelesen javító emberré váljék. Ahogy mondtam, egy ember volt, akit az Úristen megkímélt attól, hogy önmagát javítani kelljen, és ez a názáreti leány volt, aki ki merté mondani: legyen nekem a te igéd szerint. Órála mondta Erzsébet, amikor meglátogatta: boldog vagy, mert hitted, hogy beteljesedik az, amit az Úr mondott neked. Ha a Hit évében mi ennek az igazságnak elnyerjük a ránk vonatkozó értékét, mi is boldogok leszünk. Ha elfogadjuk a mindenható Isten által Krisztusban az egyháza által ma is elérhető üzenetét, rólunk is elmondhatják, hogy boldognak hirdet engem minden nemzedék. Köszönöm a szíves figyelmüket.

(A Szent Anna Kolping-házban január 14-én tartott előadás szerkesztett változata)

Követségben az életért

Rakaczki Bence, a DVTK csapatának leukémiában szenvedő kapusa egy amerikai donortól kapott életmentő sejteket. A csontvelőért a Borsod–Abaúj–Zemplén Megyei Kórház Gyermek Egészségügyi Központjában szolgáló református lelkész, dr. Farkas Edina utazott az Egyesült Államokba. A szállítmányt hűtőtáskában hozta haza Miskolcra, a GYEK-be, ahol a szakemberek megvizsgálták, s életképesnek minősítették azt. A következő írásában a kórházlelkész izgalmas, hittapasztalatokban is gazdag útjáról tesz bizonyosságot.

„De akik az Úrban bíznak, erejük megújul...” (Ézsaiás 40:31) – annak a betegünknek az egyik kedvelt, sokszor átgondolt bibliai mondata ez, aki maga is kért és kapott már erőt ettől az Úrtól. És ő az is, akinek életéért követségbe indultam, ugyanattól az Úrtól kérve segítséget, védelmet.

A feladat nagyon szép volt és nagyon megtisztelő: betegünk orvosi team-je engem bízott meg, hogy az életmentő donorsejteket az Egyesült Államokba utazzam. A felkérésre rögtön igent mondtam. Nem voltam még biztos benne, hogyan is történik egy ilyen utazás, de úgy éreztem, hogy testhezálló feladat ez nekem, mind a nyelvtudás, mind a helyismeret tekintetében. Már a kezdetektől nagyon hálás voltam Istennek, hogy ilyen nagy cél szolgálatába állíthatom tőle kapott képességeimet.

A nagy út előkészítése igazi csapatmunka volt: az orvos, a titkárnő, a jogász, a pénztáros, az utazási iroda képviselője mind azon fáradozott, hogy biztonságban eljussak a sejtekért, majd épségben hazahozhassam őket. Nem csak tárgyi, fizikai előkészületekre volt szükség, hanem spirituális, lelki előkészületre is: kórházlelkési pályafutásom alatt talán most a legelső alkalommal egy kicsit szerepet cseréltünk. A kórházért imádkozó kórházlelkészből most néhány napra az az ember lettem, akiért egy egész kórház imádkozik. Ahogyan ők rám bízák a sejtek szállításának szolgálatát, úgy bíztam én rájuk az imádság szolgálatát. A kórházon kívül is számos ismeróst, barátot kértem az imádságra az utazás előtt.

Az indulás előtti éjszaka nagy izgalomban telt, hogy mindent sikerüljön a tervek szerint tennem. A hajnali kelés után szállásadóm szavai nyugtattak meg: „Végso soron az egész utazás Isten kezében van.” Miután felszálltam az első gépre (a három közül), lassan átjárt annak a bizonyossága, hogy sokan esedeznek értem és küldetésemért Isten előtt, és egyre inkább megnyugodtam. A második gépen 8 órát és 40 percet töltöttem. Amikor meghallottam a hangosbemondóban, mennyi a repülési idő, úgy éreztem, soha nem fognak eltelni azok a hosszú órák. Zsúfolt volt a gép, a mellettem ülő hölgy pedig elég terebélyes, nem maradt választási lehetőség a vacsoránál, véletlenül leöntött a légikísérő vízzel, majd a lábamra tolta a kocsit: mégis, amikor

elégedetlenkedni kezdtem volna, eszembe jutott a betegünk, s a cél, amiért ezen a gépen ültem. S ebből a perspektívából már eltörpült minden elégedetlenségem, és erőt kaptam a kényelmetlenségek elviseléséhez. A harmadik gépre rutinosan szálltam fel: itt már csak egy órát kellett eltöltenem.

A szállodában nem volt nemzetközi telefonvonal, amire szükségem lett volna, hogy felhívjam a miskolci kórházat, és hírt adjak érkezésemről. De Isten angyalt küldött számomra egy fiatal orosz recepciós hölgy személyében, aki látva szükségemet, a saját telefonját ajánlotta fel. A kórházban kedvesen fogadtak, még az ottani kórházlelkészekkel is sikerült megismerkednem. S aztán jött a legszebb pillanat: a sejtek átvétele. Meghatódottan vettem át a világos piros folyadékkal telt zacskót, magát az élet lehetőségét betegünk számára. A sok papírmunka és a gondos, előírásoknak megfelelő csomagolás után rögtön a repülőtérré felé vettem az irányt.

Amint odaértem, rögtön kiderült, kár volt úgy sietnem: a nagy köd miatt törölték az összes járatot. Jobban megnézve a hirdető monitort, láttam ám, hogy mégsem mindet! A 10 járatból csak kettő küzdött hősiesen az időjárás ellen: egy gép Arizonából, egy gép, az amelyikre az én jegyem is szólt, pedig Chicago-ból tervezett elindulni, majd leszállni a rossz látási viszonyok ellenére is. Az imádságra azért, hogy egyáltalán elinduljon a gép, aztán meg azért, hogy le tudjon szállni, bőven volt időm, hiszen 60 perc késés után hallatszott csak a megnyugvást jelentő hangosbemondó, jelezve, hogy a járat végre megérkezett. A jó hír az volt, hogy elindultunk, a rossz hír az, hogy 75 perc késéssel, ami nagyon kérdésessé tette a csatlakozásom elérését Chicago-ban. Ha pedig ezt lekésem, 16 óra múlva indul csak a következő gép, persze, csak ha felférek. Egy kedves légikísérőtől érdeklődtem az érkezési időnkéről, s hirtelen eszembe jutott, hogy talán ő tud segíteni. Ha már mi nem tudunk gyorsabban odaérni, hátha a másik gép indulna egy kicsit később. Feltártam előtte a helyzetet, hogy a várakozás a sejtek, és így a betegünk életébe kerülhet, s ő megígérte, hogy megteszi, amit tud. Elkérte a nevemet, s megígérte, hogy szól az érdekekben, mihelyst leszállunk, a többi pedig már a másik géptől függ. Az imát repülés közben sem hagyhattam abba: most azért könyörögtem, hogy arra a terminálra érkezzünk Chicagóban, ahonnan a müncheni járat indul majd, s ne kelljen átmetroznom egyik terminálból a másikba, mert akkor már biztosan lekésem a csatlakozást. És Isten ezt is meghallgatta: az ötös kapunál szálltam ki, és csak a 17-ig kellett átlololnom. Csak 15 percem volt az indulásig, ebbe kellett volna beleférnie a biztonsági ellenőrzésnek és az útlelvizsgálatnak. Nem is beszélve arról, hogy a kaput az indulás előtt fél órával zárják. A mindig szigorú és 10–15 percet igénybe vevő (élő, nem röntgenezhető sejtek szállításánál várhatóan ennél több is) biztonsági ellenőrzés csodálatos módon elmaradt. Csak az útlevelet mutattam meg lóhalálában, s máris a gépen voltam: kicsin múlt, hogy nem előttem, hanem utánam záródott az a kapu.

Nem győztem hálát adni Istennek az újabb segítségért. Visszafelé már csak 8 óra 10 perc volt az út, és rengeteg szabad hely volt a repülőn. Lehetett választani a vacsoránál, nem öntöttek le vízzel, és nem tolták a lábamra a kocsit. De mindez már nem is volt fontos. Azzal is megbékéltem, hogy a feladott poggyászsom biztos később érkezik

majd, hiszen lehetetlen, hogy 15 perc alatt azt is átpakolják. A fontos az volt, hogy megvannak a sejtek, és kényelmesen, boldogan utaznak velem új gazdájukhoz, aki már nagyon várja őket. Münchenben ismét elmaradt a biztonsági ellenőrzés, amiért nagyon hálás voltam. Bár megvolt minden hivatalos dokumentum, örültem, hogy nem kell magyarázkodnom.

Pesten már várt a kórház autója, és ismét ködben keltünk útnak. De már tudtam, hogy a köd sem akadályozhat meg attól minket, hogy a sejtek célba érjenek. Hiszen eddig sem tudott. Mert Isten még a ködnek is parancsol. Sőt a feladott csomagomról is gondoskodott, hiszen az vidáman integetve várt a futószalagon. A kórházban már vártak minket. Rögtön megvizsgálták a sejteket, és kiderült, hogy 91%-ban éltek túl az utazást, ami a szakemberek szerint nagyon jó arány. Betegünk szobája ajtajában állt, onnan integettünk egymásnak. A nővérek hangos örömmel köszöntöttek. Az orvosok pedig rögtön megkezdték a beültetés előkészítését, majd magát a beültetést.

Az életmentő sejteket átadja dr. Farkas Edina kórházlelkész (balra) a transzplantációs osztály adjunktusának

Úgy képzelem ezt a beültetést, mintha Isten életadó ujjá érintené meg betegünket. Annak az Istennek az ujjá, aki erőt ígér a Benne bízóknak. Erőt az utazásban megfáradtnak és erőt a várakozásban megfáradtnak. Erőt a gyógyulni vágyónak és erőt a gyógyítóknak. Kitüntetés volt egy picit közreműködőnek lenni ebben az érintésben. Újra megtenném...

(tirek.hu)

KATOLIKUS PEDAGÓGUSOK ELSŐ TALÁLKOZÓJA MISKOLCON

A Vörösmarty Katolikus Általános Iskolában rendezték meg február 28-án a katolikus pedagógusok első találkozóját. Az aulában körülbelül 120–140 tanító és tanár gyűlt össze, nemcsak a katolikus, hanem az állami iskolákból is, hogy meghallgassák Palánki Ferenc egri segédpüspök köszöntője után Juhász Ferenc gyöngyösi plébános, az EKIF elnökének és Alakszainé dr. Oláh Annamária, a KÉSZ miskolci csoportja elnökének előadását. Mindkét előadás szerkesztett változatát az alábbiakban olvashatják. Ezek mellett három pedagógus tanúságtételét is meghallgathatták a résztvevők, és pihentetőül a PáteRock együttes muzsikáját élvezhették. Mint a névből gyanítható, az együttes tagjai fiatal római katolikus papok, akik ismert „egyházi könnyűzenét” játszanak. A találkozó után közös szentmisehallgatásra került sor a Mindszenti-templomban, ahol Palánki püspök mellett katolikus iskolalelkészi, iskolabiztosi feladatot is ellátó papok koncelebráltak. Imádkoztak a katolikus iskolákért, pedagógusokért és XVI. Benedek pápáért is, akinek lemondása után épp a szentmise órájában fejeződött be pápai szolgálata.

JUHÁSZ FERENC

A hiteles pedagógus hite

Ezt a címet kapta mai előadásom. Azt, hogy kitől, ez maradjon titok. Arról viszont szólnék, hogy nekem egyáltalán nem kedves ez a cím, és mindjárt meg is magyarázom, miért. Azt ugyanis, hogy mi a hitelesség mércéje vagy mértékegysége, a különböző rendszerek másként határozzák meg. Azt se mondanám, hogy van valami objektív mérce. Régi időkben, amikor gyermek voltam és édesapámmal dinnyét árultunk a vásárosnaményi piacon, az első dolog az volt, amikor befordultunk a stráfkocsival a nagy piac

Juhász Ferenc

kapuján, és kerestünk egy szabad helyet, édesapám vette a mérleg súlyait, fél-, egy-, kettő-, öt- és tízkilós nehezekeket, és elvitte a hitelesítő épületbe, ahol megnézték, rajta van-e a hitelesítés dátuma, és hogy valóban annyi-e, amennyi rá van írva. Csak ezután kezdődhetett a dinnye mérése. Ma már nemcsak dinnyét és efféle mérő súlyokat hitelesítenek – látjuk –, hanem egész országokat is, az erre szakosodott hitelműsítő intézetetek.

A mai előadásom végére szeretném, ha megértenék, miért nehéz az emberrel kapcsolatban

a hitelességről szólni. Mert a hitelesség viszony valamihez: a hajó például a vízhez képest hiteles, akkor, ha nem süllyed el. Az autóbusz menetrend a menetidőhöz hiteles, ha odaér akkorra, amikor jelzi. De a kocsmában például, ahol ki van írva: „Hitel nincs, ne is kérjen!” – senki sem hiteles? Mihez viszonyítsam a pedagógust, akiről azt szeretném mondani, hogy hiteles? A tanulóhoz, az iskolához, a szülőhöz, vagy a le-adott anyaghoz, vagy tanítványai elért eredményeihez, netán hogy megtanította arra, amire vállalkozott? Itt most jórészt egyházi, sőt katolikus iskola pedagógusai vannak, azt a kérdést sem kerülhetem meg, hogy talán vallási értelemben hiteles?

HAZAI KÖRKÉP AZ ISKOLÁRÓL, MINT HITELES HELYRŐL

A múlt század közepén, a II. világháborút követően, történt egy földcsuszamlás-szerű változás a magyar oktatásban. Az addig jószerével jelentős mennyiségű egyházi fenntartásban levő iskolák, állami fenntartásba kerültek. Ennek a folyamatnak már nem élnek a tevőleges résztvevői, csupán az elszenvedői, az akkor tanuló ifjúság, a ma 70 és 80 éves korosztály. Még kisgyerekként nem nagyon érthették azt, ami történt. Nemcsak ami történt, hanem ahogyan történt. Én magam találtam egy postai zöld borítékot, amelynek eltépett hátlapján a dédestapolcsányi katolikus iskolát, a megyei tanács kirendelt embere államosította. Három tömör mondatban írta le tintaceruzával, hogy a népköztársaság nevében. Amikor a háborús veszteség egyébként is megtépázta Magyarországot, sokan odavesztek a háborúban, lebombázva, kifosztva az ország, az itt maradt árvákkal és özvegyekkel azt lehetet tenni, aki amit akart. Tették is.

Egy ilyen istenháta-mögötti tanyasi iskolában történt, amit most elmondok. A bugaci tanyavilág egyik gyönyörű nevet viselő környezetében, a fényespusztai osztatlan tanyasi iskolában történt. Már vagy két esztendeje megtörtént az államosítás, a Klébelsberg Kunó által épített tanyasi iskolakápolnát is államosították. Az eldugott kis iskolában a közel harminc gyereket számláló tanítás, bizony még az államosítás után vagy másfél évvel is a régi rend szerint ment. Tanítás előtt, tanítás után a köszönés továbbra is a jól beidegződött: „*Dicsértessék a Jézus Krisztus!*” – volt. Nos, az egyik alkalommal a tanító úr kissé idegesebben jött be az osztályba, a tanítás reggelén, mert üzentek a járásról, hogy a napokban szakfelügyelő látogat hozzájuk. Kezdte mindjárt a gyerekeket felvilágosítani, hogy ha az egyik napon egy idegen személlyel jönne be a tanítási órára, nehogy dicsértéssékkal köszönjenek, hanem úgy, hogy „Jó napot kívánok!” El is gyakorolták sokszor. Mígnem az egyik reggelen valóban megérkezett az idegen ember, és amikor a tanító odaállt az osztály elé, hogy köszönj! Szemével és összes mimikájával jelzett szigorúan a mellette álló férfi felé, hogy: ő az! Ő az! Az osztályteremben a gyerekek szépen artikuláltan, ahogy tanulták, köszöntek: Jóóónapot kívánok! A tanító pedig hálásan a gyerekek összpontosítása miatt, és nagy feszültségét leeresztve kiengedte magából a választ: Mindörökké, ámen! A kérdésem: hiteles pedagógus volt-e az illető?

Ennek fordítottját éljük meg napjainkban. Az eddig értéksemleges köznevelési intézmény, magyarul az iskola, egyházi lesz, és benne azok is, akik eddig értéksemle-

sek voltak. Az egyház többféle dilemma elé került, és itt most csak a katolikusról szö-
lok: annyi iskolát indítson-e el, amennyi vallásos pedagógust ki tud állítani? Vegyen-e
át több iskolát, és azokba máshonnan toborozzon vallásos pedagógusokat? Esetleg
az állami fenntartóval egyezzen meg, és tegye lehetővé pedagógusok cseréjét? Vagy
egyáltalán, vegye át úgy, ahogy van, azokkal, akik vállalják, hogy a katolikus egyház
etikai kódexe alapján elfogadják a feltételeket, és folytatják az oktatást, lojálisan az új
fenntartó szemléletéhez és elvárásaihoz?

A 90-es évek elején inkább az volt a gyakorlat, hogy az új indításhoz olyan peda-
gógusokat kerestek, akik a szemlélettel (nem szeretem az ideológia kifejezést) azono-
sultak, készséggel és örömmel vállaltak egy ilyen meghívást. Nagyon lelkes pedagó-
gusokból állt föl néhány intézmény az egyházmegyében, magam is akkor kezdtem
Egerben a Szent József Kollégium igazgatójaként, és szembesültem azzal a nagy-nagy
várankozással, ami a társadalom minden rétegében élt. Az ellendrukkerekben is, hiszen
mindenkiben volt egyfajta várankozás. Mindenki újat kezdhetett, hiszen nem egy he-
lyütt példának okáért a visszakapott épület helyett, az addig benne működő, de most
kiköltöző régi iskola sokkal jobb feltételekkel indulhatott, mint a használt épületbe
beköltöző új egyházi iskola. Egert ismerem, így született az angolkisasszonyok révén a
Szilágyi gimnázium, a ciszterci gimnázium miatt a Pásztorvölgyi gimnázium. Hason-
lóan indultak evangélikus és református iskolák is szerte az országban, itt Miskolcon
is. Igazán steril az a mód tudott lenni, ahogyan a jezsuita gimnázium született. Előz-
mény és ilyen jellegű kompromisszumok nélkül.

Nyomokban már ekkor is feltűnt, később azonban, amikor gazdasági nehézségek
szültek iskolaátvételeket, még inkább, az a jelenség, ami kicsit olyan, mint amikor
két irányból fúrnak át a hegyet az alagúthoz és egy pontban találkozni kell. A csök-
kenő gyermeklétszám miatt egyik oldalról a tanárembernek az a félelme, hogy lesz-e
munkája és/vagy munkahelye, arra készítette, hogy abba az irányba is készséget mutas-
son, amire eddig nem is gondolt. Az egyházi iskola indítójának pedig szüksége lett a
magnövekedett intézményhálózat feladatellátásához több pedagógusra. Nyilván több
pedagógus kellett, mint amennyi vallásos pedagógus volt a helyi társadalomban. A
diktatúra évtizedei ugyanis mindent megtettek azért, hogy katolikus meggyőződésű
fiatalok ne jussanak pedagóguspályára, ha mégis bekerülnének egyetemre, főiskolára,
„menet közben” szakadjanak el azoktól a forrásoktól, amelyek hitüket táplálták (vö:
Jelenits István: *Küldetésben*, Új Ember Kiadó, 2000. Budapest, 140–141.o.).

Az a helyzet, amivel utóbb találkozunk, ismét eltér a többitől. Az tudniillik, hogy ha
az állami vagy önkormányzati fenntartó úgy dönt, hogy mindenestől felajánlja iskoláját
az egyháznak, ráadásul azt, ami talán soha nem is volt egyházi, ez merőben más hely-
zetet produkál. Bizonyos értelemben nehezebb, de szerencsésebb az a folyamat, amikor
már egy összevont intézményrendszer egyik tagintézménye válik ki és lesz egyházi, mert
ott még intézményen belül az átadási folyamatban megtörténnek a mozgások: aki nem
akar egyházi iskolában dolgozni, az cserél valakivel, aki meg szívesen jönne.

És elérkeztünk a mindenki számára legkritikusabb megoldáshoz, amikor egy intéz-
ményt mindenestül átvesz az egyház. A tapasztalat azt mutatja, hogy néhány százalék-

ra tehető csak azoknak a száma, akik úgy döntenek, hogy nem maradnak az egyházi fenntartású iskolában. Az okokat se nem elemzem, se nem magyarázom. Csupán idézem ismét Jelenits tanár urat, aki azt mondja: „*a katolikus iskola önmagának okozná a legnagyobb kárt, ha bárkit képmutatásra, öncsalásra kényszerítene*” (i.m. 139. o.). Ehhez a mondathoz szerettem volna eljutni, mielőtt belemennék annak taglalásába, hogy vizsgálhatjuk-e a pedagógus hitelességét a hit szemszögéből? Nyilván el fogok jutni oda, hogy nem, mert a hitelesség ismérvei közül csupán az egyik lehetséges attribútum: a hit! Amit persze szeretnénk felkínálni azoknak, akik nem hisznek, és eközben velük együtt katolikus iskolát szervezünk. Olyan formán szeretnénk felkínálni, hogy azok szájából ismerjék meg a keresztény hitet és gondolkodást, akik magukat valóban kereszténynek vallják. Hiszen valószínű, hogy a legszilárdabban ateista felfogású pedagógusok is érzékelik, amit az elmúlt rendszerben és korunk európai multikulturális rendszerében a kereszténységről hallottak, azt egyoldalú ellenséges szemlélet rostálta, és rostálja ma is.

Kevés ma a hívő pedagógus, mégis van az egyháznak bátorsága, hogy a kevéssel is elinduljon. Amikor a XVIII. században a piaristákat Debrecenben letelepítették, a városban két katolikus család lakott összesen, a hóhér, meg a királyi biztos családja. A História Domus szerint azonban, amikor előadást tartottak, a protestáns kollégium diákjai a környező házak falára is felmásztak, hogy a színelőadást láthassák.

Az utolsó pillanatban került sor az oktatás állami monopóliumának feloldására. Az értékközpontúság hiánya már-már morális halálra ítélte a társadalmat. Igaz, a tócsában is megcsillanhat az ég, mégis inkább felfelé néz szívesebben az ember, nem mindegy, hogy ebbe fül bele, vagy az égbe száll. Ezt mondja el nyolc rövid, gyönyörű sorban Veress Miklós: „*Tócsában örvénylő bogár / tutaja sárga szalmaszál / lábával verdes és kaszál / meghal amire partra száll / Jobb lenne hát úgy szállni még / mint szalmaszárról buborék / mégis csak végső menedék / egy szalmaszálon át – az ég.*”

Amikor Bős–Nagymarosnál a szlovákok elterelték a Dunát, a Szigetközben kihalt egy csomó növény, az állatvilág pusztulófélben van vagy már elpusztult. Kénytelen és természetellenes módon megállapodás született, hogy a szlovákok mennyi vizet kötelesek adni, hogy a Mosoni-Duna teljesen ki ne száradjon, ökológiai katasztrófát indítva el azon a tájon. Az emberi személy is így működik. Az egyházi iskolák 60 évvel ezelőtti államosítása kihalásra ítélte a nem értéksemleges oktatást. 3269 katolikus, 1062 református, 333 evangélikus és 12 izraelita tanintézmény (óvodától tanítóképzőig) működött az 1946/47-es tanévben. Csak 35 katolikus tanítóképző! És Trianon után vagyunk 25 évvel, amikor az ország népessége jóval kevesebb. 1948-tól ezeket az iskolákat mind államosították. A katolikusoknál megállapodás szerint nyolc szerzetesi középiskola működhetett. Mi ez, ha nem az oktatás Bős–Nagymarosa? Ezen a nyolc iskolán keresztül szivárgóvá apasztották az addigi folyammedret. Végtelenen meggyengült a magyarországi katolikus oktatást vállalók köre, vagy inkább: közössége. Ha most a régi medrébe visszaengednék a Dunát, az elképesztő kárt okozna, mert közben már elmállott, porózus lett a régi gát, feltöltődött a meder. Az lenne a legnagyobb csapás a térségre, amire évtizedek óta várnak, ha visszatérne régi medrébe

a Duna. És amit a közmondás mond: kétszer nem léphetsz ugyanabba a folyóba, a mi esetünkben úgy is igaz, hogy a folyó, ha egyszer elterelték, már ugyanabba a medrébe nem térhet vissza.

OKTATÁS TÖBB SZÓLAMBAN

Az 1989-es rendszerváltoztatás óta annyi idő telt el, mint Trianon és 1946 között. Az akkori kultuszminiszter Klébelberg Kunó, európai csodát művelt a népessége egyharmadát és területe kétharmadát veszített Magyarországon. A veszteség miatti depresszió múltba tekintő kényszere helyett iskolákat épít mindenhol, és hozzákezd az ifjúságon keresztül a jövő építéséhez. Korszerű, modern, kompatibilis, használható és keresztény oktatást vezet be. Ennek a korszaknak gyönyörű eredményei látszanak többek között a magyar Nobel-díjasainkban. Kilenc Nobel-díjas nevelkedett az akkori iskolarendszerben.

A rendszerváltoztatás óta ugyanannyi idő telt el. Éppen ideje, hogy az oktatásnak azt a pluralitását és tudatosságát ismét megteremtsük, amelyre egy nemzet alapozhatja jövőjét. Napjainkban hála Istennek azt látjuk, hogy ismét többszólamúvá lesz az oktatás. Most már evangélikus, református, katolikus, önkormányzati és állami iskolák versenyezhetnek egymással. A nevelés szelleme most már nemcsak a nemzeti összetartozást célozza meg, hanem az egy-egy közösséghez tartozást is. A tiltás után egyfajta okos és új szerződéssel kialakulhat az a plurális oktatási rendszer, amire nagy szüksége van nemzetünknek, és a katolikus egyháznak is, meggyőződésem, hogy minden felekezetnek.

A múlt héten a Heves Megyei Kereskedelmi Kamara rendezett egy fórumot, azoknak az egyházi fenntartóknak és intézményvezetőknek, akik Heves megye területén iskolát tartanak fenn. Ott volt a Váci EKIF, mert Heves megyébe egy kicsit belóg a Váci Egyházmegye, ott volt a Baptista Szeretetszolgálat, a Református Egyház, a Máltai Szeretetszolgálat, a Kolpingtól a KOSZISZ, és ott az egri főegyházmegyei EKIF is. Először csak méregettük egymást. Aztán mindenki dicsekedni kezdett, majd amikor láthatóvá váltak az erőviszonyok kontúrjai, és kialakult az is, hogy a nagy nem bántja a kisebbet, a kisebb pedig nincs megsértődve. Gyönyörű délutánt tudtunk együtt tölteni, és hallatlan gazdag tapasztalatcsere volt.

Itt kell megjegyeznem, hogy egy idő után kiegyenlítődnek a közlekedő edények. Magyarul, megszűnik az a fajta prés, ami bizonyos helyszíneken még működik, hogy a különféle felekezetek tagjai számon kérik a másik felekezet iskolájának a gyakorlatát. Előbb-utóbb eljutunk odáig, hogy lesz annyi iskola, hogy jusson minden hívőnek a maga felfogása és igénye szerint, és jusson annak is, aki egyiket sem akarja. Jelenleg még vannak feszültségek, és én ezt is a hitelesség kérdésének tartom. Ha katolikus az iskola, legyen az! Ha református, legyen az! Ha evangélikus, legyen az. Se össze ne keverjük, se szét ne szaggassuk. A nemzetben belül, ha közösségeinket építjük, akkor ettől a nemzet lesz erős. Nem fogunk vallásháborút vívni az iskola falai között! Tudomásul veszem és segítem református testvéreimet, hogy ők is jól csinálják, és ha már vállalták, akkor a baptistákat is...

Sokan örülnének egy nagy veszekedésnek. Mert valójában azt is látjuk, hogy az iskolaügyhöz mennyi zavaró körülmény tapad, és azt is látjuk, hogy a társadalom összes gondja-terhe rászakad az iskolára. Nemcsak az iskola formálja a társadalmat, hanem a társadalom is az iskolát. És annak a finom reménynek a belső gazdagsága, amivel a tanító és a tanár közelít tanítványához, ami az iskola belső élete kellene hogy legyen, ma másról szól. Olyan események kavarnak az iskola szent ügye körül, és olyan szavak hangzanak, mint „szegregáció, esélyegyenlőség, kétszer-háromszor halmozottan hátrányos helyzetű, agresszió, felzárkóztatás”. És hiányoznak a címszavak közül, hogy műveltség, tudás, erkölcsi tisztaság, szakmai elismerés, tehetség. Azt hiszem, ma nem beszélünk a tehetséges tanulók ellen elkövetett szegregációról. Pedig az is megérne egy ombudsmani vizsgálatot. A különleges bánásmódot igénylő gyermeket maga a köznevelési törvény, a következő három csoportra bontja:

1. Sajátos nevelési igényű (testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos, vagy tartós és súlyos rendellenessége).
2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (a fejlődési, és/vagy tanulási elmaradás vagy nehézség nem a kognitív folyamatok és a viselkedésirányítás működési zavarával magyarázható, támasztható alá).
3. Kiemelkedően tehetséges.

Így tehát, amikor a tehetséges és a kiemelten tehetséges tanuló elé helyezi az előbbi két csoportot a törvény, akkor nem szabad csupán a sajtót hibáztatnunk azért, amit az iskoláról írnak.

HITELES HELY AZ ISKOLA

Visszatérve a kezdeti gondolathoz és a címhez: a pedagógus leginkább mégis az iskolában hitelesítheti önmagát. Kinek-kinek el kell találnia a maga szellemi szintjével összeillő vallásos világgépet, akkor hiteles. A katolikus iskola a hit és a műveltség találkozásának a helye. Lehetséges-e, hogy valaki hit nélkül is hiteles? Igen, amint előbb említettem a hitelesség egy viszony. Ha azonban valaki katolikus iskolában deklaráltan nem hívőként van jelen, az már komoly dilemmát támaszt. A probléma oda vezet, hogy ha csak a hívőket nevezzük hiteles pedagógusoknak a katolikus iskolában, akkor mi van a többiekkel? Ha például valakit azért alkalmazunk, mert szükségünk van rá, mint szaktanárra, azonban nem hívő az illető, akkor mondhatjuk-e, hogy nem hiteles? Jelen pillanatban legalább annyira jelentős, hogy az egyházi iskolákban hiteles pedagógusok legyenek, mint az, hogy hívő pedagógusok. Ad absurdum előfordulhat, hogy egy nem hiteles, de magát hívőnek mondó pedagógus helyett egy hiteles, de magát nem hívőnek valló pedagógust alkalmazunk?

Azt hiszem, a megoldást a hit természetében kell keresnünk. A hit ugyanis nem egy perfektuálódott életállapot, nem egy beérkeztség, hanem egy folyamat. Útonlét, imperfectum, amiben csak az a biztos, hogy az illető jár egy úton. A hitet el lehet veszíteni és meg lehet szerezni, lehet gyöngíteni és erősíteni magunkban. Nem szeretném, ha

úgy értenék beszédemet, hogy a hitelességhez nem kell hit, és a pedagógusnak sincs rá szüksége. A vallásos hitre mindenkinek szüksége van. Mégsem mondom, hogy valaki minél hitelesebb, annál hívőbb, és a fordítottja se biztos, hogy igaz: hogy valaki minél hívőbb, annál hitelesebb.

Az elemi részecskék viselkedése megváltozik, ha próbáljuk megfigyelni őket. Az emberi személyiségnek is vannak belső ügyei, amelyekre kívülálló nemigen lát rá. Inkább induljunk ki abból, hogy aki hozzánk jön, vagy nálunk van, az igen kis kivételtől eltekintve hívő ember. Ratzingertől tudjuk, hogy ma a hívő és nem hívő világ határa nem a térkép messzi szélein húzódik, hanem az otthonokat, sőt szíveinket metszi át. A hívő a hitetlenség kísértésében él, a nem hívő a hitében.

(Az előadás szerkesztett változata)

ALAKSZAINÉ DR. OLÁH ANNAMÁRIA

Értelmiségi lét – hit – kereszténység

*„Ti nem akartok semmi rosszat,
Isten a tanútok reá.
De nincsen, aki köztetek
E szent harcot ne állaná.
Ehhez Isten mindannyitoknak
Vitathatatlanul jogot ad:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!”*

Alakszainé dr. Oláh Annamária

Megtisztelő meghívásukat a mai katolikus pedagógus találkozóra Reményik Sándor 1925-ben, kemény időkben írt versének első mondataival köszönöm meg. Egyben köszöntöm a jelenlévőket, akiknek vitathatatlan érdeme, hogy a templom és az iskola ma Miskolcon is, a város környékén is, egyre több helyen, félszázados hányattatás után ismét szabadon hirdetheti Isten szeretetét és dicsőségét.

Hála érte!

Ki hitte volna 1990-ben, amikor – az idősebbek még emlékezhetnek rá – szinte vallásháborút okozott Miskolcon az iskolák egyházi kézbe adása körüli politikai csepepaté, hogy két évtized múltán szép számú érdeklődővel a város minden kerületéből érkezett keresztény pedagógusok szabad és örömteli összejövetelén beszélgethetünk majd egymással itt, a Vörösmarty Katolikus Általános Iskola aulájában.

És még mondja valaki, hogy nincsenek csodák!

A katolikus iskolák formálisan egyházunké, de az én értékrendem szerint elsősor-

ban Teremtő Istenünké. Teremtése egyik kedves eszköze, mert Isten szeretetéből a következő nemzedéknek, gyermekeinknek szánja, akiktől nagyon sokat várunk:

- Várjuk, hogy hiteles keresztény emberré formálódjanak;
- várjuk, hogy nagy tudású mérnökök, tanárok, orvosok váljanak majd belőlük;
- várjuk, hogy családi életükkel példát mutassanak majd;
- és várjuk, hogy – ha alkalom adódik rá, úgy, ahogyan Önöknek is adatott – jusson eszükbe templomot és iskolát építeni, bővíteni, szépíteni, gazdagítani – a következő magyar keresztény nemzedékek számára.

A Hit évében járunk, XVI. Benedek pápa ezt az évet keresztény hitéletünk elmélyítésére ajánlotta fel. Nem mehetek el szó nélkül a történelmi pillanat mellett, azaz hogy a Szentatya példátlan, ám jól megfontolt döntése, lemondása alapján a mai az utolsó „hivatalban töltött” napja. Talán éppen ezekben az órákban végzi utolsó szolozsmáját a világegyház fejeként. Érzem, imádsága minden eddiginél jobban biztat minket is: „*evezz bátran mélyebbre hitedben!*” Akár „hivatalban” vagy, akár nem. A léleknek nem hivatalra, hanem hívásra van szüksége, az embernek hivatásra és meghívásra.

Püspök atya arra kért fel, hogy a mai találkozón a Keresztény Értelmiségi Szövetség miskolci csoportja elnökeként értelmiségi létünk, a hit és a kereszténység kapcsolatáról osszam meg gondolataimat Önökkel. Örömmel tettem eleget a felkérésnek, mert meggyőződésem, hogy a legfontosabb értelmiségi réteggel, a tanárral, az ember nevelőjével ma nem ápol élő és mély kapcsolatot a társadalom többsége. Az értelmiségi lét peremére szoruló pedagógusok küzdelmét, sorsát három évtizede van módom közelről figyelni. Látom sokak erőfeszítését, hogy a hivatás szépségét régi fényében megtartsák, s azt az elkeseredett igyekezetet, amelyet saját magukkal is folytatnak az értékmentésben.

A püspök úr által feltett kérdést csak saját életpéldámon keresztül tudom alaposan kifejteni. Ezért engedjék meg, hogy időnként személyes vallomással is színesítsem mondandómat.

Pályámat 30 évvel ezelőtt tanárként kezdtem. Igaz, nem ez volt tanult szakmám, de olyan erős hívást éreztem, hogy a közgazdaságtudományi egyetem elvégzése után tanítani indultam. Nyolc évet töltöttem embernevelőként, szakközépiskolában és egyetemen, és életem meghatározó időszaka volt ez.

Később messze vetett sorsom és kíváncsiságom a mindennapi pedagógiától, de a tanterem izgalmas, semmivel össze nem hasonlítható, felemelő világát nem feledtem el azóta sem. Ezért is érzem az átlagosnál jobban át, mi történik ma is az iskolában.

Szakmám szerint egy divatosnak számító világban dolgozom: a pénzügyek sűrűjében. Értelmiségi feladatokban bővelkedem ott, ahol a hitnek és a kereszténységnek az átlagember vélekedése szerint nincs semmi keresnivalója.

Vagy mégis?

Meggyőződésem, hogy minden munka és élethelyzet lehet igazi hivatás, a legegyszerűbb fizikai munkától a legnagyobb tudást igénylő értelmiségi létig. Nem a tudás mennyiségén, nem a munka társadalmi elismertségén, nem a szakmai hovatartozáson

vagy a ma oly divatos diplomahalmozáson múlik, megleli-e hivatását az ember. Persze sokkal könnyebb hivatást találni ott, ahol a lélek magától is nap mint nap kitárulkozik: orvosok, tanárok, egyházi szolgálatban élő értelmiségiek számára a keresztyén élethivatás természetesnek tűnik.

Ám az értelmiségi lét szakmától függetlenül is mindenképpen kötelezettséggel jár, mert a tudás kötelez. Ha nem gyarapítom szakadatlan és nem adom tovább a jó tudást, önző módon csak magamnak és magam javára tartogatom, csiszolom, mihaszna jószág lesz belőle, testemmel együtt elporlik. Gyümölcsöt nem hoz az ilyen tudás, az ilyen értelmiségi lét. Legfeljebb csak pénzt, anyagi javakat, melyek azonban a mi abszurd módon eltorzult világunkban az emberi lét minőségének, sikerének szinte egyetlen fokmérőjévé váltak. A pénz lenne mindennek a fokmérője? Valóban ezt akarjuk?

Ez korunk, a „nyugati” társadalmak egyik legnagyobb bűne egyben: az önző, hazsonelvű világé. Azé a világé, amelyben a dolgok birtoklásának vágya, a vásárlás, a fogyasztás körül forog szinte minden. A fétisként kezelt gazdasági növekedés sem szól másról, mint a folyton növekvő mértékű fogyasztásról. Mindeközben minden az énünk körül forog: s az ember, a maga körül forgó ember, szép lassan, észrevétlenül magányossá, depresszióssá válik.

Hiába képeznek százezer számra nagy tudású fiatalokat az egyetemek, ha a tudással elért értelmiségi lét nem szolgálja mások javát, ha nem tud adni magából, nem szolgálja Isten országának építését. Erről nem szól az egyetemi katedrán ma szinte senki. Nem készít az egyetem hivatásra, csupán szakmára. Tudásbázisról, hatalmas elektronikus könyvtárakról, iszonyatos mennyiségű információról szól a tudományos élet, ám egyre kevesebbet tudunk mégiscsak arról, hogyan kell igazán boldognak lenni. Keresztyén ember számára a tudása, értelmiségi léte kibontakozása hitével együtt lehet csak gyümölcsöt hozó, s a másik ember boldogságát, boldogulását is kell szolgálnia. Ebből is levezethető, hogy a keresztyénység bizony nem magánügy. A keresztyénység a legteljesebb mértékben közügy, hiszen egymásban, egymás felemelésében találjuk meg legkönnyebben az Istenhez vezető utat, a boldogságot.

Egyik barátunk – aki hivatása szerint a költői talentumból kapott bőséggel – úgy két évtizede hirdeti a lélekemelgetés mindennapi szükségességét. Saját magának életcélá is formálta környezete lélekemelgetését, derűsen teszi is a dolgát. Eleinte furcsálltam még a kifejezést is: „*lélekemelgető*”. Mára eljutottam a felismerésben én is odáig: látom, mennyire szomjazza az emberek a lélek szavát és a lélek emelésének semmihez nem hasonlítható örömét. A depresszió népbetegséggé vált, Magyarországon is, minden rétegben és korosztályban jelen van már. Ki vitatkozna ma azzal az állítással, hogy a reményvesztettség, a depresszió ma a leggyorsabban terjedő kórság világunkban?

Nagyon szeretném itt, most Önöknek is átadni a lélekemelés mindennapi örömét, kötelezettségét.

Igazi keresztyén üzenet ez, mely a mise liturgiájának áhítatában is megjelenik:

„*Emeljük föl szívkünket!*” – *Felemeltük az Úrhoz...*” – hangzik a jól ismert mondat.

Buzdítok mindenkit a hétköznapi próbálkozásra! Nem könnyű, ám menni fog, ha odafigyelünk!

Miért nehéz lelket emelni? Mert a stressz, a nyugtalanság eltakarja szívünk elől a lényegét. Ez a nyugati világ, ha úgy tetszik, a nyugati keresztény világ betegsége.

Erről eszembe jut egy tizenkét évvel ezelőtti történet: amikor Teréz anya nővérei Miskolcra költöztek, jött néhány indiai fiatal nővér is. Köztük egy mosolygós, sötét bőrű, mindig tevékeny kis nővér, aki még soha nem járt előttünk Indián kívül. Egyszer félrehívott, és kedvesen mosolyogva megkérdezte: magyarázom el neki angolul, mit jelent a szó, hogy idegeskedés? Lefordítottuk neki. Továbbra sem értette. Nagy szemekkel nézett rám: soha nem hallotta – nem ismerte a fogalmat. Ekkor kezdte megérteni, mi is a bajunk, nekünk, európaiaknak. Ő a lélek emelését mindennapi feladatának tekinti – miért kellene hát idegeskedni bármi miatt?

Miért olyan idegesek a magyar emberek?

Egy lehetséges választ tudok erre a nehéz kérdésre: azért vagyunk idegesek, depressziósak, mert nem találjuk a helyünket a világban, nem leljük hivatásunkat. Az értelmiségiek és más rétegek egyaránt szenvednek ettől.

De akkor mégis hol itt az értelmiségi feladat?

A tudás, ha az önző lét materiális érdekében és virtuális módon használják – semmit nem tesz hozzá az ember emberi minőségéhez. A tudás, az értelem hitünkön keresztül, a szeretet erejével válik erővé, boldogító eszközzé. És nemcsak saját, hanem hivatásunk körébe vont minden ember boldogulását is szolgálhatja. Használni kell a tudást mások javára! Ez az igazi keresztény értelmiségi feladat. Itt most aláhúztam a szót: mások javára.

Jézus tanítása rövid tömondatokban visszhangzik bennünk: az evangélium szerint Jézus a legnagyobb karizmának a szeretetet jelölte meg. Milyen egyszerű és szép örökség! Mégis mindennél nehezebb feladat – erre én is csak felnőtt fejjel jöttem rá!

XVI. Benedek pápa első enciklikája 2006. januárban jelent meg és a szeretetről szól. Ma, az ellenségeskedés nagyhatalmának korában, a mohóság birodalmában szinte félünk kiejteni a szeretet szót. Tévelygéseinkre csak a szeretet adhat gyógyírt, csakis az isteni szeretettől megérintett és átalakított emberi szív sugallja a jó utat.

Minél jobban múlik az idő fejem felett, annál nehezebbnek érzem a szeretet parancsát beteljesíteni. Tudom, hogy ezzel Önök is így vannak: ahogyan gyarapodik az iskolában töltött évek száma, s ahogyan egyre nehezebbnek érzik a fiatal nemzedékek virtuális, már alig érthető világába becsempészni az igazi értéket, egyre nehezebb szeretni, a szeretetnek abba belső körébe bejutni, ahol – a Szentatya enciklikája szerint – Jézus arcát láthatjuk ragyogni.

Ísmét egy példát hozok fel erre: évekkal ezelőtt, alpolgármester koromban egy, a vasgyári iskolában kis cigánygyerekekkel foglalkozó tanítónő jött hozzám ismeretlenül kérni. Áthelyezését kérte valahová máshová. Mert 20 évig önkéntes választásból, szeretetből tette a dolgát, ragyogó tekintettel, hittel és erővel. Aztán mégis elkopott benne a szeretet, elfogyott az ereje. Kifakult, mint a rajta lévő egyszerű kis nyári ruha. Láttam rajta a tiszta szándékot, a meggyötörtséget és megesett rajta a szívem: áthelye-

zéséhez hozzájárultam. Nagyon szeretnék vele beszélni ma: megtalálta-e a hivatást, a szeretetet újra? Mert persze vannak élethelyzetek, amikor pihenni vagy váltani kell, de az ember nem futhat el folyton sorsa, feladata elől. Aki hivatására rátalált, s akinek hite van, a szeretet erejével bárhol boldoggá lehet.

S hogy ezt az eszmefuttatást miért is osztottam most meg Önökkel? Mert Önöké a világ legszebb hivatása! Szeretném ma Önöket erre rádöbbszteni. Óriási kincs van a kezükben! A keresztyén közegben dolgozó tanároknak talán könnyebb ezt felismerni. Ám egyáltalán nem vagyok biztos abban, hogy könnyebb megtartani is a lendületet – hacsak nem a hit és a szeretet erejével működnek. Támaszra, segítségre, biztatásra szüksége van a legerősebb léleknek is.

Hogy lehetne segíteni a hit és a szeretet megtartásában?

A lélek folytonos emelgetésével.

Ebben az iskolában van például egy kis kápolna – egyszerű, tiszta, világos kicsi szoba. Igazgatóm boldogan „dicsekedett” nekünk legutóbbi ittlétünkkor vele, amikor a KÉSZ elnökségével az iskola vezető tanáiraival találkozhattunk, és egy igazán tartalmas, jó beszélgetést folytattunk. Ahogyan beléptem a kis kápolnaszobába, éreztem, hogy a levegő is könnyebb. A zajos zsbongó végében, egy kis sziget: sokat segíthet ám a nehéz pillanatokban, ha van hová elvonulni, elcsendesedni. Könnyebb a szeretetet, a hitet is megtartani ott, ahol a környezet is lélekelmelő.

Fontosak a tanári rekollekciók is. Egy jól sikerült lelki nap hosszú időre energiával tölthet fel.

Ugyanilyen fontosnak tartom azt is, hogy tudatosodjon Önökben: mindnyájukra egyformán szüksége van a gyerekeknek. Mert ahogyan igaz, hogy a gyermekek közül a legkisebb is kedves Teremtőjének, úgy a legkisebb tanár is kedves éppúgy. Mert nem az számít, milyen tantárgyat tanít, milyen beosztásban nevel, hanem csakis az, hogy mekkora szeretettel teszi dolgát. Ettől más – ha úgy tetszik, ettől több – a keresztyén pedagógus, mint azok, akik hit nélkül pusztán csak tanárok.

A mai találkozó megszervezésének gondolatát azért is tartom kiváló ötletnek, mert segít a felismerésben: Önöknek küldetésük, hivatásuk van, s azt beteljesíteni boldogságot hozhat a mi világunkba.

Éljenek bátran a keresztyén értelmiségi lét szabadságával, örömeivel! Köszönöm Koós Ede atyának, hogy vállára vette a szervezés fáradságát!

Segítségképpen én is kigondoltam valamit. A mi kis szervezetünk, a KÉSZ, több mint 20 éves szervezési tapasztalatát, háttérét szívesen ajánlja fel arra, hogy az ilyen és hasonló együttlétek rendszeresek lehessenek. Kisebb-nagyobb csoportban legyen módjuk egymással máskor is találkozni, jó beszélgetéseket folytatni, okos tanácsokat meghallgatni, egymásnak tapasztalatot átadni. Vagy úgy is fogalmazhatnék: igazi szeretetteljes értelmiségi közösséggé válni.

Programról, lehetséges teendőkről is beszélhetünk, de hát ne siessünk előre: lássuk, szeretnék-e Önök is, ha létrejönne Miskolcon a keresztyén tanárok kis köre, amelynek a KÉSZ szívesen adja minden tudását és kapcsolatrendszerét. Biztatom Önöket, éljenek ezzel a lehetőséggel! Induljanak el a tágabb közösség építés útján!

Nagy örömet szerezne számomra, ha e történelmi napon, XVI. Benedek pápa utolsó pápai munkanapjára úgy is emlékeznének majd évek múltán, hogy ez volt az a nap, amikor a keresztény miskolci tanárok egymásra találtak, hosszú idő után ismét.

Ideillőnek érzem egy kortárs angol író szép gondolatait a gyermek neveléséről:

„Ti vagytok az új, melyről gyermekeitek eleven nyilként röppennek el. Az íjász látja a célt a végtelenség útján, és ő feszít meg benneteket minden erejével, hogy nyilai sebesen és messzire szálljanak. Legyen az íjász kezének hajlítása a ti örömötök forrása, mert Ő egyként szereti a suhanó nyilat, és az íjat, mely szilárd és megbízható.” (K. Gibran)

Jókívánsággal illik egy ilyen kezdeményezésben résztvevőknek sikert kívánni. Az én jókívánságom: feszüljenek az íjak, röpjüljenek a nyilak messzire, Isten nagyobb dicsőségére, dicsőségébe!

Ámen.

Nagy érdeklődés övezte a találkozót

A BETEGEK VILÁGNAPJÁN

A betegek világnapját 1993-tól II. János Pál pápa kezdeményezésére február 11-én ünnepljük. Célja, hogy „Isten egész népe kellő figyelmet szenteljen a betegeknek, illetve segítse elő a szenvedés megértését.” A miskolci központi ünnepségeket a selyemréti Szent István-templomban és a megyei kórház kápolnájában tartották. A selyemréti templomban Szathmáry Sándor református teológiai professzor *A hittel való gyógyítás teológiai megalapozása* címmel tartott előadást, Palánki Ferenc egri segédpüspök szentmisét tartott, amit Simkó Csaba, a Hospice főorvosa *Spirituális hatás a gyógyításban* című előadása követett. A selyemréti Szent István Közösségi Házban pedig Magda Gabriella Petra ferences kishővér tartott előadást *Hasznos és szükséges az önkéntes munka a kórházakban* címmel.

SZATHMÁRY SÁNDOR

Hittel való gyógyítás /gyógyulás/ teológiai megalapozása

I.

Előadásomat Jézus szavaira építem fel. „Amikor pedig János a börtönben hallott Krisztus cselekedeteiről, ezt üzenté neki tanítványaival: Te vagy-e az Eljövendő vagy más várjunk? Jézus így válaszolt nekik: Menjetek és mondjátok el Jánosnak, amiket hallotok és láttok: vakok látnak, és bénák járnak. Lep-rások tisztulnak meg, halottak támadnak fel, és szegényeknek hirdettetik az evangélium, és boldog aki nem botránkozik meg énbennem” (Mt 11,2–6). Mit is jelent témánkkal kapcsolatban ez a hatalmas jézusi kijelentés? Amikor Jézus Jairus leányához hívják, és Jézus megérkezik a házhoz, azt mondta: A leány nem halt meg, csak alszik. Erre mindenki kinevette. A halál közelében nevetnek, mert Jézus szavait nevetségesnek tartják. Erre azt olvassuk: „Jézus azonban...” (Lk 8,54). Vagyis a tényként elkönyvelt halálra, majd a nevetségben jelentkező gúnyra Jézus azt válaszolta: De! Jézus megfogta a leány kezét, és életre szólította, azaz feltámasztotta. Az a jézusi „De” Isten

Szathmáry Sándor

országának a hatalma a világban, végérvényesnek hitt halál és betegség fizikai valóságára. Jézusnak van egy „De” szava, és van egy „De” hatalma. A végérvényesnek látszó világ és életrend Jézus szemében nem végleges. Eljött az Isten országa, mely mindent újra értelmez, és képes mindent újjá is teremteni. Jézus megütközik a régi valóságával. Eddig ez a teremtő szó soha nem hangzott el.

Gondoljunk először is arra, ahogyan a Prédikátor látva az élet és világ sorsát, feljajdul, és azt mondja: Minden hiábavalóság, merő hiábavalóság. *„Ami volt ugyanaz lesz majd, és ami történt ugyanaz fog történni, mert nincs semmi új a nap alatt.”* (Préd 1,9). Szerinte a létezés hiábavalóságba bezárt köréből nincs kiút. Minden odatér vissza, ahonnan kiindult, és az ember az ég felé nem talál utat, mely önmaga fölé emelné. És a Prédikátornak igaza van. Reményik Sándor, a nagy magyar költő a költészet nyelvén mondja ezt el: *„Mondod magadnak: minden mind hiába, a bűn, a betegség, a nyomorúság, a mindennapi szörnyű szürkeség tömlőcéből nincsen, nincsen menekvés.”* (Kegyelem című vers). Az Írás szava, a költő vallomása után jöjjön a filozófus Novalis, aki így szól: Kunyhólétben élünk, és bár a kunyhó falán egy ajtó van, mely katedrálisba vezet, de egész életünkben tapogatjuk kunyhónk falát, és sokszor nem találjuk meg az ajtót. Három őszinte vallomás, mely azt igazolja, amit Mózes mond a 90. zsolttárban: *„Életünk ideje hetven esztendő, vagy ha több nyolcvan esztendő, és nagyobb részük hiábavaló fáradság.”* (Zsolt 90,10).

Ez más szóval azt jelenti: nincs gyógyulás. Ez vonatkozik a betegségre, a halálra, arra a nagy Nihilre, melyről Ady olyan szépen vall.

Jézus azonban mindeerre így válaszol: „De”. Vagyis Jézus szembeszáll a Nihillel, a betegséggel, mely a lét egészére vonatkozik, és a halállal, mely mindezt megpecsételi, mely az embert olyan sorsba helyezi, hogy az ember egész életében ennek a rabságában kell, hogy éljen (Júd 2,15). Ezt a világ- és életrendet, mely az életet gúzsba köti és félelembé szorítja, csak a karácsonyi üzenet fordítja meg: *„Ne féljetek... Üdvözítő született ma nektek!”* (Lk 2,10–11). Ha tehát a gyógyítás és a gyógyulás teológiai alapjait keressük, akkor az Újszövetség központi üzenetére kell odafigyelni, mely így szól: Üdvözítő született, üdvössége van a világnak. De mit is jelent ez a szó, ha ezen fordul meg minden. Első pillanatban exkurzusnak hat, de nélkülözhetetlen, hogy ezzel a szóval alaposabban megismerkedjünk. Keressük meg tehát ennek a szónak a nyelvi összefüggéseit és újszövetségi üzenetét.

A megváltás, üdvösség alapszava a görögben a szózó, amely általános használatban igeként azt jelenti: megment, megvált, segít, megőriz, megtart, főnévként: szótéria, üdv, segítség, a Kittel féle újszövetségi szótárban, rövidebb formában a Begriffs lexikon szómagyarázatát: J. Schneider összefoglalásában a következőt olvashatjuk: *„Az ige elsősorban azt jelenti: megment, főnévként pedig szabadulást jelent abban az értelemben, hogy kiemeli az embert fenyegető életveszélyből. Ha nincs közvetlen veszély, akkor a megőriz értelemben használatos. De jelentheti a segítő tevékenységet abban az értelemben, hogy valakivel jót tesz. Vallásos nyelvhasználatban az istenek szabadítását jelenti, melyben az embert fenyegető sorsot elhárítják. A gnóózisban jelenti azt az ismeretet, mely a lelket a halál hatalmából megszabadítja.”*

Az Ószövetségben túlnyomó többségben arról a szabadításról, segítségről és üdvörről van szó, melyet Isten maga tesz az emberért. Isten ezt a szolgálatot sokszor hősök és

bírák által végezte az egész nép javára, de a zsoltárok ismerik Isten szabadítását az egyes ember életében is.

A Qumranban az igazak lelkének örök megszabadításáról is sok szó esik, és itt a végidőben való megszabadítás gondolata is megszólal, mind az egyén, mind a közösség vonatkozásában.

Az Újszövetségben a szózó 106-szor fordul elő, a szótéria 45-ször, de viszonylag ritkán a közvetlen életveszélyből való szabadítás értelmében „Az élet megőrzése és megtartása értelmében a szócsoport az Újszövetségben nem fordul elő, vagyis úgy, mint egy személy természetes állapotának megőrzése és megtartása”/Kittel/. (Annál szomorúbb, hogy a régi fordításokban, de még az újabbakban is ezt a szót nem az „üdvözíteni” értelemben fordítják, hanem megtartani értelemben, pedig a cikk írója, amint látuk, ennek ellentmond. Az Emberfia nem azért jött, hogy az embert megtartsa az életben, ahogyan ezt a verset is gyakran fordítják, hanem hogy üdvözítse azt, ami elveszett, vagyis az életet az Isten országába juttassa, áttemelje Isten szellemi világába, nem pedig az élet jelenlegi körében megőrizze. Az egész Újszövetség ellentmond ennek a leszűkített értelemnek). Jézus üdvettei mindig az egész emberre vonatkoznak, a gyógyítások is. A szócsoport igazi jelentése a szinoptikus hagyományban még nem jut teljes értelmében kifejezésre, bár a Mt 1,21 a Jézus neve magyarázatában éppen a megváltó értelmet domborítja ki: „ő szabadítja meg népét annak bűneiből”. Ez az üdv már jelen van a bűnöket megbocsátó Jézus hatalmában. Lukács erőteljesen hangoztatja, hogy az Emberfia azért jött, hogy az elveszettet üdvözítse (Lk 19,10). Az öskeresztyén igehirdetés üzenetében a szózó megkapja valódi központi értelmét, hiszen a szótéria Krisztusra épül, mint aki ennek alapja, tartalma és célja. Ez az Apostolok Cselekedeteiben egész világosan megkapja valódi tartalmát. Péter határozottan kijelenti, a 4,12-ben, hogy csak egy név van, mely által az ember megszabadul, azaz üdvözülni. Ezzel a keresztyén üdvüzenet abszolút és univerzális igényt kap. Az apostoli kérügma minden más üdvutat kizár (13,38:15,10k), mivel egyedül a Krisztusban való hit által lehet az üdvöt elérni. A jelenlévő üdvről szóló kijelentések állnak az ApCsel előterében. A jövő üdvre csak egyetlen utalás található, a 2,20-ban, mely a Joel próféciából való idézet. De ez is a 2,21-ben már nyomban jelenné válik, amikor Péter így szól: „Aki azonban segítségül hívja az Úr nevét, üdvözülni”.

Ezután kérdezzük azt, hogy az üdvösség összefüggésében milyen szerepet kap a gyógyulás. Láttuk, hogy amikor az üdvösségről van szó, ez nem azt jelenti, hogy az ember a lehúzó erőkből felemelkedik, és életre képessé lesz. Ha Jézus csak ezt hozta volna, és a hitben történő gyógyulásban az ember ezt nyerné meg, akkor még nem találtuk volna meg az üdvösség és megszabadítás, vagyis a szótériának isteni művét, a Jézus par excellence ajándékát. Azonban ennek éppen az ellenkezője az igaz:

Jézus azért jött, hogy Isten országa erőivel egy új létet, új eszkatológikus életvalóságot hozzon és ajándékozzon az embernek, vagyis halálával és feltámadásával beköszöntött új teremtés elérése érdekében az előjelét felmutassa. Üdvözíteni–szabadítani jött a szűk életvalóságból egy isteni, új életvalóság tágasságába.

A gyógyítás, amit Jézus végez, majd az apostolok és az egyház, az az üdvösség, az

Isten országa egyik hatalmas ajándéka. Itt nem az egészség valami orvosi gyógyítása és helyreállítása történik, mely az emberi életet hosszabb vagy rövidebb tartalomra megerősíti, hanem itt égi erők jelennek meg, és az embert Istennel és saját magával új közösségbe állítják, melyben az ember a maga identitását a Jézus kezében és közösségében megtalálja. Élete beletárgul Istenbe, a menny világába. Az ember azért gyógyul, mert egy égi világ erőhálózatába kerül, és átéli az életnek egy-egy magasabb, isteni szinten való beteljesedését. Gyógyul, megtapasztalja, hogy több az élet az anyagnál, az anyagi javaknál, a testnél, a testi egészségnél. Átéli, hogy ez a gyógyulás hitben, azaz Jézussal való közösségben megy végbe. Az ember ebben a hitben kinyújtja a kezét, és Istent behívja, befogadja. A gyógyulás nem más, mint az emberi életnek az elrendeződése az élet rendetlenségének és rendezetlenségének a közepette, amikor a világ relativitás-hullámmozgásában valami olyan létvalóságot talál, mely nem ebből a világból való. Ezt a transzcendenciát a XX. század egyik legnagyobb történésze Torrance professzor szavait idézve így fejezte ki: *„Krisztus az a pont, ahol a vertikális és horizontális dimenzió metszi egymást, ahol az ember megnyílik egy transzcendens alap felé Istenbe, és ahol Isten végtelen lényge behatol az életünkbe és helyet keres magának a tér és idő véges voltának horizontális dimenzióiban. A horizontális és vertikális találkozása határozza meg az ember valódi helyét, mert a térben és időben való helyét a végső ontológiai okra vezet vissza, hogy ne merüljön el a pusztán horizontális végtelen relativitásában.”* Ez a transzcendencia, mely az embert a lét alapjával kapcsolja össze, önmagával való megbékélést is jelent.

Az ember tehát a gyógyulásban valami teljességet él át, és éppen ez az üdvösség lényege. Az ember léthiányban szenved, életszegénységben sorvad, most pedig élet árad belé, és az az élet egészét érinti. Gyógyul egész személyisége, és ő, aki addig torz volt, töredezetten tudta az életet látni és érteni, most betelik az étellel. Azt kapja, aminél többre már nem is szomjazik (Jn 6,35; 7,37–39). Amikor Jézus gyógyít, a szónak ebben az értelmében teszi ezt.

Lássunk egy példát az Újszövetségben ebből! Előttünk áll a vérfolyásos asszony története (Mk 5,25–34). Ez az asszony megérintette Jézust hittel, azaz egész lelkét megnyitva várta, hogy Jézustól feleletet kapjon életének nagy nyomorúságára, sőt meg is gyógyuljon ebből. A hitben ez a teljes odaadás nyilvánul meg. Tizenkét évi szenvedés után, amikor a gyógyulás minden forrása elégtelen volt, érkezett el Jézushoz. Tizenkét évi tisztátalanság azt jelentette, hogy nem érinthette meg családja tagjait, gyermekeit nem ölelhette és vehette fel, férjével nem érintkezhetett. Templomba, emberek közé nem mehetett, a közösségből ki volt zárva, tisztátalan volt, mint a vámszedő, vagy valamely parázna nő. Jézust sem lett volna szabad megérintenie, de megtette, és Jézus az erejét nem vontatta meg tőle, elfogadta az érintkezésnek ezt a módját is. Az asszony, amikor megérezte a gyógyulást, úgy érezte, hogy ő most valami rosszat tett, és mintegy „lopott”, tiltott gyümölcsöt szakított. Szeretne elrejtőzni az emberek elől és elmenekülni Jézus elől is. És ekkor történik valami megrendítő, és ez az üdvösség elnyerése. Az, amit nem is várt és nem is kért volna, nem is hihetett volna. Jézus magához hívja, és azt mondja neki: Ne szégyelld magadat, amit adtam, annál többet kapsz: az Istennel való közösséget, a bűnbocsánatot és az Isten békéjét, amely

szó akkor az üdvöt jelentette. Vidd el magaddal és életednek ezt a teljes rendezettségét Istennel és emberekkel, mert ez az én ajándékom. Felét se mondták el nekem, mondja Sába királynő, Salamon gazdagságát látva (1Kor 10,7). Most is ez történik. Felét se hitte annak, amit most kapott: Teljes gyógyulást nemcsak a bajából, hanem a léte értelmetlenségéből, rendezetlenségéből a kiutat, az Istennel való közösséget. A gyógyulás Jézusnál a bűnbocsánat ajándékát is magában foglalja, amint látjuk. Ravasz László ezt így fogalmazta meg: *Jézus által Isten élete belefolyik az életünkbe, és életünk az Isten életével egyesülve talál gyógyulást. Most értjük meg Jézus szavát: „Én azért jöttem, hogy életük legyen és bővelkedjenek”* (Jn 10,10/b).

Benedek Isten azt írja egyik könyvében: A frusztráció oka ebben az életben az, hogy az ember magasabb rendű szeretetre vágyik, és alacsonyabb rendű szeretetet kap. Ezt a házasságok története mutatja legjobban, állítja ő. De ezt a gondolatsort tovább folytatva mondhatjuk: Isten ajándéka, amikor gyógyít, ennek a fordítottjában részesít. Az ember kevesebbet vár és képzel el, de többet kap annál, amit remélt. Ez a több a gyógyulásban és gyógyításban megjelenő öröm. Magának az Isten lényének a felfedezése: a gyógyulással együtt Isten szeretetét is megkaptam. *„Mert, amiket szem nem látott, fül nem hallott, embernek szíve soha meg nem sejtett, azokat készítette el Isten az őt szeretőknek.”* (1Kor 2,9).

Teremtő Igévé válik, amely munkálja is, amit hirdet: *„Mert amiként mindenk, ami a világban történt, kezdete rejtett az Igében, de vége nyilvánvaló, úgy a Magasságos idejének is a kezdete az Igében és az előjelekben van, teljessége cselekedetekben és csodákban.”* (4Ezsdr 9,5). Vagyis a gyógyulás az üdvösség ajándékába csomagolva érkezik el.

Címzettjei a szegények, a nyomorultak, a betegek és a reményüket veszítettek, azok, akik a legtöbbet szenvedtek Isten távolléte és az emberek ellenséges fellépése miatt. Az üzenet, amely Isten eljövendő uralmát hirdeti népe, országa és az egész teremtettség felett, azonos a szabadulás meghirdetésével.

Országa a Jézus evangéliuma szerint „közel” van, s ez azt jelenti, hogy jelen van, de mint eljövendő ország van jelen. Isten jelenleg érvényesülő tényleges uralma a megközözött feloldozásában, a betegek gyógyulásában, az ördögök kiűzésében és a megaláztatott felemelésében tapasztalható meg. Kétség kívül jövendőbeli azonban a halál hatalma feletti győzelem és az örök élet megtapasztalása. Egyoldalú szemlélet volna Isten uralmát csak eljövendő országában látni, aminthogy félreértés országát a jelenben megtapasztalható uralmával azonosítani.

Eddig főleg a Jézus által történt gyógyulásokról beszéltünk, de a hitben való gyógyulás és gyógyítás összefüggésében már ott van egyház, mert ő végzi tovább ezt az isteni művet. De milyen felhatalmazás alapján? Jézus azt mondja tanítványainak: Menjetelek, hirdessétek az Isten országát és gyógyítsatok (Mt 10,7–8). És ezt megtette, amikor így szólt *„Bizony, bizony mondom nektek, aki hisz énbennem, azokat a cselekedeteket, amelyeket én teszek, szintén megteszi, sőt ezeknél nagyobbakat is, mert én az Atyához megyek.”* (Jn 14,12). Jézus a nevét adta tanítványainak és az egyháznak, hogy ez az ígélet beteljesedjen. És pünkösd után az első jel, amit a tanítványok tesznek, a jeruzsálemi Ékes kapunál történik, amikor egy születésétől fogva sánta ember hozzájuk fordulva,

alamizsnát kér tőlük (ApCsel 3,1–11). A tanítványok ekkor mondják ki először a Jézus nevét, amikor Péter így szól: „*A názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel és járj*” (3,6). Akkor ez az ember talpra állt és járt. Bement a templomba, járkált, ugrándozott. Vagyis őt szó van egymás után annak kifejezésére, hogy ez az ember most először életében jár, járkál, ugrál, azaz a megtalált életet kezdi birtokba venni. Isten ajándékának lényege a szabadítás, az üdvösség, a Jézus nevében történő gyógyítás. Itt Jézus van jelen égi valóságával, és a szabadítás, az üdvösség kézzel foghatóan jelen van. De az a kérdés: hogyan érvényesül ez a jelenben, abban a történeti korban, amelyben mi élünk?

Előadásom második részében négy példával szeretném ezt illusztrálni.

II.

A hittel való gyógyítás (gyógyulás) négy példáját szeretném bemutatni, mely már nem a Jézus korában, hanem a mi korunkban történt. Ez a négy történet a gyógyulást más-más oldalról mutatja be, de mind a négy a Jézus keze munkája.

1. Az elsőben ez az ige ölt testet: „*Mert aki Krisztusban van új teremtés, a régi elmúlt, és ím, új jött létre.*” (2Kor 5,17). Ez a példa a gyógyulást, mint az emberi lélek újjászületését tárja elénk, mely a Jézus által való gyógyulás legmélyebb rétegét érinti, magát az embert egzisztenciájában, személyiségében.

A hatvanas években figyelt fel a keresztyén világ arra az evangelizációra, melyet Wilkerson végzett Amerikában és Kanadában. Ezeket az eseményeket könyve: *Kereszt az aszfaltdzsungelben* címmel dolgozta fel. Ez a történet is onnan való. Ez az evangelizáció-típus kifejezetten az alvilágot szólította meg, azokat, akik a társadalmat valószínűleg fenyegették létükkel és tetteikkel. Bemutatja, hogy ezek az emberek Jézusban megtérhettek és átalakulhatnak, és nemcsak életük, de a társadalom sebe is gyógyul ezáltal. Hírhedt alakja a történetnek az a gengszter, akit röviden így neveztek: Nicky. Ez a fiú tizenhét évesen gyilkos volt, de nem került börtönbe, mert áldozataikkal szemben elkövetett gonoszsága a halált soha sem érte el. Belső vágya az volt, hogy gyűlöljön és öljön, főleg a gyermekek és az öregek ellen fordítva lelkének beteg indulatát. Evangelizációra hívta meg egy utcai plakát, és ő arra gondolva, hogy ebből egy jó balhé lehet, el is ment. A szolgálat végén Wilkerson éppen őt kérte fel, hogy a perselyt hordozza körül. Ezt úgy lehetett megtenni, hogy egy ajtón a templomtól kívül kellett menni, és egy másikon pedig visszajönni a templom másik hajójához, majd utána az úrasztalához letenni a kollekták eredményét. Szilárd elhatározása volt, hogy a pénzzel nyomban meglép. De az ajtónál egy hatalmas erő megragadta, mely nála nagyobb volt, és arra kényszerítette, hogy a kollektát az úrasztalához vigye, majd mindenki megdöbbenésére leborult, és sírva átadta az életét Jézusnak. Nem tudta maga sem megérteni, hogy mi történt vele. Másnap reggel, amikor felébredt, megdöbbenő változást érzett: azok a késztetések és érzések, melyek eddig a gonosz utakra juttatták eltűntek, és érezte, hogy szereti az öregeket és a gyermekeket. Kiment az utcára és megpróbálta jelét adni lelke új érzésének, és odafordult az emberek felé, és szeretetével jeleit mutatta. De ezzel nem elégedett meg, hanem a gyülekezetbe ment, és végül az áltelt személyiségváltozás hatására lelkész lett. Sőt, híres igehirdető és evangélista

lett belőle. Lelkének belső gyógyulása és átalakulása hitelessé tette lelkészi szolgálatát. Könyv is jelent meg róla, mely magyarrá fordítva ezt a címet viseli: Nicky.

Számomra ez a történet ott éri el a csúcspontot, hogy debreceni lelkészi szolgálatom idején egy vasárnap illusztrációként a Nicky történetét mondtam el. Amikor az ajtónál a távozó hallgatókkal kezet fogtam, egy házaspár mosolyogva azt mondta: Kanadából jöttünk tegnap, és a múlt vasárnap Nicky prédikált gyülekezetünkben. Alá tudjuk húzni a történet igazságát, mondták, és számomra ez megerősítette annak valódiságát, melyről eddig csak írásból értesültem.

2. A másik gyógyulás egy másik igazságnak az illusztrációja. Jézus azt mondta tanítványainak: „*Hirdessétek Isten országát és gyógyítsatok.*” (Lk 9,2). Vagyis ahol Isten országa jelen van, ott az igehirdetés mellett gyógyulások is történnek, mert Isten országának ezt a kettősség a jellemzője. A betegek gyógyítása a jel arra, hogy Isten országa itt van hatalommal, és az emberi életet egészen újjá formálja a test-lélek egységében. Ennek példája, ez a második történet. Tardy atya római katolikus karizmatikus igehirdető a gyógyításra is hatalmat kapott Jézustól. Dél-Amerikában hatalmas erejű evangelizációs szolgálatra, mely gyógyításokkal kapcsolódott össze, az egyház megújulását segítette. Útjának egyik állomásán, magyar nyelven megjelent könyvében, a következő történet olvasható. Egy város határához érkezett, és a város kapujában egy olyan férfi ült a földön, akinek keze-lába összecuklott, mint egy rongybabának, és nem tudott járni. Jézus azt mondta Tardy atyának: ezt az embert gyógyítsd meg először az én nevében, hogy az evangélium erejét ez szemléltesse, és az evangelizáció ennek a jelében indulhasson. A férfi felállt és lába-keze teljes épességben mozgott. Ez olyan reklám lett az evangelizációhoz, hogy a hatalmas sátor tele volt hallgatókkal. Ez a gyógyulás azt jelentette, hogy Jézus missziói parancsa annak teljes értelmében ma is érvényes: az evangelizáció és a gyógyulás elválaszthatatlan Isten országában. Ugyanakkor ezek jelek, mint ahogyan Jézus korában is azok voltak.

3. A harmadik történet Alexis Carel francia orvos személyéhez kapcsolódik, akinek könyve: Az ismeretlen ember (Budapest, 1943) bemutatja egyéniségét. De ez a gyógyulás, melynek leírása itt következik, egy másik könyvében olvasható: Sugárzó személyiségek (Prugg Verlag, Wien, 1966). Carel mélyen hívő katolikus ember volt, és mint orvos azt kérte az Úrtól, hogy engedje meg, hogy őt, az Urat, munkában láthassa. Feladatul kapta, hogy egy beteg 16 éves lányt, aki a tbc utolsó stádiumában volt, akinek közeli halálával kellett számolni, vigyen le a franciaországi Lourdes-be. Carel elutazott a lánnyal, és az ölében levitte a forráshoz, majd a vízzel az arcát megkenté. A következő pillanatokban a leány arca pirossággal megelt, majd a lábára állt. Az orvos azonnal megvizsgálta, és megállapította, hogy a tbc nyoma a szervezetéből eltűnt. Ekkor leborult, és hálával teli imádságban köszönte meg az Úrnak, hogy most valóban átélte; Jézus ma is gyógyít. Az imádság teljes terjedelmében a könyvben olvasható. Ez a boldogságtól áradó ima azt mutatja, hogy nemcsak a leány, de Carel hite is meggyógyult. Ez a történet megeleveníti számunkra Jakab levelének egyik mondatát: „*A hitből fakadó imádság megszabadítja a szenvedőt*”. A gyógyulásnak tehát egy harmadik típusa áll itt előttünk.

4. A negyedik gyógyulási történet ismét más jellegű. Azt az igét húzza alá, melyet Jézus így mondott: „*Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is él, és aki él és hisz énbennem, soha meg nem hal.*” (Jn 11,25–26). A történet az indonéz-ébredés egyik figyelemre méltó eseménye 1973-ból. Indonéziában ekkor hatalmas ébredés volt, és ennek bemutatásához Kurt Koch neves evangéliumi személyiség odautazott, majd az eseményről könyvet írt német nyelven: *Herr, du wirst uns Frieden schaffen*. A történet főszereplője Mel Tari, aki az ébredés egyik igehirdetője volt. Magyarországon is járt, és személyes élményeit hatalmas hallgatóság előtt mondta el. Itt hallottam ezt tőle. Egy alkalommal a pusztában kihelyezett sátorban prédikált Jézus igéjéről, a János 11,25–26-ról: „*Én vagyok a feltámadás és az élet*”. A sátor felé egy halottas menet közeledett, melyet a falu törzsfőnöke vezetett, és a sátor előtt megállva, megrendülve hallgatta Mel Tari igehirdetését, majd elé állva azt mondta neki: hallom a prédikációt Jézusról, aki a feltámadás, és fel is támasztotta Lázárt. Ha ez, akkor igaz volt, mai is igaz kell, hogy legyen. De, ha ma nem igaz, akkor sem volt igaz, és valótlant hirdetsz. Ha Jézus feltámadás, akkor most mutassa meg ebben az esetben és ebben az órában. Akkor hiszek majd a szavadban. Mel Tari megrendült, és magában azt mondta: ennek a pogány embernek igaza van, de én nem vagyok Jézus. A magával folytatott beszélgetésben azt is mondta: miért ezt az igét választottam, most nem állnék ilyen helyzet előtt. Hiteltelen az egész prédikációm, mert nem tudom a Jézus szavainak az igazságát bizonyítani. Ebben a megrendültségben megszólalt Jézus benne, és azt mondta: Menj a koporsóhoz, és az én nevében mond ki a feltámadás szavát. Ez a parancs olyan erősen hangzott benne, hogy követte a belső parancsot. Kimondta a szót: „*A Jézus nevében kelj fel!*” És a halott férfi nyomban kiszállt a koporsóból, a körülötte lévők pedig megrendülten élték át azt, hogy Jézus él, és ma is ő a feltámadás és az élet. Azon a napon a környékről összegyűlve 80 ezer ember tért meg a Jézus hatalmát látva.

Azt mondhatnánk erre a történetre, melynek igazságához kétség nem férhet, hiszen az mondta el, aki által ez a jel történt, hogy ez nem gyógyulás, illetve nem gyógyítás. Pedig a legmélyebb értelmében az, hiszen itt a reménység gyógyult meg: Jézus ma is megteszi, amit egykor megtett, mert életének és művének a kontinuitása valóságos. A reménységünk ugyanis megrendült és beteg, mert nem hisszük, hogy Jézus ma is Úr a halál felett és az élet felett. Hogy ő ma is ajtó, akin át be lehet menni Isten országába, Isten erőhatásainak az üdvözítő világába. Gyógyítja ez a történet hitünket, bizalmunkat az evangélium iránt, és reménységünket, mely megtöri a halál erőit már most lelkünkben. Jelentősége azért óriási, mert a halál ma nagyon közel jött az embervilághoz, a betegségekben és a világot érő megrázó katasztrófákban. Szabad hirdetni: Jézus az Úr ma is, és létünk szűk világából, korlátaink és reménységünk szegénységéből megszabadít, arra tágasságra, melyet a tanítványok számtalanszor átéltek.

A hitben való gyógyítás és gyógyulás teológiai alapjait először elméleti összefüggésben, majd a példákban gyakorlati, megtapasztalható valóságában mutattam be. Két üzenet hangzik Jézustól hozzánk: Jöjjetek énhozzám, hogy felruházzalak hatalommal, majd menjete el és hirdessétek Isten országát és gyógyítsátok.

SIMKÓ CSABA

Spirituális hatás a gyógyításban

A spiritualitás szerepéről kell beszélnem a gyógyításban, és előre kell bocsátanom, hogy ez egy nagyon nehéz téma. A spiritualitás fogalmának a definíciója sem egyszerű. A spiritualitás és vallásosság közét nem lehet egyszerűen egyenlőségjelet tenni. Aki nem istenhívó, annak is szüksége van valamiféle nagybetűs igazságra, rajta kívül mutató valóságba vetett hitre, amit nagyon nehéz nevesíteni, ha az Istent kihagyjuk belőle. A betegekkel való első találkozásunk alkalmával azt szoktuk megkérdezni, hogy mi ad nekik erőt a betegséggel szembeni küzdelemben...

Dr. Simkó Csaba

Az orvosok, amikor egy beteget kezelnek, alapvetően a testi szükségleteikre próbálnak figyelni, holott tudjuk, hogy az egészség nem önmagában a betegség hiánya. A WHO úgy határozza meg az egészséget, hogy az nemcsak a testi, hanem a mentális, spirituális és szociális jólléte az embernek. Mégis, amikor orvosként egy beteggel találkozunk, legtöbbször csak a testi problémákra terjed ki a figyelmünk, és meg kell mondani, hogy egy olyan komplex helyzetben, mint egy rákbeteg problémaköre, az orvos a testi problémáknak is csak egy töredékes részét deríti fel. Orvosként talán úgy érezzük, hogy nem a mi részünk, nem a mi feladatunk, nem is értünk hozzá, és időnk sincs rá, hogy a beteg pszichés, szociális, spirituális problémáival foglalkozzunk, pedig enélkül igazából nagyon nehéz a beteget egészében kezelni, vezetni, gyógyítani, támogatni.

Amikor a szenvedésről szoktam tanítani, szeretem az embert egy házhoz hasonlítani. Mi orvosok a nappali szobába vagyunk invitálva, ahol a beteg a testi problémáit tárja elénk, de a háznak van egy pincéje is, ahol a beteg szorongásai, félelmei, pszichés problémái rejtőznek, és van egy padlása is, és én az ember spiritualitását ebbe a padlástérbe helyezem el. Nagyon furcsa lenne az a ház, aminek nem lenne pincéje és padlása.

A fájdalom, amivel a munkám során legtöbbször foglalkozom, nagyon összetett. A rákbeteg fájdalma nemcsak a testi szenvedésekből áll, hanem nevesíthetünk pszichés, szociális és spirituális fájdalmakat is. Ha most a kereszt alatt álló Szűzanyát említem példaként, azt gondolom, azonnal értjük, hogy a lelki fájdalom mennyire valóságos lehet egy ember életében...

A beteg, ahogy egyre kiszolgáltatottabbá válik, különleges szerepváltáson megy keresztül a családban. Addig esetleg kereső, családfenntartó volt, most pedig egy kiszol-

gált ember. Ez borzasztó pofon lehet. Aztán ahogy a kiszolgáltatottság fokozódik, előfordul, hogy a környezete egy kicsit eltávolodik tőle, mert félnek azoktól a problémáktól, amiket a betegség előhozott, és a beteg ember izolálódik, magányt él meg.

A gyógyíthatatlan betegség bélyegét magán hordozó ember a lelkében akár dühöt is hordozhat az Istennel szemben, vagy mázsás súllyal nehezedhet rá mulasztásainak, bűneinek a súlya. Lehet, hogy fél az Istennel való találkozástól, vagy hirtelen megrendül addigi értékrendszere, ha túlságosan az anyagiak álltak a középpontban. Az élet vége felé szembesülünk azzal, hogyan éltünk. Mérlegre tesszük – ha tesszük – az életünket, mi maradt el, mit kellett volna megtennünk, vagy másképp tennünk. Előfordulhat, hogy a sok szenvedésben az embernek az Istenbe vetett hite is meggyengül. Ezek mind a spirituális oldalát képezik a beteg szenvedéseinek, és egyáltalán nem elhanyagolható tényezők. A beteg ugyanakkor erről általában nem beszél. Ahhoz, hogy megnyíljon, néha egy kis provokációra van szükség. Be kell kopogni annak a pincének vagy padlásnak az ajtaján, hogy ha bebocsátást nyerünk, lehessen egy kicsit segíteni.

Amikor szenvedésről és pláne a betegség spirituális dimenzióiról gondolkozunk, egy nagyon fontos kérdés vetődik fel, hogy miben van reményünk. Ha csak a gyógyulásban van az embernek reménye, ahogy a betegség halad előre, egyre inkább szorongással, félelemmel telhetünk meg, hiszen a gyógyulás egyre távolabbi célként lebeg a szemünk előtt. Az a beteg, akinek egyetlen reménye a gyógyulásban van, az élet vége felé nem ritkán zavarttá válik. Egy hatalmas viaskodás dúl a lelkében. Azt próbálja magának hazudni, hogy tulajdonképpen jól van, mert meg kell gyógyulnia, közben a teste egészen mást mond már. Ezt a belső harcot sokan nem képesek ép ésszel, ép lélekkel végig küzdeni.

Akinek a reménye az Istenben van, annak a váltást a gyógyulásból egy más irányú reménységbe sokkal könnyebb megtennie. Persze itt tétetik fel az a kérdés, hogy valójában mennyit ér a hitünk. A szenvedés a hitünk egyik nagy próbája. Tűzpróba. Hogyan jövünk ki belőle? Hitünkben megerősödve, vagy tönkrezúzódva. Le tudunk zárni, el tudunk rendezni dolgokat, bocsánatot tudunk kérni és tudunk megbocsátani, készülünk a családtagoktól való elbúcsúzásra és az Úristennel való találkozásra, vagy pedig menekülünk az élet vége, a haldoklás, az ezzel járó szenvedés és a halál elől. Aki menekül, nem tud elbúcsúzni. Aki tagadja a betegség súlyát, az a családtagjaival nem tud őszintén beszélgetni. Ahogy egyre nehezebbé válik a betegség, még az egymást szerető családtagok is eltávolodhatnak egymástól.

Nekünk, hívőknek, ha súlyos betegségben szenvedünk, bátorságra van szükségünk. Nekünk magunknak kell kezdeményeznünk a mély beszélgetéseket, mert a család egyfajta szemérmes érzésből fakadóan nem biztos, hogy szóba fog hozni nehéz kérdéseket. Ilyen lehet a betegek szentségének a felvétele, vagy hogy rendelkezünk-e afelől, hova és hogyan temessenek el minket, afelől, hogy a dolgaink kire szálljanak, rendelkezünk-e afelől, hogy a hátrahagyott gyermekek mit kapjanak (és itt nem feltétlenül csak anyagiakra kell gondolni).

A szenvedés attól válik igazán komplexszé, és testet-lelket megterhelővé, hogy az ember nem talál benne értelmet. A vajúdó, szülő asszonyt senki nem tekinti szenvedő

dőnek, hiszen tudjuk, hogy a szülés gyümölcse boldogsággal fogja eltölteni az életét. Pedig ő is nagy fájdalmakat áll ki. Az eutanázia kérdésköre egyértelműen menekülés, mert a világ nem tud a szenvedéssel, a haldoklással és a halállal mit kezdeni. A munkánk során a szenvedést próbáljuk úgy megfogalmazni és úgy láttatni a betegekkel, hogy értelmet találjanak benne. Arra igyekszünk megtanítani őket, hogy ne azt kérdezzék: Miért? hanem azt: Mi célból?

A betegség vége felé a családtagjainkkal olyan beszélgetéseket tudunk folytatni, amit egész életünkben nem tettünk meg, mert rohantunk, mert halogattunk, hártottunk bizonyos problémákat... Most itt az idő. Ez a fajta közös készülődés, búcsúzás a szereteteinktől, ez vezethet oda, hogy az emberben megbékélés legyen. Ezt a saját lelkünkben, az Úristennel való kapcsolatunkban persze ugyanúgy el kell végeznünk. Az élet vége olyan időszak, ami rendkívül fontos az ember számára. „Soha vissza nem térő alkalom” arra, hogy az ember letegyen terheket. Tudja azt mondani embernek, Istennek, hogy szeretlek. Ha ez ott van bennünk, akkor megbékélten tudunk elmenni. Míg ha nincs, marad a menekülés, a megzavarodás.

Mi a Hospice-ban igyekszünk arra, hogy a betegre irányuljon minden figyelem. Ezért amikor a gyógyulásba vetett reménye kezd elveszni, hiszen azzal találja magát szemben a korábbi aktív, kezelő osztályokon, hogy mit kezdjek most veled, akkor mi azt kérdezzük: Mitől szenvedsz a legjobban? Miben segíthetek neked? Ez a kicsi attitűd, hogy a problémáira figyelünk, és nemcsak a testre, hanem az egész személy problémáira, elég lehet ahhoz, hogy a beteg reménye elkezdjen növekedni. Talán furcsának tűnik, de a hospice-okba kerülő betegek reménye egyértelműen nő. Megpróbálunk segíteni értelmet találni a szenvedésben, és ezáltal a szenvedésnek az egzisztenciális, spirituális oldala csökken.

A spirituális jóllét egy olyan növekedést jelent, ahol az ember harmóniába kerül a környezetével, embertársaival és az Istennel. Ezt a növekedést az élet végén meg lehet tapasztalni, meg lehet élni. Mondhatom azt 18 év szolgálat után, hogy nagy tanítóink tudnak lenni azok a betegek, akik ezt a békességet megtapasztalják a lelkükben, akik ezt a harmóniát embertárs és Isten felé meg tudják valósítani.

Az a kérdés, hogy gyakorló orvosként a saját spiritualitásunkat hogyan tudjuk megélni, megjeleníteni a beteggel való kapcsolatban, nem könnyű. Elsősorban orvosi szolgálatra vagyunk elhívva, a betegek gyógyítására, a szenvedések csökkentésére, az ő támogatásukra, a velük való úton járásra. Ugyanakkor van egy általános papság funkciója minden keresztény embernek, tehát valahol azt az örömet, amit az ember az Isten-kapcsolatában megél, igyekszik továbbadni azok felé, akik nem hisznek. Én úgy gondolom, hogy Európa újraevangelizálása – legalábbis egyszerű emberek, keresztény emberek részéről – nem elsősorban katekézist, hanem hitelesen megélt életet jelent. Én a munkám során azt tartom nagyon fontosnak, hogy a beteg azt érezze meg, hogy egy őszinte, és hiteles emberrel áll szemben. Úgy gondolom, a betegeim döntő többsége tudja rólam, hogy hívő keresztény vagyok. Alkalmat kínálok arra, hogy tudjon kérdezni. Van olyan beteg, akivel együtt imádkozom, egészen megdöbbenő mélységeket bejárva. Volt már olyan, aki azt várta, hogy személyes tanúságot tegyek az

üdvösségről, mert félelem és bizonytalanság volt benne a halál utáni létről. Ezek azonban nem túl gyakori események. Az ilyenfajta tanúságtétel elsősorban a lelkigondozó, vagy önkéntes segítők szerepköre szokott lenni, de az hogy só és világosság legyünk a beteg számára, ez mindennapi hivatásunk.

Végül a szenvedéssel kapcsolatban a világ sokszor felteszi nekünk a kérdést, hogyan engedheti meg az Úristen az emberi szenvedést. Példának szokták felhozni afrikai éhező gyerekeket, vagy a nagy járványokat és háborúkat. Hogyan engedheti meg az Isten a szenvedést? Erre a kérdésre mindig a gazdag ember és a szegény Lázár esete jut eszembe. Az én értelmezésem szerint a gazdag ember már kétezer évvel ezelőtt is ezt kérdezte: Hogyan engedheti meg az Úr, Izrael Istene, hogy ez a nyomorult, szegény Lázár itt az ajtóm előtt ennyit szenvedjen? A szenvedésre én úgy tekintek, mint kihívásra, a mi számunkra, egészségesek számára, legyen az akár orvos vagy ápoló, családtag, barát vagy szomszéd. És ez abban áll, hogy mit lépünk, válaszolunk arra az élethelyzetre, hogy a környezetünkben lévő ember szenved. Miután a szenvedés nemcsak testi vonatkozású – mert a betegek nagyon sokat szenvednek félelmektől, kiszolgáltatottságtól, magánytól – mindannyiunknak, akik találkozunk a szenvedő emberrel, feladatunk van, hogy erőnkhez mérten, vagy még azon felül is mellette álljunk, társa legyünk, társául szegődjünk a szenvedése útján. Ehhez kívánok mindenkinek sok erőt. Köszönöm, hogy meghallgattak.

MAGDA GABRIELLA PETRA

Hasznos és szükséges az önkéntes munka a kórházakban

A Szent Ferenc Kisnővérei közösség tagjaként több mint 7 éve (heti két alkalommal, változó óraszámban) szolgálok önkéntesként a Miskolcon működő Hospice-ban, ahol végső stádiumban lévő daganatos betegeket ápolnak. Szolgálataim alkalmával nemcsak beszélgetek a betegekkel, hanem segítek nekik az étkezésben, tolokocsival kiviszem őket a levegőre, pelenkázok, olykor a reggeli fürdetésben segédkezem, igény szerint áldoztatok. Hasznosnak és szükségesnek látom a kórházakban való önkéntes/beteglátogató tevékenységet, mert – mint a legtöbb helyen – itt is kevés az alkalmazott, de bőséges a feladat, másrészt pedig az irgalmasság testi-lelki cselekedetét is gyakorolja az ember.

A Hospice nem egy átlagos kórházi osztály, mivel az ember szinte naponta találkozik a halállal, s egy-egy tumoros betegség olykor látványra és szagra is elborzasztó tud lenni. E területen hosszú távon helytállni hit nélkül nem lehet, kiég az ember. Hálás vagyok Istennek azért, hogy e munkámhoz a szükséges lelkierőt megadta nekem. Itt értettem meg igazán, milyen nagy jelentősége van egy pohár víznek, amelyet Jézus is említ az Ő tanításában. Annak az embernek ugyanis, aki már annyira legyengült,

hogy a szekrényén lévő pohár vizet sem bírja felemelni, nagy ajándék, ha valaki inni ad. Minden alkalommal a szenvedő, kiszolgáltatott Krisztussal találkozom, Őt szolgálom a felebarátban/beteg emberben.

Krisztus követéséhez akár akarjuk, akár nem, hozzá tartozik a keresztség, a szenvedés. Hiszen Jézus maga mondja az evangéliumban, hogy *„Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye föl keresztségét és kövessen engem.”* Éppen ezért mindig örömet jelent számomra, ha olyan beteggel találkozom, aki értelmet, értéket talált a betegségében, szenvedésében. Pár évvel ezelőtt egy 80 év körüli néni félve kérdezte meg tőlem, hogy helyesen tette-e, hogy szenvedését felajánlotta a családjáért. Nem gőg-e ez? Örömmel válaszoltam, hogy a lehető legjobbat tette ezzel. Hiszem, hogy ez a felajánlása nagyon kedves Isten előtt, és önmaga és szerettei üdvösségére szolgál. Más alkalommal egy 60 év körüli asszonyt kérdeztem arról, hogyan viszonyul a betegségéhez. A válasz: ajándéknak élem meg. Nagy lehetőség arra, hogy Istennel mélyüljön a kapcsolat. Ezek a tapasztalatok is megerősítenek abban, hogy *„az Istent szeretőknek minden a javára válik”*. Minden!

A Hospice-ban sok elhunytat láttam már – volt, akinek én csuktam le a szemét. Minden elhunyt esetében azt tapasztaltam, hogy az addig szenvedő arcvonás békét tükröz. Hiszem, hogy ez azért van, mert ha korábban nem is, de a halál pillanatában dönteni tudtak Isten mellett; és így rájuk is vonatkozik, hogy *„az igazak lelkei azonban Isten kezében vannak, s a halál kínja nem éri őket”* (Bölcs 3,1). A halál nem valaminek a vége, hanem éppen a kezdete.

Ebben a szolgálatban tanulhatunk a haldoklóktól, hiszen akkor látjuk az életet a legtisztábban, amikor a végső határára kerülünk. A tapasztalatok megosztásával a haldoklók sokat tanítanak nekem/nekünk magának az életnek az értékességéről.

Beszédes kezek

MOLNÁR RÓBERT

A hitünk nem magánügy!

Szeretettel köszöntöm a kedves testvéreket. Megtiszteltetés számomra, hogy most már harmadízben lehetek itt, Miskolcon. Nem tudom, hogy hány református gyülekezet van itt, de örömmel jövök, nagyon kedves testvérekre, ismerős arcokra lelek itt. Valójában akárhová megyek, és gondolom így van ezzel más is, Isten gyermekeiben testvérekre, ismerősökre lelünk. Úgyhogy akkor érezzük jól magunkat, hogyha testvéri közösségben és szeretetben vagyunk egymással. És ha megnézzük a világot, láthatjuk, hogy pont ez a testvériség, ez a szeretet hiányzik a világból, és ezért nincs összetartás.

Molnár Róbert

Nagyon fontos, hogy meghalljuk a pásztor hangját, mert a bárányok hallják. Nem régen Svájcban tartottam egy előadást, és előttem egy lelkipásztor tartott áhítatot, és elmondott egy történetet, nagyon beszédeset. Németországban egy parasztgazdának ellopták a juhait, 280 darabot, és a gazda feljelentést tett a rendőrségnek. Megindult az eljárás, a nyomozás. Nem sokára megtalálták a juhokat egy nagy hangárban, igen ám, csak nem 280 darabot, hanem 600-at. És elkezdtek vakarni a rendőrök a fejüket, hogy hát biztos itt vannak a parasztnak a juhai, de ők hogy válogassák szét!? Elhívták a parasztgazdát, aki fölállt egy tribünre, és megszólalt. Csodák csodájára meghallották a juhok a gazda hangját, a pásztor hangját, és elkezdtek felé menni. És tudják hány ment ki a hangárból? 280! Nem kellett más bizonyíték a rendőrségnek.

Ti meghalljátok-e a gazda, az Úr hangját? Ha meghalljátok, akkor miért nem cselekszitek, akkor miért nem mentek felé? És hogyha felé mentek, akkor miért nem mentek oda másokhoz is elvinni az örömhírt, megértetni velük, hogy ezt a világot nem a politika – akármilyen színe, szaga legyen is – teszi jobbá, hanem az Isten. És Isten beszél hozzánk, és adott egy használati utasítást, itt van a kezemben: a Biblia. Forgatjuk-e mi? Mint a mosógép sem tudja önmagát kezelni, önmagát beprogramozni, úgy az ember sem tudja önmagát eligazgatni ebben a sötét világban, hanem úgy vagyunk teremtve, hogy a programozóra szükségünk van. Ez a programozó azt mondja neked, engedd, hogy én programozalak be téged, ne koslass a világ után, ha-

mis programok után, meg ne csak vasárnap várd a jó programokat, meg ne program legyen az istentisztelet, meg megszokás, hanem a hétköznapokat átható gyakorlat. Meghallom a gazda hangját, a programozó hangját és azt mondom, hogy Uram, azt a programot akarom futni, amit te beprogramozol az én életembe. És Isten azt akarja, ne langyos mosás legyen az én életem, hanem legyen forró.

Hogyha azt látjuk, hogy üresek a templomaink, az a vallásosságunknak tudható be, és a vallásosság meg a hit, az nem egy. Legyen forró, hév, és éld meg a hitedet ott, abban a gyülekezetben, ahová tartozol, ha református vagy ott, ha katolikus vagy ott, ha baptista ott, mindegy, az a vallásosság, de a hit legyen az, ami mozgatja a te életedet.

Szeretnék felolvasni a kézikönyvből egy használati utasítást, ami nagyon megérintette a szívemet, és azt éreztem, hogy erről kell ma nektek beszélni, de elsősorban önmagammal tudatosítani azt, hogy mi is a teendő. Ezt a használati utasítást a Jelenések könyve 3-ból olvasom a 14. versből. *„A laodiceai gyülekezet angyalának írd meg: ezt mondja az Ámen, a hű és igaz tanú, Isten teremtésének kezdete: Tudok cselekedeteidről, hogy nem vagy sem hideg, sem forró. Bárcsak hideg volnál, vagy forró! Így mivel langyos vagy, és sem forró, sem pedig hideg: kiköplek a számból. Mivel ezt mondod: Gazdag vagyok, meggazdagodtam, és nincs szükségem semmire; de nem tudod, hogy te vagy a nyomorult, a szánalmas és a szegény, a vak és a mezítelen: tanácsolom neked, végy tőlem tűzben izzított aranyat, hogy meggazdagodj, és fehér ruhát, hogy felöltözz, és ne lássék szegényletes mezítelenséged; és végy gyógyító irt, hogy bekend a szemed, és láss. Akit én szeretek, megfeddem és megfenyítem: igyekezz tehát, és térj meg! Íme, az ajtó előtt állok, és zörgetek: ha valaki meghallja a hangomat, és kinyitja az ajtót, bemegyek abhoz, és vele vacsorálok, ő pedig énvelem. Aki győz, annak megadom, hogy velem együtt üljön az én trónusomon; mint ahogy én is győztem, és Atyámmal együtt ülök az ő trónusán. Akinek van füle, hallja meg, mit mond a Lélek a gyülekezeteknek!”*

Kemény ítélet ez, nemcsak a laodiceai gyülekezet számára, hanem a miskolci gyülekezeteknek, az ország gyülekezetei számára is, mert Isten látja őket, és azt látja, hogy langyosak. Ahhoz, hogy ezt az ígét jobban megértsük, valami nagyon fontosat kell tudnunk Laodiceáról. Laodicea Kis-Ázsiának egy városa volt, egy olyan központ, ami pénzügyi központ is egyben. Fejlett volt az ipara is, és egy különleges szemkenőcsöt is gyártottak ott, amiről nagyon híres volt Laodicea. Meg voltak ott a városka környékén források is, amiből meleg víz jött ki, de mire Laodiceához ért, addigra langyos lett. Tehát a meleg víz, az jót tett a reumára, gyógyító hatása van, ha meleg, de inni a langyos vízből ki szeret? Emberileg nézve rendben volt minden, és mégis Jézus azt mondja, hogy langyosok vagytok, hogy szegény vagy, pedig ott van a bankközpontod. Cseri Kálmántól hallottam régen egy igehirdetést, amikor azt mondta: egy kis Svájc volt ott ez a város. Mégis azt mondja Isten, hogy szegény vagy. Aztán volt még egy iparága, a posztógyártás, gyártották a finom posztókat, és mégis azt mondja az ige, hogy mezítelen vagy. Meg azt mondja Jézus, hogy tudom a dolgaiddat. Mindent tud, ahogy Zákusznak tudta a nevét, tudja a te nevedet is, tudja azt, hogy látsz, és mégis vak vagy. Hogy eljársz a templomba, és mégis hiti-

leg le vagy bénulva. Az Isten ígéje, a használati utasítás mindig személyes, neked, nekem szól.

Olvastam nemrégiben egy református lelkész könyvét, és benne azt a történetet, hogy egyszer fölkereste őt egy presbiteri küldöttség azért, hogy meghívják az ő falujukba lelkésznek. Kérdezte a lelkész: minek maguknak pap? – Hát tetszik tudni, a halottainkat valakinek el kell temetnie. És azt mondta erre ez a lelképásztor: hát maguknak nem pap kell, hanem temetkezési vállalkozó. Mert Isten az élők Istene, és azt akarja, hogy kelj fel és járj. Lásd meg a nyomorúságodat. Kelj fel, ne sodródj se jobbra, se balra, hanem állj a kösziklára, amit Jézus Krisztus az életével tett alád, és kezdj el szolgálni. Azt akarja: térj meg, legyen ő az életed ura, királya, vezetője, programozója, és ahová küld, menj. Mert amikor az új élet ajándékát kapjuk, azzal együtt kapjuk a sáfárságot is, meg az őrállóságot is. Ránk vannak emberek, életek bízva. Mindenkire más, más. A köztársasági elnökre az ország, meg a miniszterelnökre az ország ügye, azért ő tartozik felelősséggel. Ha saját magát akarja építeni, a hatalmát bestabilizálni, akkor jön az ítélet. Ha Istent akarja szolgálni, és Istent fogja szolgálni, akkor meg jön az áldás, mert a szolgálat után jön az áldás.

Isten nem azért szült bennünket újjá, hogy sodródjunk, hanem pontosan azért, hogy az ő nagykövetei legyünk. Nemcsak azért, hogy a mennyországba kerüljünk, hanem azért is, hogy már itt a földön az ő szolgálóiként megcselekedjük azt, amit ő kér. És nem kell itt valami égbe kiáltó nagy dolgokra gondolnunk. Megcselekedni kicsiben azt, amit kér. A szeretetet, amit kaptál, elvinni a családtagjaidhoz, hogy ne csak te kerülj a mennyországba, hanem ők is, és az ő életminőségük is itt a földön már megváltozzon. Hát ez a feladat.

Kint voltam az Egyesült Államokba világi politikusként, és az amerikai elnökválasztási kampányt tanulmányoztam '96-ba, amikor Clintont megválasztották. Én a republikánusoknak néztem a kampányát, és az utolsó nap a barátaim meghívtak egy kerti partira New York mellett egy szép kis kertvárosba. Hát ott sütögtünk a húst, beültem egy kerti székbe, hátradőltem egy bokorhoz, és ebből a bokorból ezernyi szentjánosbogár röppent ki. Hát nekünk is, mint a szentjánosbogaraknak, ha Isten megrázza a bokrot, ki kell röppennünk. Mert nem lehet a templom falai között tanítványá tenni a népeket. Egymást lehet lelkigondozni, kell is, segítségére lenni másoknak, kell is, de a sötétség a templom falain kívül van – bár feltételezhetőleg sok helyen belül is az van. Akkor mi a feladat? Elmenni, tanítványá tenni a népeket, személyválogatás nélkül, mert miközben mi tanítunk, mi is tanulunk, oda-vissza megy a dolog. Nem alkudhat meg a hívő nép, nem lehetünk langyosok, nem kényelmesedhetünk bele a fotelbe, a vallásosságunkba, mert az nem tanítványság, és nemcsak Istent szegényítjük meg azzal, hogy mi nem vagyunk cselekvőek, őt inkább csak megszorítjuk, hanem inkább magunkat szegényítjük meg, mert az Isten országában úgy működnek a dolgok, hogy ha mész, kapsz erőt, ha otthon maradsz, elsorvadsz. Ha adsz a pénzedből, többet fogsz kapni, megsokszorozza, és amit adsz, ahelyett sokkal többet kapsz. Ezt kell megérteni.

Tegnap idősek napi ünnepség volt Kübeházán, 10 éve vagyok itt polgármester, és minden évben megünnepeljük az idősek világnapja alkalmából az időseinket. Nagy

tanítás volt a tegnapi számomra. Mert kiszámíthatatlan, hogy a 350 hatvan éven felüli lakosunkból, akiket meghívunk a vacsoraestre, mennyien jönnek el. (Hiába kérjük, nem nagyon szoktak visszajelezni, hogy eljönnek-e.) Korábban mindig 3 bogrács pörköltöt vagy töltött káposztát készítettünk, és mindig megmaradt 1 bográccsal. Most azt mondtuk, fölösleges annyit csinálni, vegyünk egy kicsit viszsza a mennyiséget. És a feltátatásnál láttuk, hogy nagyon fogy a pörkölt. És én olyan ideges lettem. Meg a szakácsnő is ideges lett, meg a főszolgálok is, hogy mi lesz. Akkor én elkezdtem őrlődni két percig, aztán rájöttem, hogy Uram te vagy, aki a 2 halból meg az 5 kenyérből jóllakattál 5000 embert, könyörgöm Hozzád, sokasítsd meg ezt a pörköltöt, hogy legyen elég, ne maradjunk már szegényben. És nagy békességre találtam. Az, hogy krisztuskövetőkké lettünk, nem jelenti azt, hogy rajtunk nem lesz félelem. Hogyne lenne! Ha nem Jézusra nézünk, a hitünk szerzőjére és betöltőjére, akkor összetörjük magunkat. És én is így voltam, hogy az üres bográcsra néztem, és nem Jézusra. És akkor rájöttem, hogy van nekem Uram, aki meg tudta a kenyereket, meg a halakat szaporítani, akkor a pörköltet is meg tudja. És olyan békességem lett, és nyugtattam a többieket, a szakácsnőket, a pincéereket, hogy lesz elég pörkölt. Kimenetem a mikrofonhoz, és azt mondtam – én is megdöbentem magamon –, ha valaki kér még pörköltet, szóljon, mert van! De valójában a bográcsnak csak a legalján volt valamicske. És tudják mit történt? Akik jól laktak, hozták vissza a pörköltes tálakat, és abból jutott a többieknek. Egy fél pörköltes tányér még maradt is a végén... Isten, amire szükségünk van, megadja. Pörköltből is, és minden másból is. Elég néked az én kegyelemem, és hogyha ez a kegyelem az életed része, akkor nem fogy ki a pörköltes tál, meg a vékából a víz, meg a korsóból az olaj... Isten azt akarja, hogy a hit cselekvő hit legyen. A hétköznapi cselekvő hite, amikor megcselekedjük hitben azt, amit emberileg nézve nem tudnánk, ott elindul valami. Én olyan sok csodát tapasztaltam meg akkor, amikor hitben léptem. Amikor nem azzal foglalkoztam, hogy a világ mit sutyorog. Amikor például nem azzal foglalkoztam, hogy mit mond a három keresztyén könyvkiadó, akiket megkerestem az első könyvemmel, Az egy politikus, akit rabul ejtett Isten cíművel. Az első azt mondta, hogy ebből 200 db-ot sem lehet eladni. A másik, hogy erre nincs pénze. A harmadik azt mondta, hogy nosza, csináljuk, és amikor már betördelték a könyvet, akkor kiderült, hogy letiltotta a svájci központ a kiadását. Ezek után azt mondtam: „Hát Uram, akkor most Te jössz, most már Neked kell kiadni, én nem tudok mit csinálni.” És akkor egy kis csönd kellett, mert amikor elvonulok a csöndbe, akkor Isten elkezd beszélni hozzám. Amikor tele van a fejünk a világ zúgásával meg a különböző politikai hírműsorokkal, akkor a politikusaink beszélhetnek, de Isten hangját nem halljuk. De a csöndben ebben a helyzetben is megmutatta Isten, hogy mi a teendő.

Én 27 éves koromban lettem országgyűlési képviselő. Hátradőltem, a világ reflektorfényében fürdőztem, és négy év után ennek vége lett. És akkor én nagyon elszomorodtam. Bár nem voltam mindig ilyen happy tőle, mert jöttek ezek a kompromisszumok, amiket már én sem tudtam földolgozni, és elmentem katolikusnak

keresztelt emberként a katolikus templomba, és mikor jöttem ki, akkor a gyóntatófülke be akart szippantani, de én mindig ellenálltam... Ha Isten hív téged, és te ellenálsz, akkor jön a moslékos vályú, mint ahogy az én életembe is jött. De a moslékos vályú azt is jelenti kedves barátom, hogy tart még a kegyelem. Hogy Isten még nem mondott le rólad, csak az életed következményeinek a moslékát kell elfogyasztanod. Isten kivont engem a fényből a sötétbe. Legalább is így gondoltam. Aztán, ahogy ott a magányomba 5 hónap munkanélkülisége elkezdett formálni, akkor is kemény volt a szívem. De akkor már el kezdtem azon gondolkodni: lehet, hogy ez a parlamenti képviselőség nem a fény volt, hanem a pusztaság, és most ez a pusztaság, amit most én annak gondolok, ez a fény. Ha elcsendesülsz, rájössz, hogy hová jutott az életed Isten nélkül, és azt mondod, hogy Uram, ám legyen, odaadom a bűneimet, és elveszem a tűzben próbált aranyat, a Szentlelkedet, a bölcsességedet, azt a menyeyei szeretetet, amit te tudsz adni nekem. És aztán 5 hónap munkanélküliség sem volt elég, jött még egy nyomorúság, amikor a feleségem otthagzott. Akkor aztán leborultam, és akkor tényleg azt mondtam, hogy Uram, most már te jössz. És akkor már nem vádoltam Istent, meg nem hőzöngtem, hogy azt a képviselőt választották meg, aki agyonlopta magát, én, aki nem loptam, azt meg nem, hát milyen Isten vagy te. És amikor azt kimondtam, hogy Uram, most már te jössz, akkor jött is, és rámutatott a Bibliára. Olyan csodálatos az Isten, nem sztereotípiák alapján dolgozik, hogy csak így vagy úgy lehet megtérni. Kinyitottam a Bibliát, és a politikusnak ki beszélt? Hát Dávid király, aki akkor is dicsőítette Istent, amikor jól ment dolga, meg akkor is, amikor rosszul. És megkérdeztem: „Istenem, most Te azt akarod, hogy dicsőítselek Téged?” És azt akarta. És elkezdett engem a kübegházi magányomban kézbe venni. A feleségemet, aki elköltözött az édesanyjához Nyíregyházára, ott vette kézbe. És összehozott bennünket Végh Tamásnál, a fasori református lelkész testvérünknel, aki lelki háziiorvosként „beutalt” bennünket a „traumatológiára”, és elküldött bennünket egy biatorbágyi (itt egy felekezeti közti belmissziós otthon működik) házaspáros hétre. Itt politikusként „merő véletlenségből” – nem hiszek a véletlenekben – egy újabb politikus története került elélem, a bérpoklos Naámán története. És 3 nap alatt rájöttem, hogy ez én vagyok. Ez a leprás én vagyok. Nem mutogattam a körülményeimre, a feleségemre, hanem rájöttem, hogy ez én vagyok. Te, kedves barátom, testvérem, rájössz-e, hogy amikor Isten a Bibliából szól hozzád, az rólad szól, az neked szól? Lehet, hogy elfogadtad a kegyelmi ajándékot, elfogadtad a megváltottságodat egyszer valamikor, de mindennapi gyakorlatod-e leborulni, bocsanatot kérni, fölállni és menni tovább? „Végy tőlem tűzben próbált aranyat!” – olvassuk a Bibliában. Nem azt mondja, hogy egyszer végy. Meg, hogy majd végy. Annak van jövője, akinek a jelenben Isten az istene, a mindenkori jelenben Isten az istene. Szükség van arra, hogy ne legyünk lebénulva, hanem hogy engedelmes lépéseket tudjunk az Atya felé tenni, és ahová küld, azokhoz elmenjünk megcselekedni, amit kér tőlünk, adni abból, amink van.

És tudjátok ennek a társadalomnak mi a legfőbb hiányossága a hiten kívül? A mosoly. Nincs mosoly a társadalomban, elveszett a mosoly. Létező emberek vannak, de

élők nincsenek, és Isten azért szült bennünket új reménységre, hogy ne csak a biológiai testünk látszódjék, hanem látszódjék az életünk a világban. Nincs olyan, hogy majd felülről a keresztyén kormányzatunk majd jobb létet fog teremteni, és majd harmónia lesz a társadalomban. Nincs ilyen. A jólétet Isten tudja megadni, mert a jólét az azzal kezdődik, hogy harmóniába kerülök Vele. És hogyha harmóniába kerülök Vele, akkor harmóniába kerülök a környezetemmel, a családommal és a társadalommal is. És kis szentjánosbogár módjára tudunk világítani, és ha sok-sok ki szentjánosbogár lesz a világunkban, országunkban, akkor azoknak a holdudvara, a fénye összeér, és akkor lesz ébredés. Nincs az a gazdasági program, se jobb-, se baloldalon, ami egy ilyen nyomorult országot föl tudna emelni. Láthattuk az előző 8 évet. Nincs új gazdasági program, mert annál súlyosabb válsággal küszködik az országuk, és ez nem gazdasági válság. Lelki válság, mert levettük a szemünket Istenről, hamis isteneket tisztelünk, hamis bálványokat imádunk, és nem vagyunk szemkontaktusban Istennel. Ennek következménye az, amiben élünk, kedves barátaim, mert az előzmény után jön a következmény. Az istentelen élet következménye az, amiben most vagyunk.

2 éve nyáron olvastam a Bírák könyvét, és mintha a Bírák könyve a magyar történelem lett volna. Izráelnek nem volt királya, bírák voltak, akik bírászkodtak fölöttük, és jött a nagy nyomorúság, és Istenhez kiáltott a zsidó nép, és Isten küldött egy szabadítót. Lett szellemi fölemelkedés, lett gazdasági fölemelkedés is, jól éltek, és utána megint elkezdtek a bálványokat gyártani. És Isten azt mondhatta nekik, a Bibliából ez derül ki, hogy ha nektek kell a matéria, akkor megkapjátok, és Isten engedte, hogy a filiszteusok lerohanják őket. A világ uralkodott Isten népe fölött. És most mi van, kedves barátaim, a világ van hatással a hívő népre, vagy a hívők vannak hatással a világra? Szerintem nem a hívők vannak hatással a világra. Kelltek nekünk nem engedelmesnek lenni, matériára cseréltük az egy és igaz Istent, és lett következménye. A filiszteusok elmentek, de a szellemiség itt maradt. Hogyan akarunk így társadalmi fellendülést, társadalmi épülést, ha mi nem változunk meg, ha a hívők, akikre rá van bízva a sáfárság, nem cselekszik meg azt, amit az Isten kér tőlük. Meg kell cselekednünk, Isten nagykövetének kell lennünk, mindenkinek a saját posztján: polgármesterként, mérnökként, parasztként... Ha háziasszony, akkor háziasszonyként, akkor főzze bele a levesébe a Krisztus szeretetét. Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!

Én nagyon sokat tanultam az életem során az egyszerű emberektől. Igazából többet tanultam tőlük, mint a jogi egyetemen a professzoraimtól, mert láttam az ő életüket. És tudjátok mit látok? Ha a paraszt nem vet, nem lesz aratás. Ha egy társadalom örömet vet, akkor örömet fog aratni, ha nem vet semmit, akkor nem lesz semmi belőle. Milyen magvetés van most? Én nagyon el vagyok szomorodva, mert látom a fiatalokat, hogy csóستól mennek ki az országból. Hogy lesz így magyar nép fiatalok nélkül, hogyha a mai társadalom nem vet, nem investál bele a fiatalokba? Akkor nem lesz magyar jövő, hogyha mindent a pénzügyi szempontoknak vetünk alá. Nekünk kell elmondani az igazságot. Ahogy Isten is elmondja nekünk az igazságot a használati utasításban, a Bibliában, a Szentírásban. Nekünk is el kell mondanunk, oda kell szeretni az embereket Krisztushoz. Van, akit nem lehet az ige igazságával, de lehet

azzal a szeretettel, amit én már megkaptam Tőle, és az nem emberi szeretet, az isteni szeretet. És hogyha én azt továbbadom, többet kapok, annyit, hogy még másoknak is tudok adni belőle. Ez kell, hogy célként vezéreljen bennünket. S azt mondja Isten: légy buzgó és térj meg, mert ő az ajtó előtt áll és zörget, ha valaki meghallja a hangját, megnyitja, bemegy hozzá, és vele vacsorál. És akkor egy intim kapcsolatba kerül Istennel. Nagyon sok olyan ember van, akinek máz és púder az Isten. Fölkeni, és utána lemossa. Nem ezt akarja Isten. Isten azt akarja, hogy légy buzgó, légy forró, cselekedd meg, rád van bízva ez az ország, ez az emberiség, a társad, a gyermeked, az unokád. Milyen önzők lennék kedves barátaim, ha én megtérek, behuppanok a kényelmes keresztyén fotelembé, és a családtagjaim sorra kárhoznak el. Nem érezném jól magam a mennyországban, a többiek meg mennek a pokolba. Azt látják-e benned a szeretted, hogy Isten odaszánt gyermeke az anyám, az apám, a testvérem, a nagymamám, vagy hogy ez egy olyan vasárnapi szentfazék. Nem lehetünk szentfazekak, élővé és hatóvá kell tennünk az élő és ható igét, ami már minket formál, alakít, csiszol. Nem leszünk tökéletesek, úton vagyunk, sok nyomorúságunktól meg kell, hogy Isten szabadítson bennünket, sok mindent le kell, hogy faragjon rólunk.

Kedves barátaim, a mai hívő életünkben, egyházunkban hiányzik a jó íz, nincs sava, bors. Langyosak vagyunk, és ízetlenek vagyunk, és a világ, amikor bennünket néz, akkor azt látja, hogy uborkák dunsztos üvegbe bemennek a templomba, de nem látják a gyakorlati következményt az életünkben. Evangéliumot, örömezenetet sugároz-e az életünk? Azt látják-e, hogy igen, ezek vonzóak, ezek nem savanyú uborkák, hát ezekben élet van, ezek nem csak léteznek, hanem élnek. Élnek a Krisztust, sugároznak, csillog a szemük, világítanak a sötét világban, és én is ilyen akarok lenni. Ha ez következik be, akkor lesz ébredés kedves barátaim. Én nem mondom azt, hogy könnyű ebben a világban keresztyénnek lenni. De Európába nem gyilkolja senki a keresztyéneket, ha Kínában lennének, akkor azt mondom, még nehezebb lenne. És mégis félünk tanúságot tenni, bizonyosságot tenni, félünk megvallani az Istent az emberek előtt. De ha mi nem valljuk meg, akkor hogy valljon meg bennünket Jézus a mennyei Atya előtt? Ha mi elsunnyogjuk azt a megváltó Krisztust, aki bennünket új életre szült, akkor hogyan várjuk el, hogy Jézus megvalljon bennünket a mennyei Atya előtt?

Amikor írtam az Ébresztő Magyarország című könyvem, és megterveztük ezt a kakashoz fordított baráttal, sok kakashoz fordított baráttal. Ilyen lötytyedt kakashoz fordított baráttal, sok tyúk tönkretette őket, nem volt bennük erő, meg nem volt tűz. Elkezdtem kutakodni olyan internetes oldalakon, ahol lehet ilyen képeket venni, és ott találtam egy erőteljes kakashoz fordított baráttal. És azt mondta a barátom, amikor meglátta, hogy ennek a kakashoz fordított baráttal látja a tüdejét meg az izmait, ebben erő van! Igen, kedves barátaim, bennünk is ilyen erő kell, hogy legyen. Kiraktam ezt a könyvborítót az asztalra, és közben dolgoztam. Jön a baptista kolléganőm, kézbe veszi, és azt mondja: „Te Robi – a könyv tartalmát még nem is olvasta –, te kihívod magad ellen a sors haragját”, és nevetett egy nagyot. Majd telik, múlik az idő, jön az aláíró dossziémmal a kereső kolléganő, (aki keresi Istent, és hiszem, hogy hamarosan meg is találja), kezébe veszi a borítót, és azt mondja: „te Robi, te forradalmat akarsz csinálni”. Én ettől úgy megijedtem, hogy finoman szóljak,

és elkezdtem őrlődni. „Dehogy Katikám, nem akarok én forradalmat csinálni.” Abban a pillanatban, amikor ezt mondtam, a félelem lelke rám szállt, mert elárultam Jézus Krisztust. Mert Jézus Krisztus azt akarja, hogy a hívő lélek igenis forradalmat csináljon, azt akarja Jézus Krisztus, hogy ebben az országban forradalom legyen, hogy gyökeresen szakítsunk azzal a rosszal, ami most van, és tegyük a Krisztusnak megfelelő jót. De Isten országában a forradalmat nem úgy hívják, ahogy a világban, nem kell stukker, kalasnyikov, meg kézigránát, meg nem tudom mi az oldaladra, hanem kell szeretet, kell öröm, békesség, béketűrés, szívesség, jóság, hűség, szelídség, mértékletesség, és ezzel kell nekünk forradalmat vívnunk a mai társadalmunkban. Ki kell mennünk, és ezekkel a szent fegyverekkel kell felővezni magunkat, mert ami a világban van, az hogy lövöldözünk jobbról balra, balról jobbra, ebből aztán semmi nem lesz. Mert elárulom, ha valaki nem tudná még, a szeretet meg a békesség Istene nem fogja egy ország fölé úgy odatenni a kezét, és azt mondani, hogy jól van gyerekek, csináljátok csak, lőjetek csak jobbról balra, balról jobbra. De azt mondja, hogy itt vagy te kis maroknyi népem – az én megváltott gyermekeim –, akkor téged én megáldalak, akkor ha te égsz, akkor te tudsz másokat is gyújtani, és ez kell. Lángba kell borítani egy országot. De csak az tud gyújtani, aki már ég. Isten azt mondja, legyél forró, ne legyél langyos. A forrók tudnak gyújtani, tudnak lángra lobbantani embereket, lelkeket, és majd azok is, ha jó tanítványok lesznek, azok is tanítvánnyá tudnak másokat tenni, és akkor lesz társadalmi ébredés, és lesz társadalmi fölemelkedés.

Még egy példa. Volt egy holland lelkipásztor, Ábrahám Kuyper, sajnos magyar irodalom kevés van róla. Majd ha nyugdíjas leszek, és ha addig ezt nem teszi meg más, akkor egy pár művét meg az életrajzát érdemes lesz magyarul is kiadni, lefordítani, mert döbbenet, amit csinált. Hívő ember volt. Isten arra indította – mert látta Hollandiának a nyomorúságát, és hogy elfogytak a hívők –, hogy elindítson egy mozgalmat. Hívőkből verbuvált csapatot, a világ szentjeiből, és megnyerte a holland választásokat. Öt évig volt Hollandiának a miniszterelnöke, és nem úgy kezdte, hogy na majd rendbe rakjuk az országunkat, hanem elkezdett evangelizálni. Istent belevitte a közéletbe. Nehogy azt mondjuk már, beetessen már valaki bennünket, hogy a hitünk, az magánügy! Nem, a hitünk, az szent közügy kedves barátaim, és addig az ördögnek nincs is nagyon jó alanya, amíg a hitünk a templom falai között marad, ha magányunkban éljük meg. Az ördög akkor keres meg bennünket, ha kilépünk a templom falai közül. És ahogy a lelki élet emelkedett Hollandiában, ahogy emberek megismerték a megváltójukat, úgy emelkedett a gazdaság is. Miként a tetőt kibontották az emberek, hogy Jézushoz férjenek a beteggel, a bénával, hogy meggyógyítsa a Mester, úgy kell a béna, a bűnben lebénult embereket, egy egész országot odavinni Krisztus Jézus lábaihoz. Nem számít, hogy kevesen vagyunk. Tegnap este jöttem haza, és felhívott az egyik hívő testvérünk, és beolvasta az Ézsaiás 60:22-at: „A legkisebb ezerre nő, és a legkevesebb hatalmas néppé. Én az Úr, idején, hamar megteszem ezt.” Ez a tetőt megbontó hit legyen bennünk, hogy megcselekedjük, amit az Úr kér. És hogy ne maradjon a hitünk magánügy. Nem az számít, hogy kevesen vagyunk, hanem az, hogy engedelmesek vagyunk-e. És akkor áldás lesz azon, amit csinálunk. Ahhoz

hogy a keresztyénség elterjedjen, nem kellett, hogy sokan legyenek, tizenegynéhányan voltak, és mégis milyen áldás lett belőle, lángra robbantották a világot. Mi sokkal többben vagyunk, és van Internet és van e-mail és van telefon és iPhone, és minden van, tessék használni, és legfőképpen engedelmesnek lenni. És ha Isten azt mondja, hogy menj, akkor ne ragadj a kényelmes lelki karosszékedhez, hanem indulj el!

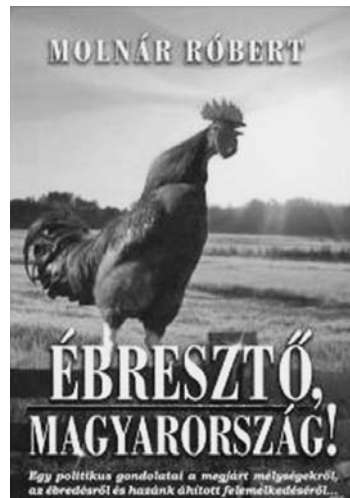
(Miskolc-alsóvárosi református gyülekezetben 2012. szeptember 30-án elhangzott előadás rövidített, szerkesztett változata)

MOLNÁR RÓBERT KÖNYVEI:

Egy politikus, akit rabul ejtett Isten

A megtéréséről szóló könyve Molnár Róbertnek, Kübeggéző független polgármesterének, volt kispapja képviselőnek. A könyvben a magánéleti eseményeken kívül hangsúlyos a politika is. Molnár szerint „Isten azért adta a politikát, hogy a bűnbeesett világban a rendteremtést szolgálja”. (A könyv eddig négy kiadást ért meg.)

Ébresztő, Magyarország!

„Ahhoz, hogy egy társadalomban markáns és mélyreható változások menjenek végbe, nem maradhatnak az emberek bűnnel megalkuvók. Kellenek olyan vezetők, akik gyökeresen másként gondolkodnak, és valóban kell egy igazi, őszinte, tiszta forradalom” – írja a szerző Ébresztő, Magyarország! című könyvében.

DIENES DÉNES

A Tarcali Hitvallás, 450 év távlatából

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Tisztelt Presbiteri Konferencia!

Tisztelt Atyák és Testvérek!

Kedves Gyülekezet!

Nem győzöm hangsúlyozni az előadásaim során, hogy amikor a reformációról beszélünk, akkor folyamatról beszélünk. Folyamatról, nemcsak a reformáció egészét tekintve, hanem ennek hazai változatára nézve is. A magyarországi reformáció is folyamat volt. Ennek a folyamatnak volt különösen fontos és kiemelkedő állomása a 450 évvel ezelőtti egyik tarcali zsinat. Egyik, hiszen több zsinat is volt ezen a településen.

A reformáció nagy folyamatában sok szín jelentkezik. Az egyház megújulásában, megújításában voltak eltérő irányzatok, eltérő elgondolások, s ezek között

különösen két nagy folyamatát látjuk a reformáció irányzatainak. Az egyik Luther nevéhez kötődik, akitől nyilvánvalóan a kezdő lépést – hogy sport nyelven fejezzem ki magam – a kezdőrúgást nem vitathatjuk el. Az ő indítása nyomán Helvéciában, azaz Svájcban másfajta elképzelések is teret kaptak az egyház megújításában részben teológiai, tartalmi kérdésekben, részben külső formai isentiszteleti, liturgiai szempontból. E folyamatban tehát atyáinknak is döntenie kellett, melyik útvonalhoz csatlakoznak. A reformáció két nagy áramlatát tekintve melyikbe lépnek be. Miután nyilvánvaló a kronológiai rendje a reformációnak, tehát egyfajta időrendben az élethez igazodva folyt a reformáció, az első lépéseket atyáink is a lutheri reformáció keretei között tették meg. De elérkezett az az idő, úgy körülbelül a 16. század ötvenes éveinek a közepére, amikor egyre határozottabban tért nyert az a teológiai látás, amely Ulrich Zwingli és Heinrich Bullinger zürichi lelkipásztorok illetve a Genfben munkálkodó Kálvin János teológiáját előtérbe helyezte. A hatvanas évek döntései pedig különösképpen is felgyorsítják azokat az eseményeket, melyek során atyáink egyértelműen meghozták a maguk döntését. Isten különös kegyelméből és bizonyos történelmi összefüggésből következően éppen ezen a helyen, ebben a mezővárosban, Tarcalon történtek meg ezek a nagy döntések. S e határozatok nemcsak regionális értelemben, hanem az egész magyar reformációt tekintve is meghatározó döntések voltak ezek.

Először arról értesülünk, hogy már 1561-ben volt itt értekezlete a lelkipásztoroknak. Lehetséges, hogy csak egyfajta tudós beszélgetés volt ez leginkább azon lelkipásztorok kö-

Dienes Dénes

zött, akik a hazai reformációnak a szellemi, teológiai alapjait rakták le. Arról értesülünk, hogy az értekezletnek a fő témája, vezérgondolata az „eleve elrendelés” vagy idegen szóval a predestináció volt, amiből egyértelműen adódik a következtetés, hogy az Institúció – Kálvin főművét – vették kezükbe, s annak is egyik legtöbbet vitatott kérdését, a predestináció, az eleve elrendelés problémáját értékelték. Nem ismerünk többet erről az értekezletről, de ez a kevés ismeret is eléggé meggyőz bennünket, hogy itt az atyák már egyértelműen a helvét, a svájci reformáció keretei között gondolkodtak. Az 1562-ben tartott zsinattal kapcsolatban viszont már egyértelmű dokumentumok állnak rendelkezésünkre.

A résztvevők névsorát nem ismerjük, de a körülményekből és a ránk maradt adatokból egyértelmű, hogy lényegében a tiszáninneni egyházvidék lelkipásztorai megjelentek itt Tarcalon. S elfogadták Béza Tödornak – Kálvin munkatársának – az 1560-ban, tehát még Kálvin életében fogalmazott és kiadott hitvallását. Nem a teljes hitvallást fogadták el, hanem módosították, adtak ennek a teológiai értekezésnek egy sajátos magyar arcot. Sőt azt a gondolatot is meg merem kockáztatni, hogy adtak ennek a hitvallásnak egy sajátos tiszáninneni arcot. Arra gondolok, hogy nagyon sokáig, 1733–35-ig különös utat járt be a Tiszáninneni Egyházkerület, amely nem szerveződött püspöki egyházkerületté, hanem a négy egyházmegyének sajátos uniójában élt együtt esperesek vezetése alatt. Tehát egyházmegyei szinten szerveződött meg minden. Az 1562-es hitvallásba, Tarcalon 450 évvel ezelőtt beépítettek egy különös és önálló fejezetet az egyház vezetésének, az egyház kormányzatának a kérdéséről. S ha elolvassuk ezt a fejezetet, egyértelműen ez a tiszáninneni arculat áll előttünk ebben a szövegben.

Fontos az is, hogy olyan nagyhatású volt ez a tiszáninneni lépés 1562-ben, hogy az erdélyi atyafiak, akik hivatalosan csak majd 1564-ben válnak el a százsz lutheránusoktól testületi szinten, Tordán 1563-ban összegyülekeztek, egyértelműen az 1562-es tarcali zsinat eredményeinek a hatására, és minden változtatás nélkül elfogadták a tarcali atyák által kialakított hitvallást. Ezért az egyháztörténet írás nem Tarcali Hitvallásnak, hanem Tarcal–Tordai Hitvallásnak nevezi ezt az iratot.

1564-ben ismét zsinatot tartottak Tarcalon a tiszáninneni lelkipásztorok. Erről megint csak keveset tudunk, de azt világosan látjuk, hogy továbbléptek a svájci reformáció keretei között, és elfogadták Kálvin Jánosnak 1545-ben fogalmazott katekizmusát, az úgynevezett Genfi Kátét, amit Kálvin felnőttek számára írt. Ez meglehetősen nehéz szöveg. (Annak idején, amikor szorongva készültünk a kápláni vizsgára, azt mondta az egyik – azóta már Istenben boldogult – professzorunk, hogy aki megtanulja a genfi kátét és neki visszamondja, annak garantálja a lelkipásztori oklevelet anélkül, hogy kápláni vizsgára kelljen állnia. Egyen-ketten beleolvastunk és inkább kápláni vizsgára álltunk. Ezt tréfásan csak azért jelzem, mert két évvel később Göncön, 1566-ban az ottani zsinat ezt a Genfi Kátét kötelezővé tette a tiszáninneni lelkipásztorok számára.)

Láthatjuk, hogy milyen sűrű eseményekben voltak jelen a mi atyáink, és még nincs ezzel vége. Mert tulajdonképpen a zárás a következő esztendőben történt meg. E folyamat 1567-ben zárult le a tiszántúli és a tiszáninneni atyák részvételével Debrecenben. E zsinaton elfogadtak egy másik hitvallást, mégpedig a Heinrich Bullinger, már említett zürichi lelkipásztor által készített hitvallást. Ez az úgynevezett II. Helvét Hitvallás, az

óta is anyaszentegyházunknak és a világ református egyházainak hitvallási irata. Látjuk tehát, hogy ebben az 1567-es eseményben csúcsonylik ki a reformációnak a sajátos folyamata Magyarországon. De egyértelmű, hogy a debreceni zsinatot jelentős részben a tiszáninneni atyák készítették elő teológiaiilag. Ezzel nem akarjuk tagadni azt, hogy milyen fontos szerepet játszott például Méliusz-Juhász Péter a debreceni zsinat életében. De mindenképpen hangsúlyozni kell, hogy a döntő események itt tiszáninnenen zajlottak le. Éppen ezért fel is kell tennünk azt a kérdést, hogy 1567-ben miért egy új hitvallást, az említett II. Helvét Hitvallást fogadták el, hogyha egyszer már a tiszáninneniek elfogadták Bézának a munkáját. Ráadásul Béza talán nagyobb tekintély is volt, hiszen Kálvin közvetlen környezetében munkálkodott. A válasz erre nagyon egyszerű. Mielőtt Magyarországra érkezett volna a II. Helvét Hitvallás, néhány hónappal korábban elfogadták ezt a svájci gyülekezetek, a holland gyülekezetek és Németország azon területének a gyülekezetei, amelyek nem a lutheri reformáció talaján kívántak megmaradni. Vagyis Béza hitvallása megmaradt magániratnak, egy nagy reformátor személyes hitvallásának. Míg Bullinger irata, a II. Helvét Hitvallás, hivatalosan is meghatározó irattá, meghatározó útmutatássá formálódott ki az európai református reformációban. Mivel atyáink ehhez az európai testhez kívántak csatlakozni, a református egyházak európai közösségéhez, ezért mellőzték 1567-ben a Tarcál–Tordai Hitvallást. De, hogy a tekintélye milyen sokáig fennmaradt, mutatja az, hogy miután 1563-ban a latin szöveg Kolozsvárott megjelent, csaknem száz évvel később, 1655-ben éppen egy nagy megújulás folyamat kellős közepén, az úgynevezett puritánizmus sodrásában 1655-ben Lorántffy Zsuzsanna kezdeményezésére és támogatásával Sárospatakon kinyomtatták. Immár nem csak a latin szöveget, hanem, hogy a gyülekezet azon tagjai is értsék, akik csak magyarul tudnak írni és olvasni, ennek a fordítását is kiadták. Annak ellenére tehát, hogy nem vált szimbolikus irattá hivatalosan a magyar református egyházban a Tarcál–Tordai Hitvallás, megőrizte sokáig a jelentőségét.

Azt a kérdést is föl kell tenni, hogy vajon miért nem hazai iratot fogadtak el a mi atyáink hitvallás gyanánt. Ugyanis létezett ilyen, éppen 1562-ben született meg a Debreceni-Egervölgyi Hitvallás. És éppen azért született meg, mert igazolni kívánták magukat a tiszáninneni végvári vitézek, elsősorban az egriek, hogy nem eretnekek. Volt tehát magyar teológusok által Debrecenben szerkesztett hitvallás, mégis itt Tarcalon nem ezt fogadták el. Az Egervölgyi Hitvallás szövegét sietősen készítették, mert be kellett nyújtani hamar az uralkodóhoz. Ezért formai tekintetben sok hiba volt benne, és tartalmi vonatkozásban is elnagyolt volt itt-ott. Másrészt pedig már 1562-ben azt a lépést megtették az atyák, mint amire az 1567-es döntésnél utaltam, hogy mindenképpen egy egyetemes, európai iratot akartak a maguk hitvallási irataként is megjelölni, mert európainak érezték magukat abban a tekintetben, hogy az európai reformáció és a magyar egyházi megújulás ugyanazt az utat járta.

Még az a rövid kérdés is kívánczik ide, hogy miért Tarcál? Utaltam rá, hogy ez elsősorban Isten titka, sok tekintetben a történelemben nem tudunk választ adni számos kérdésre. De azért mégis utalnunk kell itt egy dologra, és feltétlenül egy nevet meg kell említenünk. Még nem zárult le teljesen egészében, elsősorban a külső politikai életben a lutheri út és a helvét út szétvallásának a folyamata. Voltak befolyásos politiku-

sok, akik nem egyformán támogatták a lelkipásztoroknak ezt a lépését. Perényi Gábor Sárospatak ura, Zemplénben, Abaújban óriási birtokokkal rendelkező főúr mindvégig megmaradt szilárdan és öntudatosan a lutheri hitvallások, a lutheri reformáció mellett. Sőt kifejezetten igyekezett befolyásolni a lelkipásztorokat és fékezni a helvét iránynak a terjedését. Nyilvánvalóan egy olyan helyet kellett választania az atyáknak, ahol zavartalanul megtarthatták értekezletüket. Így adódott a Tokajhoz közel lévő Tarcál, az akkor tokaji főkapitány és szintén nagybirtokos politikus Némethi Ferenc védnöksége alatt. Némethi versszerző volt, énekeskönyvünkben is van két szép verse, éneke. Ő a helvét reformáció támogatója volt. Az ő pártfogása, gondoskodása alatt került sor a tarcali értekezletre. Nem véletlen az, hogy kiváló református prédikátorok – Méliusz-Juhász Péter vagy Bencédi Székely István – ajánlották neki műveiket.

Tiszáninnen jelenlétét szeretném még egyszer aláhúzni. Főgondnok Úr használta a „részzsinat” kifejezést, de nagyon sokszor használja szinte minden kerületi közgyűlésen Püspök Úr is ezt a kifejezést. Valójában erről van szó, hogy egy nagy egésznek a részeként vagyunk itt jelen. S a mi atyáink is 450 évvel ezelőtt a nagy egész részeként hozták meg döntésüket. Büszkén gondolhatunk arra, hogy e tiszáninneri rész nélkül nem lenne teljes magyar reformáció, és nem lenne egész a magyar református egyház.

Végül már nem a zsinatról szeretnék szólni, de úgy érzem és úgy éreztük együtt Kovács Attila nagytiszteletű úrral, hogy föltétlenül meg kell emlékezzünk arról, aki legelőször írt igen alapos, nagy ívű tanulmányt a tarcali zsinatokról és a tarcali hitvallásról. Ő pedig nem más, mint Bucsay Mihály egykori teológiai tanár. S azért emlékezünk meg róla, mert különös módon éppen 100 éve született, és éppen itt Tarcalon 1912. július 8-án Bucsay Lajos kántortanító és Zatureczky Ilona fiaként. Édesapja hősi halált halt 1916-ban, Bucsay Mihály pedig tanító árvaként élte a gyermekéveit, gimnáziumi éveit. Előbb Sátoraljaújhelyen tanult, majd Hajdúböszörményben a Kálvineumban. Sárospatakon, Debrecenben végezte a teológiát. Később doktorátust szerzett. Teológiai tanár volt Budapesten. 1988-ban hunyt el. Egyháztörténeti munkássága európai léptékű volt. Németül is jelentek meg a magyar reformációról könyvei. Mind a mai napig ő írta a legalaposabb tanulmányt a 450 évvel ezelőtt ülésezett tarcali zsinatról és a tarcali hitvallásról.

A Tiszáninneri Egyházkerület a 450. évfordulóra hasonló formában megjelentette az 1655-ös kétnyelvű (latin–magyar) nyomtatványt. A kötet érdekessége, hogy igen könnyen tanulmányozható, mert baloldalon olvashatjuk a latin szöveget és jobb oldalon a korabeli fordítását. A kötet formailag is szép, már eredetileg is szép volt, a 17. századi nyomdászat szép könyveket bocsátott ki. Nem azért adta ki az egyházkerület ezt a szép kötetet, hogy bevezessük az iskoláinkban, hanem azért – s erre a megnyitóban főgondnok úr is utalt –, hogy hangsúlyozzuk a hitvallásosság alapvető fontosságát, a hitvallásos és a hitvalló élet jelentőségét. Isten áldja meg továbbra is az egyházkerületi közgyűlés és a presbiteri konferencia minden tagját!

Köszönöm a figyelmet!

(Elhangzott a tarcali református templomba 2012. október 20-án, az őszi lelkész-presbiteri konferencia keretében megtartott ünnepi rendkívüli közgyűlésen, melyen az 1561–64. évi Tarcali Zsinatokra és az 1562. évi Tarcali Hitvallásra emlékeztek)

KÓCZI ROZÁLIA

A kultúra megtartó ereje

Január 22-e, a magyar kultúra napja nem piros betűs ünnep a naptárban, nem munkaszüneti nap, még csak nem is tanítási szünet, jelentőségét ez azonban mégsem csökkenti. Gyökereinkre, évezredek hagyományainkra, múltunkra, emlékezünk vissza a mai napon; értékeinkre, tárgyi és szellemi értékekre, melyeket sikerült megőrizni, melyeket a magyar ember magának érezhet.

Kóczi Rozália

Mint ahogy a fa a szélvihar támadásaira gyökereivel válaszol, azáltal marad meg, nekünk is a gyökereinkbe kell kapaszkodni, az őseink által létrehozott kultúránkhoz kell visszanyúlnunk, ha meg akarunk maradni magyarnak, keresztyénnek és embernek egyaránt.

Ha kultúráról beszélünk, sokan hajlamosak csupán a humán műveltségre gondolni, pedig a kultúra fogalma sokkal többet jelent ennél. A Magyar értelmező kéziszótár a következőképpen magyarázza a kultúra jelentését:

Az emberiség által létrehozott anyagi és szellemi értékek összessége. A művelődésnek valamely területe, illetve valamely korszakban, valamely népnél való megnyilvánulása. (A görökg kultúra.)

Valakinek művelt volta, műveltsége. (Nincs zenei kultúrája.)

Valaminek kulturált volta. (A viselkedés kultúrája.)

Tudomány: termesztés, művelés. (Növényi kultúrák, termesztett növényvel borított terület, tenyészet.)

Maga a szó a latin „colere” = „megművel” szóból ered, az antikvitásban az agrikul-túra, földművelés jelentést csatolták hozzá.

Cicero szerint pedig „Cultura animi... philosophia est.” „A filozófia a lélek művelése.” 1952-ben több mint 100 kultúra megfogalmazást tartottak számon, ebből egy párat ismertetek.

1.) A kultúra egy adott társadalom mindazon ismereteinek az összessége, amelyek az emberi társadalom összetartozását, megmaradását biztosítják.

- 2.) Egy összetett egész, ami magába foglalja a tudást, a vélekedést, a művészeteket, szokásokat, amit az ember a társadalom tagjaként elsajátít.
- 3.) Összertartozó emberi közösségek hagyatéka.
- 4.) A tudással, művelődéssel kapcsolatos terület, ami a civilizációhoz, a differenciált társadalmi élethez kapcsolódik.
- 5.) A kultúra egy adott pillanatban az emberiség birtokában lévő információhalmaz.
- 6.) A kultúra az a módszer, ahogyan az emberek egy csoportja megoldja a problémáit és eldönti a kérdéseit.

A számtalan kultúra-megfogalmazás közül számomra a következő ragadja meg legszemléletesebben a lényegét: **A kultúra nem más, mint a vad erők megszelídítése, és mindaz, amit az emberi szellem a természet vad erőinek (akár az emberi természet vad erőinek) megszelídítésével létrehoz.**

A szelet elfújni ugyan nem tudjuk, de befoghatjuk, hogy jó irányba vigye hajónkat, és hogy forgassa a malmok kerekét, el tudjuk érni, hogy energiaforrássá váljék és az emberiség szolgálatába álljon.

A kultúra hagyma-modelljét szemlélve megkülönböztethetjük a kultúra látható és láthatatlan jegyeit. Mint ahogy a hagymának is vannak látható és láthatatlan héjai, így a kultúra fogalmának értelmezésénél is megfigyelhetjük annak látható és láthatatlan jegyeit.

Mindenki számára láthatóak a külső héjak: a nemzeti szimbólumok, a nemzeti hősök, a rítusok. A belső, láthatatlan rétegeken pedig az erkölcsi értékek helyezkednek el.

A kultúra szintjeit vizsgálva beszélhetünk nemzeti, regionális, etnika, vallási, generációs kultúráról.

Regionális kultúránkat, gazdagságát tekintve kötelez bennünket a múlt, hogy méltó utódai legyünk azoknak a nagy elődeinknek, akik előkelő helyre írták térségünket a történelmi Magyarország kulturális térképén. Elég csak arra gondolnunk, hogy a boldvai bencés szerzetesek nevéhez fűződik első összefüggő magyar nyelvemlékünk, a Halotti beszéd és könyörgés lejegyzése. Szövege a 12–13. századból származó Pray-kódexben maradt ránk, ami nemzeti kultúránk egyik legértékesebb kincse.

Károlyi Gáspár Göncön készítette el 1590-ben a teljes magyar Biblia-fordítást, amit a vizsolyi nyomdában nyomtattak ki. Bod Péter magyarigeni lelkész így írt erről Magyar Atheneas című munkájában: „Akkor népes város volt Gönc, és nevezetesen az ott való Reformáta Ekklesia, melyben papságot viselt, és a körül való Ekklesiáknak is volt Esperesjek. Göncön laktában Magyarra fordította az egész Bibliát az eredeti nyelvekből, és a legjobb fordítások szerint, úgy az Apokrifus Könyveket is, és néhol világosító megjegyzéseket is tett alája... Kinyomtatta Vizsolyban 1589. és 1590-dik esztendőben két foliantban...” Ezt az eseményt az irodalom magyar nyelvűségéért vívott harc betetőzésének tekinthetjük.

Az egykori Abaúj és Zemplén megyék határán helyezkedik el az 1886-tól Széchalomként ismert, mára Sátoraljaújhegytel egyesült település, az egykori Kisbánya, Kisbányácska, ahonnan Kazinczy Ferenc (1759–1831) szervezte, irányította a magyar irodalmi életet.

Miskolcon épült fel 1823-ban a történelmi Magyarország második, – az első Kolozsvárott épült – magyar nyelven játszó kőszínháza, ami leégett, és a ma működő épületet annak szomszédságában építették föl 1847–1857 között, későklasszicista-romantikus stílusban.

Kulturális örökségünk fennmaradásának legfontosabb eszköze a kommunikáció, melynek segítségével a kultúra mindenkori tartalmát az egyik generáció a másikra hagyományozza, így azt az ember elsajátítja.

Ha a társadalom alapsejtjéből, a családból indulunk ki, akkor láthatjuk, hogy a gyermek első fokon a családban szocializálódik. Itt tanulja meg az első szavakat, itt tanul meg beszélni, a családban sajátítja el anyanyelvét, itt alakulnak ki jó és rossz szokásai. **A család, a családból hozott kultúra elsődleges nemzetmegtartó erő, édes anyanyelvünk nemzetünk legfontosabb összetartó ereje, legfontosabb közösségképző erőnk.**

Gondoljunk arra, hogy az a család, ahol a családtagok meg tudják osztani örömeiket, bánatukat egymással, meg tudják beszélni problémáikat, megoldást tudnak rá találni, az a család működőképes. Hiányos kommunikáció, vagy annak teljes hiánya pedig könnyen a család széthullásához vezethet. Hasonló a helyzet nagyobb közösségek, munkahelyi, akár nemzeti közösségek életében is.

Nagy szerepe van tehát a kommunikációnak abban, hogy jól működik-e, vagy egyáltalán fenn tud-e maradni egy adott közösség. Ez alapján beszélhetünk kommunikációs kultúráról, vitakultúráról, magatartáskultúráról, viselkedéskultúráról.

Kultúránk mutatja meg, hogy honnan jöttünk, kifejezi azt a folytonosságot, hogy szülők, nagyszülők, unokák összetartoznak. Népünk életét, gondolatvilágát, a világban elfoglalt helyünket kultúránk ismerete, annak megbecsülése és továbbadása adja.

Felbecsülhetetlen értéke van például annak fáradozásnak, amit a matyóság népi örökségünk fenntartásáért, a matyó népművészet fennmaradásáért tesz. Nem véletlenül került fel a matyó örökség az UNESCO szellemi kulturális örökségek reprezentatív listájára is. A matyó népművészetet az aggteleki barlangrendszerrel, a tokaji történelmi borvidékkel, illetve a hortobágyi pusztával együtt a Hungarikum Bizottság is a nemrég elfogadott első tizenkettes listára emelte.

A fenti példák is bizonyítják, hogy a kultúra egy kisebb-nagyobb csoport olyan cselekvését jelenti, melyhez nemzeti azonosságtudat járul.

Szellemi értelemben nincs az országnak érdemtelen helye, hiszen bármely perifériás területen szülehetnek nemes cselekedetek, szárnyaló gondolatok, bátor tettek. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy Kölcsey Ferenc 1823. január 22-én, Magyarországon peremkerületén, a sártenger közepén, Szatmárcsékén elkészült a Himnusz kéziratával. Ezen a napon fejezte be „a magyar nép zivataros századaiból” vett példákra épített költeményét, melyet, mivel januárban keletkezett, az ország sorsán tépelődő költő újévi versének is tekinthetünk. A hideg télben, küszködő jobbágyok között, a hétszilvafás birtokon, a téli álmodó keleti régióban született a mű a reformkor hajnalán. Az Isten háta mögül kiáltott bele a költő a magyar valóságba, hogy „Isten, áldd meg a magyart!” Kölcsey Ferenc (Szödemeter, 1790. aug. 8.–Szatmárcseke,

1838. aug. 23.) költő, politikus, nyelvújító volt, a Magyar Tudományos Akadémia rendes, a Kisfaludy Társaság alapító tagja.

A Himnusz megírása óta 190 év telt el, ami nagy idő egy nemzet életében, az emberi életben pedig szinte három emberöltőt felölelhet. A mű azonban mit sem veszített aktualitásából, hiszen feltett kérdései napjainkban is hasonlóak:

Meg tudja-e találni a magyarság Európában a helyét?

Meg tudja-e őrizni nemzeti identitását, függetlenségét, és ha igen, milyen áron?

Meg tudja-e őrizni a magyarság ékes anyanyelvét?

Felvetődik a kérdés, hogy miért éppen január 22-én, a Himnusz születésnapján ünnepeljük a magyar kultúrát?

Azért, mert a Himnusz írójával az egész magyar társadalom fel tudja vállalni az erkölcsi, érzelmi azonosulást. Kölcsey számára a nemzet nemcsak politikai, hanem társadalmi, gazdasági egységeit is jelentett, amelyért tenni is kell. Himnusza nemzeti fohászunk, amely az egész magyarság eszméletét, érzelmvilágát átjáró imádságos költemény. A Himnusz azt üzeni, hogy a nemzeti kultúra megtartó erő, mert kultúra nélkül nem tudnánk magasabbra emelkedni. Kölcsey ezt úgy fogalmazta meg, hogy ha nem lenne kultúránk, a magyar nemzet csak egy csepp lenne a tengerben.

Január 22., a Himnusz születésnapja 1989 óta, immár 24 éve a magyar kultúra napja, amikor megemlékezünk arról, ami megkülönböztet minket más népektől, mely napon a múltat tiszteljük a jelenben, és megtartjuk a jövőnek.

A Himnuszt Erkel Ferenc (Gyula, 1810. nov. 7.–Budapest, 1893. jún. 15.) zeneszerző, karmester, zongoraművész zenésítette meg. Egy pályázatra készítette 1844-ben, a következő jellegével: „Itt az írás, forgassátok, / Érett ésszel, józanon.” Kölcsey.

Kezdetben nem haladt a zeneszerzéssel, de mikor pozsonyi mestere szavaira gondolt: „Fiam, amikor valami szent zenét komponálsz, mindig a harangok szava jusson először eszedbe” – egymás után születtek a dallamok. „És ott a szoba csöndességében megzendültek ekkor az én fülemben a pozsonyi harangok. Áhítat szállt meg. A kezemet a zongorára teszem, és hang hang után olvad. Egy óra sem telik bele, kész a magyar himnusz.”

A nemzeti himnusz olyan hazafias zenemű, amelyet egy adott állam alkotmánya állami jelképként, nemzeti himnuszaként ismer el. Olyan hazafias zenemű, amelyet az adott állam, nemzet közös identitásának kifejezésére elfogad. Kölcsey már nem hallhatta a megzenésített művet, és nem érte meg, hogy nemzeti himnusszá váljék műve, erre ugyanis csak 1903-ban került sor.

Az országnak korábban is voltak énekei, melyek a közösségi összetartozás élményét fejezték ki. 1903 előtt a „Gott erhalte dich” (tartson meg az Úr) kezdetű császári himnusz létezett. A református gyülekezetek a „Tebenned bízunk elejétől fogva” kezdetű 90. zsoltárt énekelték, a katolikus magyarság néphimnusza a „Boldogasszony Anyánk” volt, az evangélikusoké pedig az „Erős vár a mi Istenünk” kezdetű Luther-ének. Olykor fölcsendült a rebellis Rákóczi-nóta is, valamint a Székely himnusz is.

1989-ig egyetlen magyar kormány sem tette kötelező érvényűvé az Erkel Ferenc által megzenésített Kölcsey-művet. A szocializmusban Rákosi Mátyás új nemzeti himnusz szövegének és zenéjének írására biztatta Illyés Gyulát és Kodály Zoltánt. A felkérésre Kodály azt válaszolta, hogy: „Minek új? Jó nekünk a régi!”

Kölcsey Himnuszát maga a magyar nemzet, magyar nép tette az egész nemzet imádságává. Nem véletlen, hogy értékeink közül éppen a Himnusz születése vált a magyar kultúra ünnepévé, hiszen az egész magyar múlt, jelenünk, jövődönk, örömnünk, bánatunk, jó sorsunk és balszerencsénk helyet kap benne. Más a mi himnuszunk, mint a többi nemzeté, mert vers és imádság egyben, és erre rímel egy történet. A mi himnuszunk beleszövődik mindennapi imádságunkba, megáldva kultúránkat, győzelmeinket és vereségeinket.

Míg más himnuszok uralkodókat dicsőítenek, értük fohászknak, addig a magyar himnusz a bűnös nemzet könyörgése önmagáért. Szinte minden sora evangéliumi szöveggént hat. Szárnyal, felemel, lelkesít, mintha ellenségeink is éreznék Isten felénk nyújtott védő kardját.

Himnuszunk felidézi a dicső történelmi múltat, a honfoglalást, elénk tárja a bőséges szimbólumait: bort, búzát.

„Értünk Kunság mezein
Ért kalászt lengettél,
Tokaj szőlővesszein
Nektárt csepegtettél.”

Január 22-e Szent Vince napja is a naptárban: ezen a napon a gazdák Vince-napi pincejárásra indultak, meglátogatták egymást, közösséget teremtettek, megbecsülték, értékelték a saját és mások munkáját.

A dicsőséges múlt után azonban szenvedés, rabság lett a magyarság osztályrésze, „rút bűneink” miatt az egykor nagyra hívatott és szabad nép kiesett a Gondviselés kegyelméből. A magyarság által elkövetett bűnöket nem részletezi a költő, de a történelmi helyzet ismeretében az eredendő bűn mellett az egység, az összefogás hiánya, az Istentől való elfordulás, az erkölcsök megromlása miatt sújtott le Isten haragja. „Ebből a mélységből kiált a költő szájalomért az Istenhez. Kölcsey Himnuszának nemzetnevelő nagysága éppen abban mutatkozik meg, hogy midőn izzó nemzeti büntudattal méri fel a jelenig vezető történelmünket, saját felelőségünkre döbönt, de nem gátló, nem passzivitásba, tértelenségbe húzó fájdalommal szól, hanem az illúziótlan számvetést nemzeti felelőségre ébresztő igévé nemesíti. Tudja, ha a nemzet nem emelkedik, akkor már süllyed. Éppen ezért a büntudatból csak annyit őriz, amennyi az önismerethez elengedhetetlen. De nem terjeszti a bűnök következményeit a jövődöre, hanem a bűnökre következő szenvedések számbavételével megte-remti az erkölcsi létjogosultságot egy új, nemesebb minőségű nemzeti küldetésre” – írta Görömbey András Kölcsey Ferenc emlékezete című írásában.

Himnuszunk a reformkori magyar hazafiság és a szabadságért küzdő fiatalság buz- dító éneke is volt, és ezt nem szabad elfelednünk ma sem, amikor az ünnepélyes

pillanatokban ünnepeéseken, egy nap, egy év zárásakor, szilveszterkor felcsendül a Himnusz zenéje, valamint akkor is, ha sportolóink dobogón állnak. Ilyen pillanatokban azonosulhatunk Sajó Sándor: Magyarnek lenni című versének soraival:

„Magyarnak lenni büszke gyönyörűség!
Magyarnak lenni nagy szent akarat,
Mely itt reszket a Kárpátok alatt.”

A kultúra napja, a Himnusz születésnapja pedig akkor válik számunkra igazi ünneppé, ha számadást készítünk a következőkről:

Tudunk-e felelősséget vállalni szűkebb környezetünkért: családunkért, barátainkért, munkatársainkért?

Őrizzük-e, ápoljuk-e édes anyanyelvünket? Van-e otthon elég mese, mondóka, magyar népdal gyermekünknek?

Megtanítjuk-e hagyományainkat és értékőrző újakat, megtanítjuk-e a következő generációt a családi, regionális hagyományok őrzésére, továbbvitelére?

Szem előtt tartjuk-e, hogy a kultúra nemcsak tudást és műveltséget, információhalmazt hordoz, hanem erkölcsöt is?

A magyar kultúra őrzését, továbbadását senki sem végzi el helyettünk, ezt nekünk, magunknak kell megtenni. Azért, mert a kultúra a „Lenni vagy nem lenni?” kérdéssel szembesít. Lenni: embernek, jó magyarnak és európainak. Európai kultúra nem létezhet nemzeti kultúrák nélkül, így magyar kultúra nélkül sem. A magyar kultúra pedig a kisebb helyi közösségek kultúrája által építkezik, amely az egész magyar nemzet kulturális életét, létét gazdagítja.

Éppen ezért „Szívedben őrizd tovább, és el ne hagyd semmiért” (Republik) azt a kulturális örökséget, amit őseink felhalmoztak, azokat az eredményeket, sikereket és dicsőségeket, szép tetteket és gondolatokat, mindazt, ami közösséggé teszi az emberek csoportját.

Soha el ne hagyd anyanyelvedet, amely tovább őrzi gyermekeinknek, unokáinknak mindazt, amit magyar kultúrának nevezünk, ami által megmarad nemzetünk.

*(Elhangzott január 22-én, a „Jedlik Ányos”
Tudományos Ismeretterjesztő Társaság szervezésében Miskolcon,
az Andrassy Gyula Szakközépiskolában)*

GRÓF LAJOS

A megszentelt élet világnapján

Miskolcon, az avas-déli Ige-templomában találkoztak a megszentelt élet világnapján az Egri Főegyházmege területén élő szerzetesközösségek tagjai február 2-án, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén. A közös zsolozsma után az ünnepi szentmisét *Palánki Ferenc* egri segédpüspök, mindszei plébános mutatta be a szerzetesapok koncelebrálásával.

A szentmise után – melyen jelen volt *dr. Orosz Atanáz* görög katolikus püspök, miskolci exarcha is, aki maga is szerzetes – a püspököket és több szerzetest is megkérdeztünk az ünnepéről, a szerzetesközösségek életéről, működéséről.

Palánki püspök úrtól először arról érdeklődtünk, *mit jelent a megszentelt élet kifejezés?*

– A kifejezés egy jogi kategória, így hívják a szerzeteseket az egyházi törvénykönyv szerint: a megszentelt élet intézményei. Ez nem zárja ki azt, hogy minden keresztény embernek törekednie kell a megszentelt életre. A szerzetesség különlegessége az, hogy a hármas fogadalomtétel révén különleges módon tartoznak Krisztushoz, és követik, aki meghívta őket, és a tisztaság, engedelmesség és a szegénység hármas fogadalmát élik meg. Mondhatnánk, hogy a keresztény életnek a radikális változata a szerzetesi élet, a mindent adás példája. Az ő életük példa erre. A keresztény embernek arra kell törekednie, hogy az életében ő is mindent odaadjon Krisztusnak, az Istennek, csak éppen a hétköznapiakban, ott, ahol él. Abban a családban, abban a közösségben, azon a munkahelyen. Nem lehet kispórolni a teljes odaadottságot a keresztény életünkből, ennek mintegy mintaképe egy imádkozó közösség, a szerzetes közösség. Olyan közösség, amely egy karizma kapcsán valaminek a szolgálatára szentelik magukat. Ha ránézünk egy imádkozó, kontemplatív szerzetesrendre, azt mondjuk, igen, ők így, radikális módon kötelezték el magukat az imádságra, nekem is meg kell találnom az életemben az imádság formáit, hogy miképp tudom a kapcsolatomat tartani Istennel.

– Hogy egy lelkipásztori szerzetesi közösség – mondjuk a jezsuiták – hogyan találják meg a hangot az emberekkel, a velük való foglalkozás során milyen módszereket tudnak alkalmazni, vagy a szaléziak a fiatalokkal – sorolhatnánk a karizmákat –, ez mind segít abban, hogy a keresztény ember lássa a szerzetességet, és megkérdi, hogy az én életemben milyen üzenete van az ő életüknek, teljes odaadottságuknak. Isten azt kéri tőlünk is, hogy keressük meg azokat a lehetőségeket, amelyekkel ki tudjuk fejezni, meg tudjuk élni a hitünket, és abban van az életünknek a gazdagsága, szépsége. Holnap olvassuk majd a szentleckében a Szeretethimnuszt, látjuk, hogy a szeretetnek vannak tulajdonságai: türelmes, jóságos, nem féltékeny, nem kérkedik, nem keresi a maga javát. Ezt egy kicsit statikusnak érezzük, holott az eredeti szövegben, ha jól tudom, igéket használ Pál

apostol, hogy a szeretet hosszan tűrő, hogy jót tesz. A szeretetben tehát mindig aktivitás van, a szeretet soha nem reakció, valamire válasz, hanem akció: a jót teszem akkor is, ha a másik azt nem érdemli meg, vagy nem törődik vele, visszautasítja. Én akkor is teszem a jót, mert ezt tanultam attól, aki meghívott. Ennek a radikális megélésére a szerzetesek képesek, akik életformájukkal ezt felmutatják. Mi is képesek vagyunk a helyünkön, de ők azok, akik a maguk radikalitásában élnek ezt meg.

– *Miért ezen az ünnepen, Gyertyaszentelő Boldogasszony napján üljük a megszentelt élet világnapját is?*

– A Gyertyaszentelő tulajdonképpen a találkozás ünnepe is, az Isten és az ember találkozás. Jézusé, aki megjelent itt a földön, és Ő, az Újszövetség hordozója és beteljesítője, találkozik az Ószövetség emberével, Simeonnal, aki minden nap elment a templomba, amióta megkapta az ígéretet, hogy nem hal meg addig, amíg nem találkozik a Megváltóval, elment, mert ha egy nap nem megy el, talán elmulasztja a lehetőséget, hogy találkozzon vele. Ez egyfajta vallásgyakorlat, amiben van egy rendszer. Ugyanígy a szerzetességnél is az imádságban van egy rendszer. A másik, aki a szerzetességnek ugyancsak mintaképe, ugyanebben a történetben szerepel, Anna prófétaasszony, aki nem hagyta el a templomot, állandóan böjtölt és imádkozott az Istenhez. Valószínűleg ezért is lett a szerzeteseknek ez az ünnep a világnapja, de azért is, Boldog II. János Pál rendelkezése szerint, mert a krisztusi életforma önfeláldozó, ezt a gyertya jelképezi, amely ahhoz, hogy fényt árásszon és meleget maga körül, magát fogyasztja el. Egy szerzetesnek ugyanez az élete. Felajánlja, föláldozza magát az Isten oltáránál, elégeti személyes életáldozatával a gyertyáját, hogy mások felé szeretetet sugározzon.

Dr. Orosz Atanáz püspök-exarchától kérdezem:

– *A keleti egyházakban, a görög katolikus egyházban is ünneplik a megszentelt élet világnapját?*

– A keleti katolikusok igen, nálunk ez ugyanúgy ünnepe a szerzeteseknek. Az ortodoxoknál ez nagyon nagy ünnep, de nem kisajátítva a szerzetesség számára. Mindenki ünnepli, de a szerzetesek különösen és nagyon szépen.

– *Hogy eljött ide püspök úr, gondolom azt jelenti, úgy érzi, itt a helye, nem is mint püspöknek, inkább mint szerzetesnek.*

– Meghívtak ide, sőt már akkor is, amikor még Dámócon éltünk, de akkor nem volt alkalmunk eljönni, egy kicsit az akkori meghívást is pótolom ma. Akkor Nyíregyházán tanítottunk, és sokfelé jártunk, nem tudtunk ide eljutni.

– *Nagyjából azt kapta itt, amit várt?*

– Igen, volt meglepetés is benne, de igen, nagyon örültem ennek az ünneplésnek.

– *Hogy Dámócról mindketten püspökök lettek, mi a sorsa annak a háznak?*

– Ide is elhoztam azt a három nővért, akiket Fülöp atya hozott, most ők laknak Dámócon, készülnek a szerzetesi életre. Reméljük, hogy valamiféle szerzetesi megújulás folytatódik nálunk is. Férfihivatások kevesebben vannak, de vannak, és egyengetjük az ő útjukat is.

Czopf Éva Klára ferences kislány volt ennek az ünnepnek egyik fő szervezője.

– *Az Egri Főegyházmegyében hány férfi- és női rend működik?*

– Huszonegy közösség él most az egyházmegyében, mindegyiküket meghívtuk. Most fejből nem tudnám mindet felsorolni. Sőt ez a szám most bővült, hiszen három bazilita

nővér is itt van velünk. Nagyon örülök neki, hogy a görög katolikusok is eljöttek, hogy a püspök úr fontosnak találta, hogy ők is eljöjjenek, és Ábel testvér is itt van velük, ő szintén bazilita szerzetes. Jöttek harmadik rendiek is, Krisztus Király Szolgálóleányai, minorita harmadrendiek (egyébként ők is benne vannak ebben a számban, hiszen ők is fogadalmat tettek), eljöttek Teréz anya nővérei, kishővérek, kistestvérek, jezsuiták, Sacré Coeur-nővérek, jöttek szerviták, férfiak és a női ág is, szalézi nővérek, jöttek Mária Iskolatestvérek Karcagról. Ők jutottak most hirtelen eszembe.

– *Úgy látom, épp a kishővérek létszáma a legnagyobb.*

– Négy új jelöltünk van, és bár mentek is el, gyarapodtunk. Ki kell nevelnünk őket, és adja Isten, hogy meg is maradjanak. Van érdeklődés, ha nem is túl sok. Vannak egyébként elég kis létszámú közösségek is. Sárospatakon az Erzsébet-nővérek négyen, a baziliták hárman vannak, és az ország más vidékein is tudok olyan közösségről, ahol szintén két-három ember él együtt. Ennek ellenére van értelme, hogy ilyen sok közösség létezzen, néha magam is csodálkozom ezen, de ez nem úgy történik, hogy leülünk az íróasztal mögé, és ott kigondoljuk, hogy jó lenne még egy új közösség, hanem ezek hivatástémák. Az alapítónk nagyon sokat gondolkozott azon, hogy mi is Keresztes nővér irányba menjünk, mert ő maga is az, vagy pedig egy új közösség lesz az utunk, és végül ez született meg. De nem azért, mert kevésnek találtuk a már meglévő rendet, hanem mindenki felfedezett egy olyan specialitást, ami egy új közösség felé vezetett minket. Én úgy látom, hogy mi magunk is rácsodálkozunk erre, mint hogy azt mondjuk, hogy ezt mi csináltuk. A másik dolog, hogy annyira sok hasonlóság, rokonság is van a többiekkel, hogy van lehetőség együttműködni időnként. Talán ez lesz az út, hogy összefogunk, mert látjuk, ahol kis közösségek vannak, azok könnyen áttekinthetőek, családiasak, de most nagyon globalizálódik minden, mégis azt hiszem, van létjogosultsága ezeknek a kis közösségeknek is. Ahogy a nagy egyházon belül a bázisközösségeknek is, lebontva kis csoportokra, ez mindig fontos volt, és az utóbbi évtizedekben különösen feltűnő, hogy ezekben tud elevebben továbbélni a hit, nem a tömegekben.

A Ferences Világi Rend Kelemen Didák Közössége Miskolcon működik. Bemutatóukat *Konecsni Tamásné Irén*, a közösség választott szolgálója vállalta.

– Közösségünk bemutatása előtt röviden a lelkiségünket szeretném bemutatni. Rendünk „testvérei és nővérei a Szentlélektől indítatva saját világi állapotukban akarják megvalósítani a szeretet tökéletességét, és fogadalommal kötelezik el magukat arra, hogy az evangélium szerint élnek, a Ferences Világi Rendben, megtartva reguláját, követve Assisi Szent Ferenc példáját. (FVR Reg.2.) A rend tagjai szentségi házasságban élők, családosak, vagy egyedülállók, sőt, egyházmegyés pap testvéreink s diakónusunk is van. A világi rendnek csak az lehet tagja, aki egységben él az egyházzal. Ha házas, rendezett szentségi házassága legyen.

– Imaéltünk rendjét befolyásolja a különböző polgári foglalkozások, munkakörök s a munkaidő. Fontos része az életünknek a munka. A kapott munkáért naponta kell imádkozni és hálát adni. Mi, világi ferencesek úgy tekintünk a munkára, mint Isten adományára. A család az elkötelezettség megnyilvánulásának, az imádságnak, Isten szavának és a keresztyén hit tanulásának, valamint átadásának a helye. Ferencességünk megélésének másik forrása a helyi testvéri közösség.

– A mi közösségük jogutója az 1920-as évektől működő Miskolci Szent Ferenc harmadik rendjének. Anyakönyvi adat az első rend irattárában található, mely 1930-as évektől van vezetve. A Ferences Világi Rend újra ébredését P. Tóth Alajos OFMConv., akkori tartományfőnöknek köszönhetjük, aki előljáróitól kapta a feladatot a világi ferences közösség újrászervezésére. Komoly, hosszú előkészület után tettünk örökfogadalmat 18-an, valamint 1 nővérünk egyéves fogadalmat 1992. október 4-én.

– Találkozásaink kezdetben péntekenként a szentségimádás, a havi rendi gyűlés, s havi egyszer lelki nap. Évente egyszer háromnapos lelkigyakorlaton vettünk részt. Ezt a hagyományt igyekszünk megtartani. Bár egyre nehezebb, mert a testvérek egyre idősebbek s betegebbek, s az összejövetelekre nem tudnak eljönni. A Gondviselés azért ad új testvéreket, s így a mai létszámunk 23 örökfogadalmas, s egy egyéves fogadalmas nővér s egy befogadott testvér. Arra törekszünk, hogy minden jóakarátú emberrel együttműködve egy testvéribb és evangéliumibb világot építsünk. Igyekszünk feladatainkat hozzáértéssel s a keresztény szolgálat szellemében végezni. Békesség és Áldás!

Támás Barna jezsuita plébánostól azt kérdeztem, hogy itt, a miskolci közösségben, ahol mindnyájuknak megvan a maga speciális feladata, kinek a plébánián, kinek az iskolában, mikor, milyen formában „jeszuiták”, azaz a szerzetes közösség milyen formában éli mindennapi életét?

– Jezsuiták vagyunk hivatásunktól fogva, mert elfogadtuk az Úr hívását. Jézus Társaságához tartozunk, szerzetesi közösség vagyunk a katolikus egyházban, melyet Loyolai Szent Ignác alapított. Ez számunkra lelkeségi háttérrel és cselekvési módot jelent a hétköznapokban. A lelkigyakorlatok olyan közös tapasztalatunk, amelyből minden jezsuita részesül. Innen indul ki életünk. Ez nem más, mint az Úrral való élő kapcsolat, aki meghív minket követésére, hogy vele együtt országa terjedésén fáradozzunk. Apostoli szerzetesi közösség vagyunk. Amit megéltünk az Úrral, azt másokhoz is vigyük el. Erre törekszünk. Amikor a rendházban együtt vagyunk, akkor egymással való közösségünkön dolgozunk. Közösen osztjuk meg a teret, mely rendházunk és otthonunk. Hetente kétszer étkezünk mindannyian együtt, közös rekreációt tartunk kétszer. Kedd a közösségi esténk szentmisével, vacsorával. Azután ötféle menüpont váltakozva ismétlődik, mely körülbelül lefedi a havi közös alkalmainkat: 1. gyakorlati megbeszélés; 2. intézményeinkben folyó apostoli munkáink; 3. hitmegosztás; 4. forrásaink, dokumentumaink szövegéből egy aktuális szakasz elmélyítése; 5. kötetlen együttlét. Ez a beosztás a közösségi élet jó keretét biztosítja, melyből erőt tudunk mindannyian meríteni.

– A közösségben jó a hangulat. Noha különbözőek vagyunk, de tiszteletben tartjuk és támogatjuk egymást. Jó beszélgetések szoktak kialakulni, ha főleg a nap végén, szervezetenül is találkozunk az ebédlőben vagy közösségi tereinkben. Ezek a beszélgetések segítenek lecsengéshez juttatni a napi eseményeket. De nem egyszer abban is, hogy tisztábban lássunk, és jobban találjuk meg, merre irányuljunk valamilyen aktuális dologban. Lehet, hogy csak fáradtan találkozunk össze, de lehet, hogy a spontán beszélgetés jó vágyakat ébreszt a folytatáshoz.

50 éve halt meg Tímár Mónika

Tímár (Schmidt) Mónika 1937. március 21-én született Budapesten. Érettségi után, bár az ELTE magyar szakára is fölvettek, mégis a Gyógypedagógiai Főiskolára ment.

Még érettségi előtt megismerkedett Tímár Ágnessel és két fiatal társával, akikkel együtt hallgatta Ágától Szent Benedek Regulájának magyarázatát: így kezdődött a Boldogasszony Háza Közösségének az élete. Móni hamarosan kérte, „hadd vonatkozzon rá is” a Regula.

Móni 1956-ban öltözött be, csatlakozott „hivatalosan” a közösséghez, a Börzsönyben, egy barátoktól télire kapott kis házban. 1958-ban tett fogadalmat egy másik „kis házban”, a Kelenföldi Pályaudvar közelében.

1960 nyarán államvizsgázott, s az állami gondozott csecsemők egyik otthonában kezdett dolgozni. Ez azonban nem tartott sokáig, mert az 1961. február 6-i házkutatások és letartóztatások után Mónit kitétek onnan. Később figuránsként helyezkedett el.

Tímár Ágnes és társainak letartóztatása után ő lett a kint maradt kis közösség vezetője, elöljárója.

Az élet „szerzetesi jellegének megőrzése, az életfeltételek megteremtése a semmiből, a kihallgatások, megfigyelések idegi terhei, az üldözöttség és fenyegetettség állandó tudata, megfélemlített papok, családtagok, jó barátok erkölcsi nyomása és a compassio mindent átjáró belső szenvedése felőrölte a szervezetét... Naplójának állandóan visszatérő motívuma önmaga felajánlása a börtönben lévőkért...

Az Úristen meghallgatta és elfogadta Mónit”

(Tímár Ágnes: Bevezetés Móni Naplójához)

DABÓCI MIHÓK MÁRIA

Szépség járt a földön¹

1962. december 13-án, a pesthidegkúti Hepatitis Kórház fertőző osztályán búcsúztunk tőle. Az Úr magához vette őt. Hazafelé a buszon sírtam el magam. Klári vigasztalt, s a könnyeken lassan valami szelíd fényesség ragyogott át. Egyetlen napon, egyetlen okból fájdalom és ragyogás?

Ratzinger bíboros gondolatai segítenek eligazodni könny és ragyogás, fájdalom és öröm között. Ő hívja föl a figyelmünket arra, hogy a nagyhét-fői liturgiában két egymástól távolinak tűnő szöveg szerepel: Az egyik a szenvedő szolgáról szól Izaiás könyvében: „Nem volt sem szép, sem ékes, a külsejére nézve nem volt vonzó.” A másik a Messiásról, a Zsoltárok könyvében: „Szebb vagy, mint bárki az emberek közül.” Hogy szerepelhet ugyanazon a napon ez a két szöveg? Hát úgy, hogy az élet igazi szépsége önmagunk odaadásában rejlik.² S azon a decemberi napon ez az odaadás teljesedett be, ez ragyogott át a fájdalomunkon is.

Ennek a ragyogásnak, a minden nehézségen, fájdalomon eluralkodó fénynek a föl fogására készített elő bennünket Móni az előző évek során. Mellette láthattuk, mit jelent *élni*: ismerni, dolgozni, szeretni... „Az ember számára nem élet az – írja Claudel – ha nem cselekszik. Isten, ki magad vagy a tiszta cselekvés, nem tudunk Rólad tanúságot tenni, ha bennünk marad ez a sok felhasználatlan késztetés (sajnos túl sokszor ebben a földi létben), ha a homályban tett első tapogatózó lépéseink nem jutnak ki a fényre, azaz, ha nem kezdünk el végre létezni.”³

A Szűzanyáról elmélkedve szintén Claudel gondolatait folytatja Móni: „A Szűz szépsége nem olyan, mint egy szoboré, mely eltúrte, hogy a mester azzá faragja, ami. Az ő szépsége a magé, mely fává terebélyesedett, a rügyé, mely levéllé bomlott, a bimbóé mely virágba szökkent. Isten kegyelme volt a mag, a dús televény, de Mária értelme és akarata az eső, szeretete, készsége a napsugár – s az eső és napsugár is életfel-tétel a magnak.”⁴ Ő friss belső lendületével igyekezett kiteljesíteni adottságait, lehető-

Mónika naplója

Egy szerzetesközösség élete az üldöztetés éveiben

ségeit. „Úgy szeretnék olvasni, olvasni, olvasni... Mennyire kell tudni fiatalnak lenni, lángolni, állandóan frissnek és nyitottnak lenni! Épp ma olvastam Prohászknál arról, hogy ez állandó, megfeszített munkát kíván, kiemelkedni 'a szürkeségből és kellelenségéből'.”⁵ Ezzel a készséggel van jelen a főiskolai előadásokon: „Két fejlődéstan előadás között vagyok. Tele vagyok áhítattal. Mennyi titka lehet az Úristennek, ha az anyag törvényei is ilyen bonyolultan finomak. Sok, sosem szűnő erőfeszítést kíván szellemi embernek lenni... Azt hiszem, nem csak alázatosság kell hozzá, de komoly aszkézis is, ami kifejleszti a szellemi érzéket.”⁶

Az Úr bízott Móniban, ebben a fiatal leányban, hogy meghallja szavát, fölfedezi a nevelő, formáló szeretetet mindenben, ami csak körülveszi. Móni nagyon szerette ezt a teremtett világot: „Nem tudom elképzelni, bárhová emelne is Isten kegyelme, hogy többé ne lássam, ne szeressem a napot, a havat, a friss, kemény tavaszi szelet, melynek nekifeszül az ember és szembefut vele, a fákat, mikor 'nem becsukomot' játszanak, a futásokat, nem valami után, csak a mozgás szépségéért, ritmusáért, öröméért. Én szeretem ezt a földet, és szeretem a testemet is, szeretem, ha izmaim megfeszülnek, hogy rugalmasak és hajlékonyak, és szeretem, ha olyat csinállok, ami minden erőmet igényli, mert olyankor minden figyel bennem, minden szolgál, a vér pont oda folyik, ahová kell, minden sejt felébred és készen áll.”⁷

Ezt a készséget dicséri benne visszaemlékezésében Gyurkovics Tiborné, Marika is: „Mónika 'más minőség' volt, mint a többiek. Szinte mintha nem is érintette volna meg az eredendő bűn következménye, 'az értelem elhomályosulása s az akarat rosszra-hajlósága'... Mindent nagyon jól, a legjobban cselekedett: a hajviselet, a ruházat megválasztásától kezdve az ételáldozat teljes föl vállálásáig. A tanulást, a munkát, a szerzetesi engedelmességet... az átadottságot...” Marika furcsán azzal fejezi be visszaemlékezését, hogy az ilyen lényeket „inkább gyönyörködésül kaptuk, mint követendő példa gyanánt.” Valóban nem azért kaptuk, hogy külső megnyilvánulásaiban utánózzuk. Úgy gondolom inkább olyan „edzőtársként” adta az Úr, aki velünk, mellettünk „fut vagy úszik”, hogy segítsen belőlünk is kihozni a tőlünk telő, elvárható legtöbbet. S mivel a Gondviselés megőrizte naplójának nagy részét, ma is lehet „edzőtársa” olyanoknak is, akik személyesen nem ismerhették. Ezért olvashatjuk e szép sorokat egyik mai testvérétől: „Móni nekem ma is az életet jelenti. Mérhetetlenül hálás vagyok az Úristennek, hogy megőrizte ezeket a feljegyzéseket és Gondviselésének köszönhetően Móni naplóját ismerhetjük és élhetünk belőle. Olyan ez a könyv, mint egy tiszta forrás, mint egy biztos támpont... Móni szavaival élve 'nagy örömök járnak a szívemben' mindig, amikor kezembe vehetem, és bárhol felütve olvashatok belőle.” Móninál „minden oda ment, ahová kellett”, így lehet az élete iránymutató, sugárzó rend ebben a fölfordult világban.

Minden, a tanulás, a szolgálat kiteljesítésére vonatkozó vágyát az egyre erőteljesebb alap-vágya mozgatta: tudatosan teremtményként élni a Teremtő és Megváltó előtt. „Te tudod – mondja Urának –, hogy milyen boldog vagyok, csak Te, mert én nem. Egyszerűen nem bírják naphoz nem szokott szemeim ezt a fényes ragyogást, hogy itt vagy, velem vagy... Hogy is tudnak élni Nélküled? Szegény, napfényt nem látott

emberek!”⁸ Egészen átadja magát az átformáló fénynek, a kegyelemnek: „Kezdem-e már sejteni, mi az alázatosság? Ösztöneim mélyéig nyúló eleven erő, mely egészen átformál? Mely visszaforgatja bennem ezt a feje tetejére állított világot, s mindent a maga helyére rak. Engem is.”⁹

Móni önátadása egyre mélyebb, hálája egyre teljesebb: „Uram, nem tudom, hogy köszönjem meg, hogy itt lehetek! Nem természetes, egyáltalán nem! A könnyek a szívből esnek ki, olyan végtelenül boldog vagyok. Uram, hogy köszönhetném meg? Oly szép a Te világod, és annyira más. Mindig csak Reád gondolok. A percek tömjén szemecskéi Előtted égnék. Gondolataimban a Te szavad kondul meg. Cselekedeteimnek Te vagy alfája és ómegája. A világ a Te mosolyod, s minden emberi szeretetben a Te szereteted ömlik belém.”¹⁰ Igyekszik az emberek, társai, ismerősei felé közvetíteni mindazt, amit kapott: „Uram, hogy szerethetnék még jobban? Kérj tőlem, elébe futok minden kérésednek. Uram, tudom, hogy engem magamat is tartanod kell, hogy én a magam lábán megállni nem tudok, mégis nyugodtan zörgetek az Atyánál, mindenkiért, sokakért, mert a Te kincseidet ajándékoztad nekem, és a Te szíveddel szeretek, s az végtelenül tág. Így nagyon gazdag vagyok.”¹¹

1959 novemberében a szenvedésről elmélkedik. Ekkor írja le a rá annyira jellemző sorokat: „Nem hiszem, hogy a szenvedéstől jobban növekednék, mint a szeretettől. Különbösen sem akarok növekedni vagy nem növekedni, csak odaadni magam.”¹² És odaadja magát minden pillanatban, ahogyan a pillanat feladata kéri.

Móni nem olvasta D. Pannau, az École du Louvre igazgatójának imáját egy kartonból készült szicíliai feszület előtt: „Egyáltalában nem vagy rémisztő, Fájdalmas Krisztus! Előtted állván megrendülök ugyan, de nem esek kétségbe. Gyötrődő Krisztus, Te társammá lettél utamon a remény felé. Tudom, hogy Te tudod, merre haladnak a remény útjai.”¹³ Nem olvasta e sorokat, de ugyanazzal a bizonyossággal állt a reá nehezedő kereszt súlya alatt. A házkutató, társait, lelki atyját letartóztató belügyesek, Gyorskocsi utca kihallgatói, a tárgyalást lefolytatók, a börtön fegyőrei között, a közösség életét továbbvivő, saját életét egy pillanattal sem kímélő készséggel.

„O, Sapientia... Míóta kijöttem tegnap a börtönből, egy dallam bujkál bennem... csak bujkál, csak játszik, nem érek rá gondolkodni, hogy mi is ez, honnan ismerem, de valahogy bearanyozza, összetartja ezt a lihegő napot. Aztán este tízkor, mikor végre egyedül maradtam az autóbuzson, betakaróztam a gallérommal és becsuktam a szemem, egyszerre fölerősödött bennem, testet kapott s kitisztult vonásokkal állt előttem: O, Sapientia... Édes karácsonyi ajándéka! Olyan, mint amikor a kis tulipánok kidugják hegyüket a földből. Lehet nézni, lehet lesni, amint a kis zöld hegy megpirosodik, piros bimbó nő ki belőle, majd széttárva szirmait elmosolyodik... Gyermekre? Emberekre? Minden nap meglocsolom, eléneklem ennek a kis karácsonyi tulipánnak: O, Sapientia... Át- meg átfonja majd adventemet órányával. S talán ezt az egész nagy adventet is...”¹⁴

1962. május 9-én, miután megtudta, hogy csak 32 sort szabad írni a börtönbe, sőt most „összkezdvezmény elvonás” miatt két hónapig még annyit sem, így reagál a hírre:

„Csak 32 sort szabad írni. Először bőgtem. Aztán azt gondoltam: feleannyi betűbe tízszer annyi, százszor annyi, ezerszer annyi szeretetet tudok beletenni. Az egész csak felhívás, hogy jobban szeressek, csak felráz, ha elszürkül bennem... Két hónapig se látogatás, se csomag, se levél. Nehezemre esik, hogy ne mondjam azt, hogy disznók... Ó, az életemet is odaadnám! Ez a két hónap színaranyból lesz.”¹⁵

Színaranyból volt mind a hét és fél hónap, melyet még itt töltött a Földön. Teljesen belesimult „Királya, irányítója, alkotója” kezébe. „A lényeg – írja 1962. szeptember 8-án – a gyökerekig ható, ösztönt átjáró bizalom és alázatosság. Ne válogassak a sorsok között.”¹⁶ „Tudom, hogy Te tudod, merre haladnak a remény útjai.”¹⁷

Ennek 50 éve. Akkor, 1962-ben, november 17-én volt utolsó látogatása a kalocsai börtönben. Tímár Ágnes így emlékezik ezekre a percekre: „A folyosót hosszában két párhuzamos rács osztja meg. Állunk egymástól 80 cm távolságra, két-két fegyőr között, más-más világ szakadékanak peremén. Fűlsiketítő láрма zajszeitje alatt suttogjuk el amit fontosnak gondolunk, és amit mindennél fontosabbnak tudunk: hogy a szeretetünk egysége erősebb, mint az élet. A szemed elszakíthatatlanul kapaszkodik belém... a 20 perc elmúlt... Vonszolnak az örök kifelé. Mosolygó Lánykám; a két fegyőr szürke foltja között, a könnyes tiszta arcocskád még nyugtatni próbál: „Holnap kórházba megyek, kicsit besárgultam, ne izgulj...” Ennek 50 éve, s te ma is – mindig – 25 éves vagy. Akkor – te is, én is – nehéz heteket éltünk. A szorongó, féltő, bizonytalan, vég nélküli nappalokat a nyugtalan éjszakák kínzó rémálmai követték a süket börtöncellában. A „soros levél” még december közepén sem jött meg, pedig mindenki más már megkapta. A hepatitis kórház zárt kórtermében, egyre fogyatkozó reménnyel kétségbeesetten küzdött a halál angyalával az orvosod – virrasztott agóniád mellett Mária és Klári... Míg aztán Lucia napján érted jött, akit a lát Jéukám... kám...kám néven szólított.”

Móni mellett a Közösség létét illetően, az ő szenvedései árán is, olyan biztonság érelődött bennünk, hogy a „második börtön” idején (1966 tavaszától) a folytatás vagy szétszéledés kérdése föl sem merült bennünk. Élete szelíd, de biztonságos fényt árasztva ragyogott és ragyog ma is sokunk számára.

Példája mutatja, milyen erőt képvisel, ha valaki egyszerűen csak normális. Ha „csak” meg akarja élni teremtményi, megváltott voltát. Ahogyan a fűszálak, madarak... Ember módjára. Tudatosan és belső készséggel. Meglepődve hallottuk annak idején az ügyvéd szavait arról, hogy a tárgyaláson „ezek az egyszerű, fiatal lányok messze a vádlóik fölé emelkedtek”. S ebben Móni volt az első, a példa és nevelő. Elénk élte, hogy ahol egyszerű lét van, ahol élet van, nem a „felsőbbbségek” tiltása vagy megengedése szerint, hanem Isten akaratából, ott szépség van és jóság, ott ragyog a szentség.

Nemrég hallottuk a P. Y. Millard tanulmányát ismertető előadásban, hogy a héber TOV-ot egyaránt lehet jónak és szépnek fordítani. Lehetne Móni életéről úgy beszélni, hogy a természetes és természetfölötti jóságot szemléljük benne. De mi, ha rá gondolunk, öröm tölti el a lelkünket, s ez már átvezet a szépség birodalmába. Móni egész életéből a szépség sugárzik, az örömet adó valóság, annak fölfogása és megélése, s ezzel a teljes Valóság, a Valóságteljesség megközelítése. Látjuk nála,

hogy az egyre ragyogóbb valóság miatt egyre ujjongóbb a lelke, minden szenvedésen át. A lélek fényre született, arra született, ami a legszebb, vagyis a teljes szépségre. Mintha hallotta volna Poupard bíboros szavait: „Szépségtörténetekké kell formálnunk életünket, szeretetünk megnyilvánulásait!”¹⁸ Móni Naplójánál ez a szépség érinti meg az olvasót: „Számomra a Napló Móni saját szavaival élve ’sűrűn folyó szépség’...”, írja főntebb idézett mai testvére. „Egy olyan világban, amelyben nincs jelen a szép, a jó is elveszíti vonzerejét, az igazság pedig kényszerítő erejét”, mondja Millard, s fontosnak tartja idézni Martini bíborost is: „Jobban, mint bármely eszmefuttatás, a szép az, ami által felfoghatunk valamit Isten nagyságából és az üdvösség misztériumából.”¹⁹

Az ötven éve reánk mosolygó fiatal leányra emlékezve ugyanerről ír Unger Ilona: „Mónika minden sora szépség, tisztaság, műveltség, intelligencia, és mindenképp transzcendencia.”

Mónit ismerve a szépséggel találkoztunk, s a szépség ismeretében elmélyedve közelebb kerülünk Móni életének misztériumához. Minél tökéletesebben valósítja, bontja ki valaki a saját létét, minél teljesebben engedi, hogy Isten álma megvalósuljon benne, szépség-titka annál ragyogóbb lesz. Szemlélése örömet okoz, közelsége reményt ad, vonz, bátorít és gazdagít. „A szépség nem merő esztetizmus – írja XVI. Benedek – hanem valami, amin keresztül Isten Krisztusban megnyilvánuló szeretete eljut hozzánk, elbűvöl, magával ragad, önmagunkból való kilépésre készítet, és a mi egyetlen igazi hívásunk, a szeretet felé irányít minket.”²⁰

Dosztojevszkij azt mondta, hogy „a szépség menti meg a világot”. Mi ezt úgy is fogalmazhatjuk, hogy a „Mónika menti meg a világot”.

Tegyük tartóra ennek a fiatal lánynak az életét, mint legmélyebb szépséget, melyet szomjaz a világ. Ideje jobban megismertetni, hogy hozzá fordulva, segítségét kérve biztonságosabban, örömmel teljesebben haladhasson ki-ki a maga útján.

Ezzel kapcsolatban idézzük egyik gyermekkori ismerősét, Szamosvölgyi Ilut: „Mónit nagyon kevésbé ismertem. Kétszer, talán háromszor találkoztam vele nyolc-tíz éves koromban. Egyszerű, halk, nagyon kedves, finom jelenség volt – mindig mosolygott. Aztán még egyszer találkoztunk – mosolyogva aludt. Közel húsz esztendő telt el úgy, hogy Móniról nem tudtam beszélni senkivel, nem hallottam róla semmit. 1976 októberének egyik reggelén éles telefoncsengést hallok. Szaladok felvenni a telefont, nehogy valaki felébredjen. A telefonban nagyon ismerős, fátyolos hang szól: 'Szervusz, én Mónika vagyok, Tímár Mónika.' Mire én meglepődtem, és mondtam, hogy az nem lehet, mert Mónika meghalt. De a telefon másik végén a hang nem tágitott és mondta: 'Szóljatok hozzám, lehet velem beszélgetni!' Itt vége lett az álomnak, és felébredtem az ébresztőórára.”

Kedves barátunktól, a szociális testvér Vida Katitól kaptam a következő beszámolót: „2010 nyarán kollégákkal és diákokkal Taizében jártunk. Azon a héten sok magyar csoport érkezett oda. Alois testvér, az előljáró egyik délután meghívta a magyar csoportok vezetőit egy kis beszélgetésre Roger testvér szobájába, amelyet halála óta érintetlenül hagytak.

Az asztalán a következő dolgok voltak:

- XXIII. János pápa breviáriuma, amelyet Roger testvér örökölt meg, s benne bejegyzések vannak, mint pl. Kalkuttai Teréz anyáé;
- egy kínai Biblia, amelyből 1 millió példányt nyomtattak a taizéi testvérek, hogy végre olvashassák a kínai hívek; valamint
- egy magyar vonatkozású könyv: Tímár Mónika naplója franciául! Ebben is bejegyzések találhatóak, és máig forgatják a képzésben levő fiataljaikkal, akik ebben a szobában gyűlnek össze minden nap egy fél órára. Alois testvér szerint ezt a könyvet minden magyar fiatalnak el kellene olvasnia, hogy bátorságot merítsen belőle. Megkérdezte, hogy nem indították-e még el Mónika boldoggá avatását? Szükség lenne ugyanis a példájára, olyan, mint Kis Szent Teréz.”

Egyik mai kismarosi testvére, aki szintén csak a naplóján keresztül ismeri Mónit, ezt írja: „Mostanában kezd összeállni Claire de Castelbajac boldoggá avatási anyaga. Mióta erről szó van, örülök neki. De az van bennem állandóan, hogy Móni is van olyan szent, mint ő.” Kendőzetlen egyszerűség.

Muraközy Nóra az algériai Tibhirine-ből elhurcolt és meggyilkolt trappista vértanúk íásaival foglalkozik. 2012. december 12-én, Móni halála 50. évfordulójának előestéjén megrendülve látta Fr. Christian Lebretonnak, a kolostor újoncmesterének a naplójában (*Le souffle du don – Journal Tibhirine 1993–1996*, Bayard, 2012. 181. o.), hogy olvasmányai között szerepelt Móni levelezéseinek franciául megjelent kötete. Éppen Áginak a kalocsai börtönből küldött leveléből idéz Fr. Lebreton: „Ma reggel derűs találkozás X-szel. Este ezeket a szavakat olvasom Ágnes egyik Mónikához címzett levelében: 'Kevesen tudnak igazán szeretni. Kell tudni türelmesnek lenni, és mélyen tisztelni kell a másik arcát, és csak abban segíteni, hogy vonásai letisztuljanak'. (Monika Tímár: *correspondance 1961–1962*. Coll. Vie consacrée, No. 11, 1995. lettre 60.)” (Magyarul még nem jelent meg.)

„Nagy öröm volt – írja Nóra –, amint ez a számomra olyan fontos, mégis kissé a feledés ködébe veszett Csillag új erővel ragyogott fel... Az Algériában élő trappisták, abban a rendkívüli időszakban, mely vértanúságukat előzte meg, merítették a Magyarországon korábban üldözött Egyház tanúságtévéiből.”

Szent Tamás szerint a szépség három jellemzője az *integritas*, a *consonantia* és a *claritas*: épség, összhang, ragyogás. Móni egész lényével az épség, a teljesség kidolgozásán munkálkodott, illetve ennek kimunkálására adta át magát maradéktalanul a kegyelemnek, önmaga akart lenni, egészen, az, aminek a Teremtő megálmodta. Így ragyog a léte, világosságot árasztva: „Nem akarok semmit, sem Bakonyt, sem Getszemánit, sem imádkozni, sem dolgozni, sem csendben lenni, sem beszélni, csak egészen puha és hajlékony lélekkel szerszámként a kezedbe simulni. Csak azt akarom, amit Te. S nem érzem áldozatnak, nem nehéz és nem is képelem be, hogy nehéz. Csak az nehéz és áldozat, amiből Te kimaradsz. Az én életemből, az én máimból pedig – ez az egyetlen, amit biztosan tudok – nem maradtál ki, s napjaimnak és óráimnak Te vagy a Királya, irányítója és alkotója.”²¹

Ebben a teljes odaadásban tündököl előttünk szépsége minden szenvedésen át. Ezért szeretnénk fölírni a mátramindszenti kerámia emlékoszlopa mellé a zöld fűben elhelyezendő három nagy görgeteg kőre a szépség három jellemzőjét, emlékeztesse általuk Móni élete vendégeinket Teremtőnkre, aki maga a Szépség, a Fény, a Ragyogás – amint a szintén drága emlékű Foucoudl kistestvér, Heinz Schmitz írta: „Ő a forrása és kútforja minden fénynek. Ő önti mindenbe a dolgok létének pontos arányában a fényességet... Ő adja az Igazság ismerésének a világosságát, ezt a fényt, mely éltet, tisztává és hasonlóvá tesz és egyesít, mely sugárzik és közli magát és a jó, a nagyobb fény felé hajt.”²²

JEGYZETEK

- ¹ C. F. Ramuz *La beauté sur la terre* (Szépség a földön) c. regényében egy képzeletbeli lányról ír, mi azonban egy közöttünk élt leányra emlékezünk, „akivel együtt ettünk és ittunk”, és jártuk útjainkat.
- ² P. Y. Maillard: *Quelle beauté sauvera le monde? Une réflexion sur l'art chrétien.* (Milyen szépség menti meg a világot? Gondolatok a keresztény művészetről) In Nova et Vetera, 2008/2. 199–216. o. Továbbiakban: YM. A tanulmányból vett részleteket Varsányi Luca fordította.
- ³ I. m. 201. o.
- ⁴ *Mónika naplója. Egy szerzetesközösség élete az üldöztetés éveiben*, Bp. Vigilia, 1990. 32. o. Továbbiakban: Mn. A könyv megjelent franciául, németül és olaszul is.
- ⁵ I. m. 33. 34. o.
- ⁶ I. m. 44. o.
- ⁷ I. m. 60. o.
- ⁸ I. m. 42, 43. o.
- ⁹ I. m. 51. o.
- ¹⁰ I. m. 62–63. o.
- ¹¹ I. m. 72. o.
- ¹² I. m. 85. o.
- ¹³ YM 204. o.
- ¹⁴ Mn 14. o.
- ¹⁵ I. m. 191. o.
- ¹⁶ I. m. 256. o.
- ¹⁷ YM 204. o.
- ¹⁸ I. m. 207. o.
- ¹⁹ I. m. 208, 199. o.
- ²⁰ I. m. 215. o.
- ²¹ Mn 198. o.
- ²² Heinz Schmitz: *A lét misztériuma a szépség misztériuma*, in Folia Selecta 5. 1995. szeptember, 14. o.

A Szatmári Irgalmas Nővérek miskolci évtizedei

EMLÉKEZÉS KOLCZA JOLÁN LORENZA NŐVÉRRE

A Mindszenti-temetőben helyezték nyugalomra január 29-én a 98 éves korában elhunyt Kolcza Jolán Lorenza szatmári irgalmas nővért, aki csaknem hetven éven át volt Miskolc katolikus életének meghatározó, emblematisz személysége. Matematika–fizika szakos tanárként az Érseki Leánynevelő Intézetben dolgozott a szerzetesek szétszórataésáig, 1948-ig. Néhány hónapos internálásuk után a nővér visszatért Miskolcra, de már nem taníthatott, a Zárdakápolna sekrestyéseként dolgozott évtizedeken át. A rendszerváltozás után öltözhetett társaival együtt újra rendi ruhájába, visszakapták a Kis-Hunyad utcai rendházukat, újra közösségben élhettek. Az iskolájukat is visszakapták ugyan, de már nem ők tanítottak, az Egri Főegyházmegye lett az új katolikus gimnázium, a Fráter fenntartója. De a nővérek a kollégista lányok nevelésében, Lorenza nővér pedig különösen is a diákok korrepetálásában segített. 92 éves korában, 2007-ben aztán Esztergomba költözött, a rend anyaházába, ahova a többi idős nővér is rövidesen követte. Itt megfelelő gondozásban, ápolásban volt részük. Lorenza nővért itt érte a halál, január 26-án. Ráemlékezve az alábbiakban tesszük közre az utolsó – még 2005-ös – vele készült interjú rövidített változatát.

– *Kedves nővér! Kérem, foglalja össze életének fontosabb állomásait!*

– Erdélyben, Verespatakon születtem 1915-ben, az aranybányák tövében. Hatan voltunk testvérek, de mind máshol születtünk, mert édesapámat, aki állami tisztviselő volt, sokszor helyezték ide-oda. A következő testvérem Magyarigenben született, mert édesapámat elvitték, fogságba került és azt sem tudtuk, hogy mi történt vele. Akkor nagyszüleinkhez mentünk lakni. Valahogy kinyomozták, hogy édesapámék megszöktek a fogságból – ugyanis halálra ítélték őket – és egyik fogolytársával Magyarországra kerültek. Amikor megtudtuk, hogy egyedül maradtunk Erdélyben, megijedtünk és édesanyám három vagy négy gyerekkel próbált utánajönni. Egy idő után sikerült is, és akkor Somogy megyébe költöztünk, egy Miké nevű kisközségbe. Ott találkoztunk aztán édesapámmal és a legkisebb testvérem már ott született. Az elemi iskolát ott kezdtem, de mivel édesapám egészsége megromlott a fogságban, kérte nyugdíjazását, aztán Jászberényben vásároltak egy házat és odaköltöztünk. A polgári iskolát Pécssett kezdük el a Notre Dame (Míasszonyunk) nővérek iskolájában, mert Mikén nem volt polgári iskola. Jászberényben azonban volt, ezért ott folytathattuk tanulmányainkat, immár a Szatmári Irgalmas Nővérek iskolájában.

– Édesanyám egyszer – még Jászberényben – megkérdezte tőlem, hogy nem akarok-e apáca lenni. Gondolkoztam rajta és eldöntöttem: igen, az leszek. Kértem Esztergomba a elvételemet és odakerültem, mert ott volt az anyaház. Ott végeztem el a

tanítóképzőt. Utána beöltöztünk, fogadalmat tettünk és elküldték Miskolcra tanítani. 1936-ban kerültem ide az egy éves gyakorló tanításra. Ezután már a miskolci ház küldött Szegedre, a főiskolára, ők fizették a tandíjamat. Matematika–fizika szakra kerültem, ezt én választottam, ez érdekelt, de Miskolcon is erre volt szükség. Nagyon szerettem és mind a mai napig foglalkozom a matematikával. Négy év után kaptam meg a diplomát és 1941-től tanítottam miskolci iskolánkban.

– Mikor 1948-ban államosították az egyházi iskolákat, sok nővér elment Miskolcra. Főnöknőnk és az előjárók mindenkinek megmondták, hogy akinek élnek a szülei, olyan a családi helyzete, hogy megteheti, menjen el, költözzön haza. Ki tudja, hogy nem visznek-e el, nem internálnak-e bennünket? Akik tudtak, elmentek. A tanítást azonnal be kellett fejeznünk. Mindenki olyan munkát végzett, amire tehetsége volt, hogy megélhessen. Volt, aki kézimunkázott, a művész-rajztanár templomi zászlókat, festett. A papok is segítőkészek voltak, igyekeztek mindenféle munkával ellátni bennünket, mert semmilyen jövedelmünk nem volt.

– Ez az állapot nem tartott sokáig, hamarosan elhurcoltak bennünket. Egy éjszaka jöttek az ÁVÓ-sok, összegyűjtöttek bennünket a nappaliban és névsorolvasást tartottak. Pontosán tudták, hogy kik és hányan vagyunk még Miskolcon. Egy egészen kisméretű bőrröndbe pakolhattunk a holminkból a legszükségesebbeket, hogy legyen váltóruhánk. Még a bőrröndöt is átnézték, hogy mit viszünk el. Nem mondták meg, hogy hová visznek bennünket, csak jött a teherautó, beszálltunk a kapu alatt és elvittek Egerbe. Azon az éjszakán az egész országban összegyűjtötték a nővéreket, teherautóra rakták őket és vitték. Száz körül voltunk összesen. Mi érkeztünk leghamarabb. Az érseki palotába vittek, egy irodába, ott kellett a szőnyegen aludnunk, megvárunk a reggelt. Közben megérkeztek a dunántúliak is, vártuk, hogy mi lesz velünk. Több szobát – talán a levéltárat is – kiürítettek, a padlóra szalmát tettek, arra egy ponyvát, azon volt a fekvőhelyünk, mint a heringek, összezsúfolva. Ennek a sok embernek persze főzni kellett. Mentünk, kit hová osztottak be: konyhára, takarításra, másra. Ki sem léphettünk az épületből, még a bazilikába sem engedtek át bennünket, hogy szentmisét hallgathassunk. Az érseki palotában volt egy kis házi kápolna, ott miséztek az atyák, de oda sem engedtek ki minket. Hetente jöttek ellenőrizni, hogy nem szökött-e meg valaki, de nem ment el senki. Olyankor megkérdezték, hogy nem akar-e valaki hazamenni, mert azt megengedték, hogy a szülőkhöz, a családhhoz menjenek. Voltak kihallgatások: ki miért lett apáca, miért nem ment el, mit akar csinálni, és hasonlókat kérdeztek. Persze utánajártak mindennek, tudtak ők mindent. Végül talán két vagy három hónapig voltunk Egerben, utána elengedtek bennünket. Azt feljegyezték, hogy ki hova, milyen családhhoz megy.

– Nekem nem volt hová mennem, visszajöttem Miskolcra és egy kedves család befogadott. Pontosán nem is tudom, hogy meddig voltam náluk, de nem túl sokáig, mert Bury igazgató úr azonnal felajánlotta, hogy vállaljam el a kápolnát, legyek a sekrestyés. Eddig egy tanár házaspár végezte ezt a munkát. Nagyon izgalmas napok voltak ezek, de még utána is, mert mindenkinek kellett valamilyen megélhetési forrást találni. A kápolnának nem volt nagy bevétele. Nem is kaptam volna nagyon más he-

lyet. Az igazgató úr felajánlotta ezt a lehetőséget, és én nem is gondolkoztam. Kerekes tanár úrnak volt egy kertes házban lakása. Őt kérték meg, hogy a hátsó szobát adja át nekem. Ekkor tudtam édesapámat magamhoz venni, így lettem sekrestyés a Zárda-kápolnában. Bury igazgató úr akkortájt engem aztán bejelentett alkalmazottnak, hogy kaphassak nyugdíjat. Szerény, jóságos, igazságszerető ember volt. Mindannyian nagyra becsültük az igazgató urat. Mint egy atya, úgy gondoskodott mindnyájunkról.

– Emlékszem, hogy a szétszórátás után, amikor visszajöttem Miskolcra és behívtak az ÁVÓ-ra, milyen izgalomban voltam, hogy mi lesz velem. Nem is tudom, hány-szor hívtak be. Biztosra vettem, hogy el fognak vinni. Úgy voltam vele, ha elvisznek, visznek, ha börtönbe kerülök, ha munkaszolgálatra visznek, az is jó. Kihallgattak, elengedtek, de még a kápolnában is zaklattak. Azért, hogy figyeljenek bennünket, néha nagyon átlátszó trükkökkel jöttek. Azt mondták, hogy gyönni akarnak, de amikor megkérdeztem, hogy fognak-e áldozni is, meghökkentek, mert erre nem számítottak. Ilyenkor tudtuk, hogy valamilyen ürügyet kerestek csak. Később, amikor látták, hogy nem kell attól félniük, hogy mi valamilyen államellenes dolgot teszünk, lassan abba-hagyták a megfigyelést és békén hagytak. Mindez nem rendítette meg hűségünket.

– Itt maradtam tehát a sekrestyési feladatokkal, de a régi tanítványokkal sem szűnt meg a kapcsolatom. Mindig korrepetáltam gyerekeket. A régi növendékek ragaszkodnak tanáraikhoz. Mostanra már nekik vannak gyermekeik és külön kérték, hogy foglalkozzam velük. Örülök, ha tudok segíteni. Nem pénzért teszem. Az itteni nővé-ekkel összeadjuk a nyugdíjunkt és abból élünk.

– *Tessék szíves lenni arról is beszélni, hogyan alakult a rend sorsa az elmúlt nehéz években!*

– Trianon után alakult meg a magyar rendtartomány, sőt a Felvidéken alakult egy harmadik is, később pedig még Amerikába is kerültek Szatmári Irgalmas Nővérek. Ott néhány éve szűnt meg jelenlétünk, mivel a nővérek nagyon megöregedtek. Ők nem tanítottak. Akik még megmaradtak, azok hazajöttek és az esztergomi anyaházban élnek.

– Sokan nem tudják, hogy mi vagyunk az egyetlen, Magyarországon alapított női rend, a többiek mind valamilyen külföldi alapítást vettek át. Hám János szatmári püspök alapította a rendet, ezért kaptuk ezt a nevet. Mindhárom rendtartományban élnek nővérek ma is: Szatmárban, Magyarországon és a Felvidéken, sőt éppen ott vannak a legtöbben. Ennek az a magyarázata, hogy a kommunista évtizedek alatt is megmaradhattak, még ruhájukat is viselhették. Ez nagyon sokat jelentett, hiszen így ébrednek új hivatások is. Nekünk viszont civil ruhában kellett járnunk, úgyhogy még akik akartak volna, azok sem csatlakozhattak hozzánk. Igaz, a felvidékiek sem taníthattak, hanem kórházakban, szociális otthonokban dolgoztak. Sajnos, ma már a többségük nem magyar, alig néhányan tudnak magyarul. Erdélyben viszont mind magyarok, nemcsak Szatmáron, hanem a többi ottani rendházban is.

– Rendünk fennállásának százéves évfordulóját Szatmáron ünnepeltük meg. Mindenkit meghívtak, három napig minden nővér elmehetett Szatmárra. Persze nem egyszerre, mert tőlük is elvették a zárdát, csak egy kis rész maradt meg belőle, valamint

a templomuk. Az ottani kriptában van eltemetve alapítónk: Hám püspök úr. Pontosabban az volt a végrendeletében, hogy a szívét helyezték el ott, annyira szerette a nővéreket. Imádkozunk is minden nap az ő szenttéavatásáért. Nagyszerű ember volt, szerény és áldozatos lélek. Ha mi nem is, reméljük, hogy az utódok megérik, hogy szentként tisztelhessek.

– Csodálatosan alkotta meg ezt a rendet. A szatmári egyházmegyét három, környező egyházmegyéből hozták létre. Olyan nagyok voltak ezek az egyházmegyék, hogy mindegyikből leválasztottak egy részt. Ő volt az új egyházmegye első püspöke. Lelki értelemben olyan elhanyagolt állapotokat talált, hogy azt mondta: szüksége van segítségre, és ezért hozta létre rendünket. Segítségére voltunk mindenben, a lelki dolgokban, a szegények felkarolásában, mindenféle munkát vállaltunk. Szededre is elkerültünk. Ott szellemi és testi fogyatékos gyerekek gondozásában vettek részt a nővérek. Ez olyan nehéz munka volt, hogy egy év után mindenkit lecseréltek. Néhány hónapig én is voltam az Irgalom Házában (így nevezték azt a helyet), mert egy szobát fenntartottak a tanuló nővérek számára. Voltunk öregek, betegek otthonában és elhagyott gyerekek intézetében. Tehát nemcsak tanítással foglalkoztunk, később aztán már inkább csak iskoláink voltak.

– A szétszóratásról részben már beszéltem. Miskolci iskolaépületünkben csak egy nagyon kis részt hagytak meg nekünk, ahol a főnöknő irodája volt, és még két osztálytermet. Oda zsúfoltak be bennünket, ott volt a fekvőhelyünk, mert a többi épületből (a Kis-Hunyad utcaiból és a Hunyadi utcaiból) el kellett jönnünk, mindenholnan kiszorítottak bennünket. Akkor már csak tízegynéhányan maradtunk, a többiek hazamentek. Még voltak gyerekek, akiket a szülők ránk bízta, hogy vigyázzunk rájuk, tanítgassuk őket otthon, továbbá betegeket ápoltunk és más, hasonló munkákat végeztünk. Akkor Vizer kanonok úr volt a mindszei plébános, ő egyházközségi munkára osztott be minket, családlátogatásra küldött, irodai munkát bízott ránk.

– A nővérek közül többen is elkerültek Miskolcra, illetve nem jöttek vissza, de öt-hatan itt éltek és többen is odajártak szentmisére. Még most is van olyan nővérünk, aki Pesten él ugyan, de egy hónapban egyszer lejön meglátogatni és itt szentmisét hallgatni. Aki itt maradt, mindenki próbált valamilyen munkát szerezni: ki ezt, ki azt, sikerült is, mert mindenkinek van nyugdíja. Felajánlották nekünk, hogy tanítsunk. Nekem is mondták, amikor Egerből elbocsátottak és aztán jelentkezni kellett a tanácsnál. Volt, aki elvállalta. Ancilla nővér is tanított. Olyan helyre küldték ki őket falura, ahol még templom sem volt. Úgy csinálták, hogy egy kicsit megnehezítsék az életüket, de legalább adtak munkalehetőséget. Arról szó sem lehetett, hogy itt maradjanak, falura kerültek, vagy kisegítő iskolába.

– Még nem beszéltem a Miskolctapolcai Szent József otthonról, ami szintén a mienk volt. Eredetileg nyaralónak épült. Hatalmas terület tartozott hozzá, zöldsárga kerttel, gyümölcsfákkal, szőlővel. Nem volt kerítés, még az erdőbe is bemehettünk. Egy vincellér is volt, aki gondozta a kertet, a szőlőt. Honória főnöknő gondolata volt, hogy a nyári szünidőben mindenki eltölthessen ott néhány hetet. A kápolnában volt Ol-társaság, és vagy Hejőcsabáról jöttek, vagy az ott nyaraló papok miséztek benne.

Azt a házat is államosították, csak a kápolna maradt meg és egy nővérünk lakott ott. A többi helyiségből lakásokat alakítottak ki. Most elajándékozták egy pesti atyának, aki fiatalok és nagycsaládosok részére akar ott üdülőt berendezni. Fájó dolog, hogy ezt a lehetőségünket is elvesztettük (A rendszerváltozás után az odavezető utat Zárda utcának nevezték el. *A szerk.*)

– Most öten élünk együtt a Kis-Hunyad utcán lévő rendházban. Hárman tanítotunk is itt, ketten nem éltek korábban Miskolcon. Jomagam Anicéta nővérrel együtt jártam a főiskolára, csak a szétszórás után került ő másfelé. Már mindenki öreg és beteg, de mindenki csinál, vállal valamit. Az én feladatom továbbra is a kápolna, délután pedig korrepetálok.

– Reggel közös zsolozsmát végzünk, szentmisét hallgatunk, de fent, a rendház emeletén is van egy kis kápolnánk, Oltáriszentség is van benne, tehát ott van a házban az Úr Jézus is velünk. Ő tart össze bennünket. A közös ebéd után mindenki a saját munkáját végzi, vagy pihen, olvas, kézimunkázik. Ha ráérünk, akkor a 3 órai imát is közösen mondjuk. Nagyon szép imánk van az Úr Jézus halálának órájára. Délután ismét szentmise a kápolnában, este közös zsolozsma. Ha nem is tudunk mindig közösen menni a kápolnába, akkor összejövünk kettesével: az egyik itt, a másik ott és így imádkozunk. Ha vendég jön, azt közösen fogadjuk. Így telnek napjaink, de olyan sosincs, hogy semmit sem csinálunk. Soha életünkben nem merült fel az a gondolat, hogy mást is csinálhattunk volna. A jó Isten kijelölt minket erre a feladatra, és akármilyen körülmények közé kerültünk, soha nem éreztük, hogy elhagyott volna bennünket.

– Elég nagy gondunk az utánpótlás. Évek óta szervez egy pesti nővér nyári időben lelkigyakorlatot fiatal lányoknak. A hivatást szeretnék valahogy „kicsiholni” ezekből a lányokból, de ők már másképp képzelik el az életüket. Úgy tudom, most öten azon gondolkodnak, hogy összeköltöznek egy házba, közös életet akarnak, de nem lesznek apácák. Családjuktól eljönnek, közösen élnek, együtt imádkoznak, de elmennek dolgozni. Talán a zsolozsmát is vállalják, mert az fontos lenne, imádkoznak reggel és este, de nem tesznek fogadalmat, nem lesznek szerzetesek, legfeljebb egymásnak tesznek valamilyen ígéretet. Egy kivételével én is ismerem ezeket a lányokat, egyiküket korrepetálok is, de ennél többet nem tudok az elképzelésükről. Ez a pesti nővérünk úgy gondolta, hátha apácák lesznek, de ők csak ilyen közös életet képzelnek el. Miskolci és városkörnyéki lányok ők, kíváncsi vagyok, hogyan fogják tervüket megvalósítani. Ezekre a nyári lelkigyakorlatokra mindig van hat-hét jelentkező. Eddig a zárdában, pontosabban a kollégiumban tartottuk, amikor nincsenek ott a diákok. Évek óta a jezsuita atyákat kéri meg a lelkigyakorlat megtartására. Legutóbb Hess atya felvette, hogy szerencsésebb lenne, ha az ő kollégiumukban szállnának meg a lányok. Az atyák ott „kéznél vannak”, mehetnek beszélgetni, gyónni, amikor csak akarnak. Tavaly már így is volt. Úgy hallottam, hogy nagyon jól sikerült. Az idén már a hűvösi szünetben szeretnék megrendezni ugyanezt. Sajnos azonban ettől rendünk nem nagyon növekszik. Aki mégis jön jelentkezni, az ott van egy ideig, akár három évig is, aztán kijelenti, hogy nincs hivatása. Beszélgettünk a minoritákkal, ugyanezt mondják

ők is: ott élnek hosszabb ideig, aztán elmennek, mert ők másképp képzelik a szerzetesi életet, mint ahogy van. Az, hogy engedelmelkedni kell, azt kell csinálni, amit az előljáró mond, az idegen számukra.

– *Ha már itt tartunk, tessék egy kicsit az iskoláról is mesélni!*

– Samassa József egri érsek 1878-ban kapott Bükk Zsigmondnétól egy telket és egy házat Miskolcon, és oda a Szatmári Irgalmas Nővéreket telepítette. Szatmárról, az anyaházból kért nővéreket. Öten jöttek ide és egy hatosztályos elemi iskolát létesítettek. Később továbbfejlesztették és egy másodfokú felsőbb leányiskolát, majd 1907-ben négyosztályos polgári leányiskolát is vezettek. 1927-ben Szmrecsányi Lajos egri érsek megalapította a tanítóképző iskolát, ezzel vált teljessé az Érseki Leánynevelő Intézet. Háromszintű volt tehát az oktatás, amikor a tanítóképző megnyílt, a polgári iskola mellett egy gyakorlóiskolában is megkezdődött a tanítás. Egy-egy évfolyamon két osztály nyílt, de olyan nagy volt az érdeklődés, hogy miniszteri engedéllyel gyakran 55–65 fős létszámú osztályokban tanítottunk. Az államosítás előtti években már líceumi oktatás is folyt az iskolában, ami az érettségivel egyenértékű képzést jelentett. Az államosítás idején már több, mint ezer növendékünk volt ezekben az iskolákban. Akkor 33 nővér élt és dolgozott Miskolcon, ebből harmincan tanítottunk is, más munkát nem is végeztünk, két-három nővér pedig a konyhán, a betegszobán dolgozott. Voltak kollégiumaink is: külön a kicsiknek, a nagyoknak, külön a tanítóképzősöknek. A kollégiumokban is azok a nővérek voltak, akik tanítottak, így reggeltől estig együtt voltak a diákokkal.

– Az 1878-as állapotokhoz képest természetesen változott az iskola épülete is. Samassa érsek úr egészen haláláig támogatta az iskolát, utána viszont a nővérek saját anyagi erejükből vásároltak telkeket és építettek újabb házakat (tandíjat kértek a gyerekek után). A polgári iskolát is ők építették. Az iskolában a földszinten voltak a tantermek, az emeleten pedig a lakások, ahol a nővérek laktak. De nemcsak ott, hanem a kollégiumokban is laktak nővérek, mindenhol, ahol gyerekek is voltak. A Hunyadi utcai épület abban az időben is kollégium volt, mégpedig a képzősöké, a Kis-Hunyadi utcai pedig – ahol most mi lakunk – a polgári iskolások kollégiuma volt.

– Legfőbb feladatunk természetesen a tanítás volt, de a szerzetesi élet napirendjét is megtartottuk. Közös ima volt reggel a kápolnában, utána szentmise, majd elvégeztük a reggeli szolozsmát. Általában 5 órakor keltünk, hogy mire megkezdődik a tanítás, mindent elvégezzünk. A reggeli után mentünk tanítani. Akkor 8-tól 1-ig voltak az órák. Akinek lyukasórája volt, az a tanáriban maradt és készült a további óráira. A közös ebéd után a másnapi tanításra készültünk. Este szolozsma, közös ima volt. Részt vettünk az iskolai Mária-kongregáció és az önképzőkör munkájában is. Az ünnepek nem sokban különböztek a hétköznapoktól, csak annyiban, hogy nem volt tanítás. A szentmise 11 órakor fejeződött be – három szentmise volt vasárnaponként –, utána ebéd, aztán lehetett pihenni egy kicsit. A délutáni ima után ismét készültünk a másnapi órákra.

– Az iskolának mindig paptanári igazgatója volt: a tanítóképző megalapítása után először Kronberger József, majd 1931-től Lékó Béla. Amikor ő nyugállományba ke-

rült, Bury Alajos lett az igazgató. Egészen az államosításig ő vezette az iskolát, mind a hármat együtt. Két hittanár dolgozott még nálunk: külön papja volt az elemi iskolának, külön a polgárinak, a tanítóképzőben pedig az igazgató úr tanította a hittant. A tanárnők között – különösen azután, hogy a líceum is megnyílt – néhány civil pedagógust is alkalmaztunk. Legtöbbjük persze régi tanítványunk volt. A tanulók többsége miskolci volt, de jöttek a környező településekről, vidékről, de még Budapestről is. Az elemi iskolában is volt néhány kislány, aki kollégiumban lakott. Ötven-hatvanas létszámú osztályokban tanítottunk, de soha semmi gondunk nem volt a fegyelmezéssel. Akkor még egészen mások voltak a gyerekek. Ha előfordult is valamilyen fegyelmezetlenség, az is normálisan lerendeződött. Hosszú évek során talán csak egy-két olyan eset volt, amit az igazgató elé vittünk rendezni.

– A szerzetesek elhurcolásakor az igazgató urat nem hurcolták el, sőt nem is tudott semmiről. Ahogy elvittek bennünket, más-nap reggel jött misézni, de a kápolna zárva volt. Egy ÁVÓ-s állt előtte, az kérdezte, hogy mit akar. Mondta, hogy jött misézni. Akkor tudta meg, hogy mi történt. Azonnal ment a megyére, hogy neki kötelessége minden nap misézni, nyissák ki a kápolnát. Estére ki is nyitották, akkor már jöhettek a hívek is. Nagyon bátor volt Bury igazgató úr és bennünket is igyekezett később mindenféle jó tanáccsal ellátni.

– *Milyen volt a kapcsolatuk a Mindszenti Plébániával?*

– A mindszenti káplán atyák tanítottak nálunk hittant, a polgáriban és az elemiben is. A Fráter György Katolikus Gimnázium itteni újra megindulásával a régi gyakorlat éledt újjá: most is a mindszenti atyák végzik a hitoktatás egy részét. Mi a Mindszenti Plébániához tartoztunk régen is. Amikor valamilyen nagyobb ünnep volt: búcsú, körmenet, akkor mindig elmentünk oda mi is. Emlékszem még arra az időre is, amikor a bejárattól jobbra volt egy hosszú, földszintes épület. Abban laktak a kisegítő nővérek: Marica és Gusztika. Ők az Angolkisasszonyokhoz tartoztak. Laikus nővérként a rendben is házimunkát végeztek. (Őket még Nyíregyházán ismerte meg Száva kanonok úr és az ő kérésére jöttek el Miskolcra. Amikor a kanonok úr és Ágoston atya is nyugdíjba ment, velük mentek ők is Pestre, ők gondozták tovább mindkettőjüket.) Marica nővér még él. Ebben a hosszú épületben volt a konyha, a papok ebédlője és itt lakott az a házaspár, aki a szükséges fizikai munkát elvégezte. Az említett nővérek gondozták az atyák lakását, mostak, vasaltak és főztek. Néha engem is megkértek, hogy jöjjek segíteni, főleg amikor vendéget fogadtak. A kanonok úr nagyon jóban volt Brezanóczy helynök úrral, ezért ő gyakran járt Miskolcon. Ilyenkor hívtak engem is segíteni. Amióta a kápolna gondját viselem, természetesen szinte napi munka-kapcsolatban is vagyok a plébániával, hiszen a legtöbb dolgot onnan kapjuk és pénzügyileg is oda számolunk el. Mindezekért a Mindszenti Plébánia képviselőtestületének is a tagja vagyok.

Gróf Lajos

ADEPTUS-H
MÉLY-ÉS MAGASÉPÍTŐ ZRT.

a HÍDÉPÍTŐ Csoport tagja

Azt, hogy Ön kezében tarthatja ezt a folyóiratot és elolvashatja a benne leírtakat, sokban köszönhetjük az

ADEPTUS-H Mély- és Magasépítő Zrt.-nek

(vezérigazgatója: Komáromi Gyula), mely vállalat nagylelkű támogatásával megteremtette a kiadás feltételeit. Köszönetünk jeléül illesztettük kiadványunkba ezt az oldalt, amely rövid bemutatása az ADEPTUS-H Zrt.-nek, és annak a szemléletnek, amely irányítja a vállalat vezetőit.

Komáromi Gyula életútját, vallott felfogását családja határozta meg, melybe beleszületett: református lelkipásztor édesapa és tanítónő édesanya gyermekeként. Az 50-es évekbeli Balmazújvároson egy ilyen családnak csak egy célja lehetett: erős erkölcsi nevelésben részesíteni és minél hamarabb biztos kenyeret adni a gyerekek kezébe. Az építőipari technikumot Debrecenben végezte, majd Budapesten szerzett építőmérnöki diplomát.

Állami nagyvállalatnál kezdődött azoknak az embereknek a szakmai élete, akik később 1992-ben megalapították saját vállalatukat, az ADEPTUS-t. A vállalat sikerének záloga a baráti légkör, a jó szellemű csapatmunka.

A 70-es, 80-as évekhez képest a magyar építőipar ma európai szinten teljesít. Az ADEPTUS munkáját minősíti, hogy fennállása óta három alkalommal részesült Építőipari Nívódíjban. A nagy szakmai elismerést jelentő nívódíjat először 2001-ben a tolcsvai bor- és szőlőfeldolgozó üzem (Tokaj-Oremus Kft.) építéséért, majd 2006-ban az aggteleki Baradla-barlang Vörös-tó–Jósvafő közötti szakaszának felújításáért, ill. a Vörös-tói látogatóépület kivitelezéséért (konzorcium egyik tagjaként) kapta meg a vállalat.

A harmadik nívódíjat 2007-ben vehette át a cég az erdőbényei borászati üzem (Béres Borászat) kivitelezéséért.

Fentiekén túlmenően hosszasan sorolhatnánk az elmúlt 20 év alatt felépített létesítményeket, melyek között kórházak, missziós központok, templomok, iskolák, szociális létesítmények, hidak, erőművek szerepelnek.

Az ADEPTUS megalakulása első pillanatától kezdve folytat karitatív tevékenységet is, anyagi lehetőségei függvényében. Gyermekétkeztetést, rákellenes alapítványt, inkubátorházat, ökumenikus szeretetszolgálatot éppúgy támogatnak, mint B.-A.-Z. megye művészeti és kulturális eseményeit, valamint számos sportegyesületet. Ezen túlmenően segítséget nyújtanak munkatársaiknak is, akár egészségügyi probléma, akár lakásfelújítási gondok megoldása terén.

Az ADEPTUS-H Mély- és Magasépítő Zrt.

közepes nagyságú vállalkozás. Vezetői jól tudják, mit jelent az emberek számára a segítség, és örömeikre szolgál, ha a vállalatnak anyagi lehetősége nyílik egy-egy jó ügy támogatására.

ADEPTUS-H
MÉLY-ÉS MAGASÉPÍTŐ ZRT.

a HÍDÉPÍTŐ Csoport tagja

3525 Miskolc, Szepessy u. 3-5.

Telefon: (46) 501-391, 412-706 • Telefax: (46) 501-397, 501-398

E-mail: adeptus.mi@mail.datanet.hu

CÉGÜNK TEVÉKENYSÉGI KÖRE: építőipari fővállalkozás
• magasépítés • mélyépítés • acélszerkezet-gyártás, -szerelés

E számunk szerzői

Alakszainé dr. Oláh Annamária közgazdász, a KÉSZ miskolci csoportjának elnöke

Czakó István matematikus

Dabóci Mihók Mária Nyíri Tamás-díjas filozófus

Dr. habil. Dienes Dénes Sárospataki Ref. Kollégium Tud. Gyűjteményei igazgatója, tanszékvezető egyetemi tanár

Dr. Farkas Edina PhD. református lelkipásztor, kórházlelkész

Gróf Lajos újságíró

Jeney Edit újságíró

Juhász Ferenc gyöngyösi plébános, az Egyházmegyei Katolikus Iskolai Főhatóság elnöke

Kojsza Péter újságíró

Dr. Kóczi Rozália középiskolai tanár

Dr. Kuminetz Géza a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar dékánja

Magda Gabriella Petra ferences kishővér

Dr. Molnár Róbert jogász, Kübegeháza polgármestere

Dr. Seregély István ny. egri érsek

Dr. Simkó Csaba osztályvezető főorvos

Prof. dr. Szathmáry Sándor ny. református teológiai professzor

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTÉRIUMA

A Miskolci Keresztény Szemle
mostani számának megjelenést
az Emberi Erőforrások Minisztériuma
támogatta.

Tartalomjegyzék

ILLYÉS GYULA: Bartók (3)

ÜNNEPEK – ALKALMAK

CZAKÓ ISTVÁN: Húsvét a keresztyénség legnagyobb ünnepe (5)

JENEY EDIT–KOJSZA PÉTER: Ökumenikus alkalmon
imádkoztak az egységért (7)

KUMINETZ GÉZA: Az ökumenizmus intézményes alapjai
a katolikus egyházjog szerkezetében (15)

EGYHÁZ ÉS TÁRSADALOM

SEREGÉLY ISTVÁN: Gondolatok a Hit évéről (21)

FARKAS EDINA: Követségben az életért (28)

JUHÁSZ FERENC: A hiteles pedagógus hite (31)

ALAKSZAINÉ DR. OLÁH ANNAMÁRIA: Értelmiségi lét – hit – keresztyénség (37)

SZATHMÁRY SÁNDOR: Hittel való gyógyítás /gyógyulás/
teológiai megalapozása (43)

SIMKÓ CSABA: Spirituális hatás a gyógyításban (51)

MAGDA GABRIELLA PETRA: Hasznos és szükséges
az önkéntes munka a kórházakban (54)

MOLNÁR RÓBERT: A hitünk nem magánügy! (56)

EGYHÁZ ÉS TÖRTÉNELEM

DIENES DÉNES: A Tardali Hitvallás, 450 év távlatából (65)

EGYHÁZ ÉS KULTÚRA

KÓCZI ROZÁLIA: A kultúra megtartó ereje (69)

SZERZETESÉK

GRÓF LAJOS: A megszentelt élet világnapján (75)

50 éve halt meg Tímár Mónika (79)

DABÓCI MIHÓK MÁRIA: Szépség járt a földön (80)

GRÓF LAJOS: A Szatmári Irgalmas Nővérek miskolci évtizedei (87)